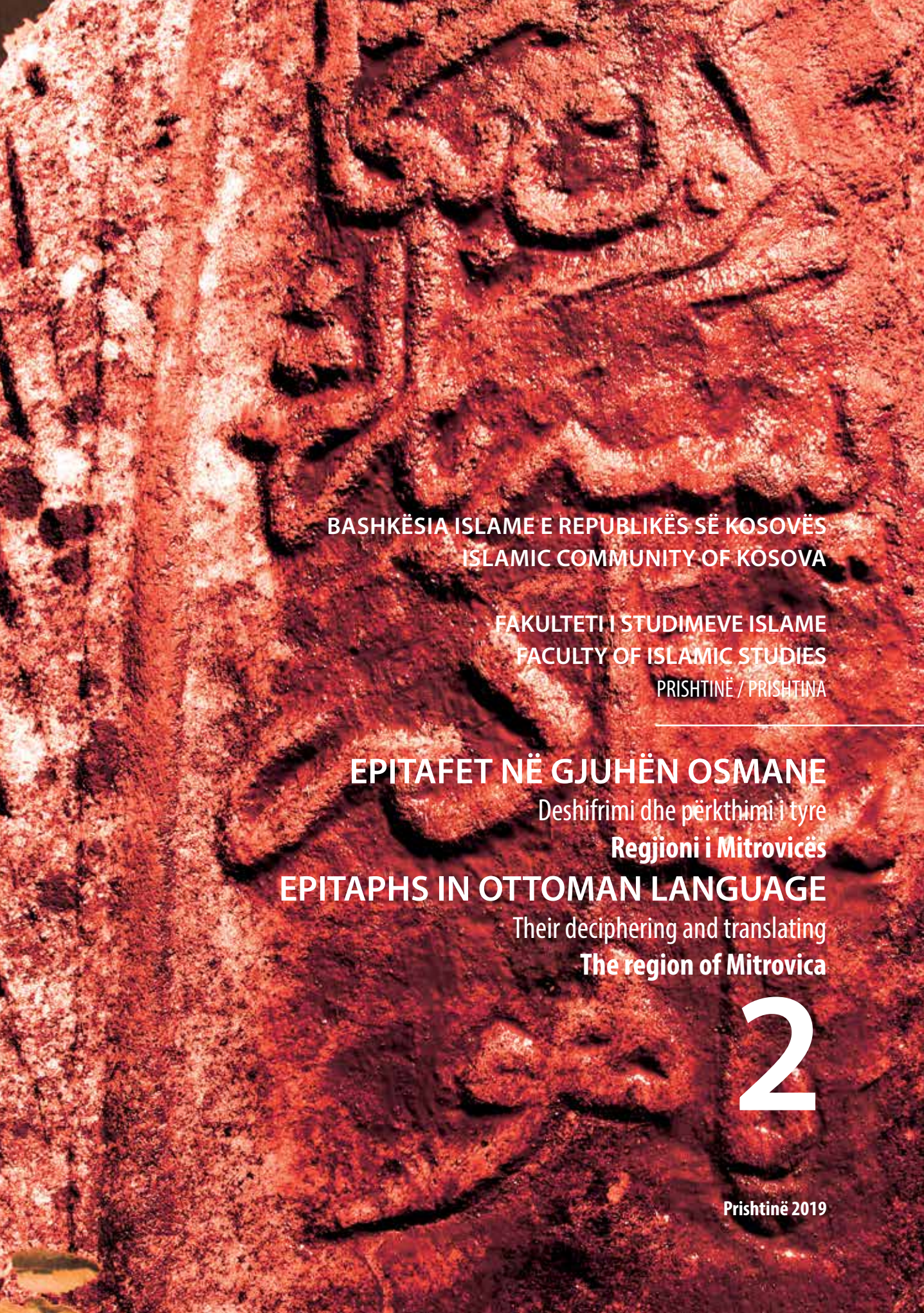

BASHKËSIA ISLAME E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
ISLAMIC COMMUNITY OF KOSOVA

FAKULTETI I STUDIMEVE ISLAME
FACULTY OF ISLAMIC STUDIES
PRISHTINË / PRISHTINA

EPITAFET NË GJUHËN OSMANE

Deshifrimi dhe përkthimi i tyre

Regjioni i Mitrovicës

EPITAPHS IN OTTOMAN LANGUAGE

Their deciphering and translating

The region of Mitrovica

2

Prishtinë 2019

Titulli:
EPITAFET NË GJUHËN OSMANE -
DESHIFRIMI DHE PËRKTHIMI I TYRE -
REGJIONI I MITROVICËS

Titulli në anglisht:
EPITAPHS IN OTTOMAN LANGUAGE -
THEIR DECIPHERING AND TRANSLATING -
THE REGION OF MITROVICA

Botues:
Fakulteti i Studimeve Islame - Prishtinë

Redaktor përgjegjës:
Prof asoc. dr. Fahrush Rexhepi
Dekan i Fakultetit të Studimeve Islame – Prishtinë

Recensent:
Ermal Nurja
Besir Neziri

Redaksia:
Prof. ass. dr. Zija Abdullahu
Prof. ass. dr. Musa Vila

Transkriptoi, përktheu dhe përgatiti për botim:
Agron Islami
Selim Selimi

Historiku i qyteteve dhe fshatrave:
Prof. dr. Jusuf Osmani

Redaktor gjuhësor:
Fitim Veliu

Korrektor:
Vedat Shabani

Dizajni dhe faqosja:
Edib Agagjyshi

Shtypshkronja:
Fxxxxx

ISBN 978-9951-583-15-2

Epitafet
në gjuhën osmane

DESHIFRIMI DHE PËRKTHIMI I TYRE

REGJIONI I Mitrovicës

PËRGATITI PËR BOTIM:

AGRON ISLAMI

SELIM SELIMI

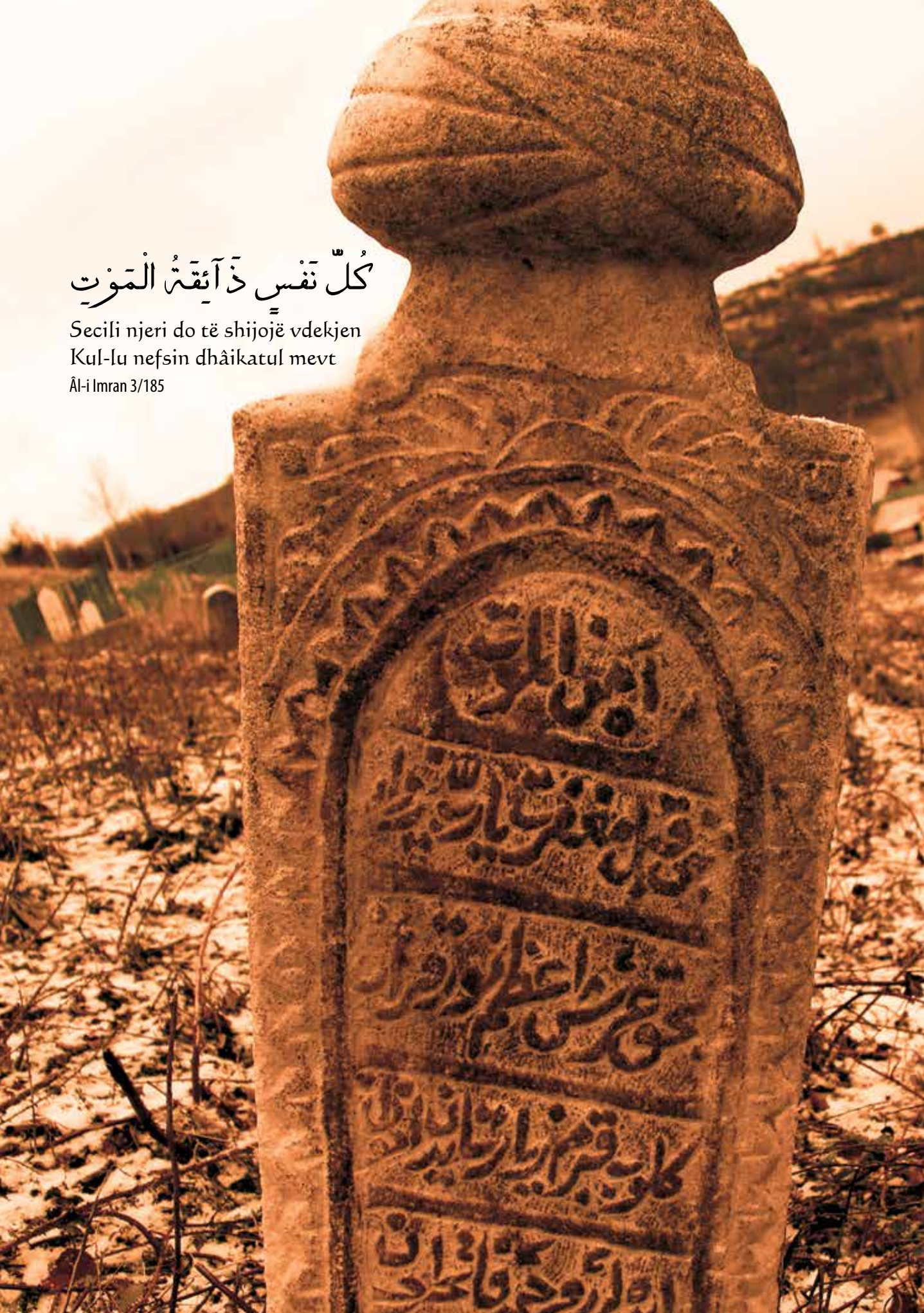

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ

Secili njeri do të shijojë vdekjen

Kul-lu nefsin dhâikatul mevt

Âl-i Imran 3/185

Përmbajtja

Parathënie/Önsöz...7
Hyrje...10

I. Mitrovicë
1.1. Mitrovicë...20
1.2. Mazhiq...28
1.3. Zhabar i Poshtëm...32
1.4. Koshtovë e Bobit...44
1.5. Bare...49
1.6. Lipë...54
1.7. Melenicë...58
1.8. Suhadoll i Poshtëm...60
1.9. Vaganicë...62
1.10. Vllahi...64

II. Vushtrri
2.1. Vushtrri...66
2.2. Novolan...86
2.3. Ropicë...91
2.4. Duboc...94
2.5. Lumadhi...96
2.6. Stanoc i Poshtëm...106

III. Skenderaj
3.1. Prekaz i Poshtëm...128
3.2. Polac...131
3.3. Syriganë...136
3.4. Llaushë...138
3.5. Vërboc...140

IV. Shtojcë
4.1. Azizije-Milloshevë...148
4.2. Butoc...155
4.3. Reçicë...158
4.4. Shtuticë...162
4.5. Kunushec (Urëza)...165
4.6. Siboc (Vinden) i Epërm...167

Kronologjia e epitafeve sipas kapitujve...171

Parathënie / Önsöz

Prof. asoc. dr. Fahrush Rexhepi
Dekan i Fakultetit të Studimeve Islame - Prishtinë
İslami İlimler Fakültesi Dekanı - Priştine

Epitafet *(mbishkrimet në gurin e varrit)*, janë dëshmi mbi praninë e kulturës, civilizimit, fesë, traditës dhe arkitekturës së një populli. Tekstet japin njohuri për të kaluarën dhe historinë e popullit tonë duke shërbyer si ura lidhëse mes të kaluarës dhe të të sotmes. Epitafet reflektojnë edhe historinë tonë të përbashkët me Perandorinë Osmane si dhe diversitetin tonë kulturor.

Siç kemi paralajmëruar edhe në vëllimin e parë të veprës: *"Epitafet në gjuhën osmane (Deshifrimi dhe përkthimi i tyre në regjionin e Prishtinës)"*, se ky projekt është vetëm fillimi i disa projekteve të tilla që synojmë t`i realizojmë në shtatë regjionet e Kosovës, Fakulteti i Studimeve Islame në Prishtinë tani ka realizuar edhe librin e dytë *"Epitafet në gjuhën osmane (Deshifrimi dhe përkthimi i tyre në regjionin e Mitrovicës)"*.

Bazuar në vlerën dhe rëndësinë që kanë gurët mbivarrezor dhe duke i konsideruar si një thesar i çmuar i trashëgimisë sonë kulturore, FSI synon që përmes kësaj vepre, e cila përbëhet nga fotografitë, deshifrimi dhe përkthimi, t`a

Mezar taşları ve içindeki yazılı metinler bir milletin kültür esaslarını, medeniyetini, dinini, geleneklerini yansıtan mimari eserlerin birer parçasıdır. Yazılı metinler miletimizin tarihini, geçmişimizinolaylarıyla ilgili bilgileri veren, geçmişten günümüze medeniyyet köprüleri kuran değerler bütünüdür. Aynı zamada mezar taşlardaki yazılı metinler de Osmanlılarla olan ortak yanlarımızı ve kültürel değerlerimizin çeşitliliklerini yansıtmaktadırlar.

Birinci ciltte ifade ettiğimiz gibi *"Osmanlıca Mezar Taşları (Priştine Yöresinde Mezar Taşlarının Transkripsiyonu ve Çevirisi)"* adlı projenin ilk adımını oluşturuyor. Adı geçen proje Kosova'nın yedi bölgesini *(yöresini)* kapsayacaktır. Priştine İslami İlimler Fakültesi olarak ikinci cildi de *"Osmanlıca Mezar Taşları (Mitrociça Yöresinde Mezar Taşlarının Transkripsiyonu ve Çevirsi)"* adlı kitabı hazırlamıştır.

Mezar taşlarındaki yazılı metinlerin tarihi - kültürel değerini ve

ruajmë këtë thesar të çmuar, gjithashtu këtë lloj shkrimi të trashëguar brez pas brezi, t'ua paraqesim studiuesve dhe lexuesve si një argument më shumë për trashëgiminë kulturore dhe historike të popullit shqiptar në Kosovë. Në veçanti kur jemi dëshmitarë të asaj se këta gurë dhe tekstet e gdhendura në gurë dita ditës po zhduken nga pakujdesia dhe mosnjohja e vlerës shkencore dhe kuturore.

Vepra *"Epitafet në gjuhën osmane (Deshifrimi dhe përkthimi i tyre në regjionin e Mitrovicës)"*, e punuar nga studiuesit e fushës Agron Islami dhe Selim Selimi, përfshinë epitafet e vendbanimeve të Komunës së Mitrovicës, Vushtrrisë dhe Skënderajt. Po ashtu, në këtë vëllim është prezantuar edhe shtojca e epitafeve të mbetura nga regjioni i Prishtinës, (libri 1). Gjatë leximit dhe krahasimit mes librit 1 dhe 2, pra, epitafeve të regjionit të Prishtinës dhe atij të Mitrovicës, nuk hasim në ndonjë dallim të madh qoftë nga konstrukti fizik i gurëve mbivarrezor, qoftë nga përmbajtja e teksteve mbi gur varri.

Vepra *"Epitafet në gjuhën osmane (Deshifrimi dhe përkthimi i tyre në regjionin e Mitrovicës)",* përfshinë fotografimin, deshifrimin dhe përkthimin e të dhënave të mbi 100 personave. Gur varri, më i vjetër, i përket vitit 1592 sipas kalendarit Gregorian. Vendndodhja e këtij epitafi është në oborrin e xhamisë së Mazhiqit, komuna e Mitrovicës. Në këtë libër i gjejmë të përkthyera edhe të dhënat e personalitetve të ndryshme, si: hoxhallarëve, haxhinjve, muhaxhirëve, etj. Gjejmë emra të personaliteteve të ndryshme, të cilët kanë jetuar në këto treva gjatë periudhës së sundimit osman, por edhe më vonë. E gjejmë edhe emrin e familjes së Ferhat bej Dragës,

önemini bildiğimizden dolayı, İslami İlimler Fakültesi olarak hazırladığımız bu kitapta, mezar taşları resimlerle göstererek, yapılan transkripsiyon ve çeviriyle birlikte, umarız ki bu çalışma, okuyuculara ve araştırmacılara, Kosova'daki Arnavut tarihimizden, kültürel mirasımızdan somut birer delil olarak ortaya koymuş oluruz. Son yıllarda her geçen gün yok olmakla yüz yüze kalmış olan mezar taşlarındaki yazılı metinler, maalesef ilgisizlikten ve kültürel değerlerimizin bilgi yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

"Osmanlıca Mezar Taşları (Mitrociça Yöresinde Mezar Taşlarının Transkripsiyonu ve Çevirsi)" adlı kitap, Agron İslami ve Selim Selimi tarafından hazırlanmıştır. İkinci cilt, Mitroviça, Vuçitırna ve İskenderay belediyelerini kapsamaktadır. Ayrıca bu kitapta ek olarak (1. ciltte) Priştine Yöresindekikitaba alınmayan mezar taşları da eklenmiştir. Kitabı okurken 1. ve 2. cildi karşılaştırdığımda mezar taşlarındaki fiziki yapısı ve ya mezar taşlarındaki yazı ve içerik bakımından fazla bir fark göremiyoruz.

"Osmanlıca Mezar Taşları (Mitroviça Yöresinde Mezar Taşlarının Transkripsiyonu ve Çevirsi)" adlı kitapta, mezar taşları resimlerle göstererek, transkripsiyonla ve çeviriyle birlikte yüz üzerine yenişahısların isimleri verilmiştir. En eski mezar taşı miladi 1592 yılına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu mezar taşı Mitroviça Belediyesinin Majiç köyü cami avlusunda bulunmaktadır. Kitapta çok sayıda değişik mesleklere sahip olan, hocalar, hacılar, muhacir gibi şahsiyetler yanında Osmanlı İmperatorluğu dönemine ait ve sonrasına kadar önemli şahsiyetlerin isimlerine rastlanmıştır. Yazılı mezar taşları arasından Arnavut milli tarihinde tanınmış Ferhat Bey Draga ailesinin mezar taşına da rastlanmıştır. '

personalitet i shquar në historinë e kombit shqiptar, si p.sh:

Ai (Allahu) është i Përjetshëm! Qoftë i mëshiruar dhe i falur, Ali Pashë Draga, i biri i Haxhi Ferhatit! Vdiq 1318 h.

Ashtu si në shembullin e sipërpërmendur, këto mbishkrime në një mënyrë janë karta e identifikimit të të parëve tanë. Shembulli i mëposhtëm na jepë informacione për veteranët e luftës, dëshmorët – shehidët, etj.

Qoftë i mëshiruar dhe i falur veterani i luftës dhe dëshmori (shehid), Jusufi, i biri Iljasit! Për shpirtin e tij, Fatiha! Viti 1293 (sipas kalendarit Gregorian – 1876).

Në fund theksojmë se vëllimi i parë i epitafeve dhe ky i dyti, që sapo ka rënë në duar të lexuesve, si për nga përmbajtja ashtu edhe për nga metodologjia e punës shkencore, përbënë një arritje të pakontestueshme të Fakultetit të Studimeve Islame në Prishtinë, të autorëve, por, gjithashtu edhe një vlerë kulturore, historike e shkencore të pamohueshme. Pas botimit të vëllimit të parë të Epitafeve për regjionin e Prishtinës, reagimet e lexuesve, studiuesve dhe profesionistëve të fushës së kulturës islame, janë mjaftë pozitive dhe vlerësuese. Në këtë kontekst vëllimi i parë tanimë është i njohur për opinionin shkencor brenda dhe jashtë Kosovës, ku vlen të theksohet se Dr. Nedim Zahiroviç ka bërë një recension për vëllimin e parë për revistën prestigjioze për studimet orientale "*Prilozi*" në Sarajevë, sikurse edhe recensionin tjetër në gjuhën angleze nga i njejti autor i botuar në revistën *Studime Orientale* në Prishtinë.

Për realizimin e këtij projekti falenderojmë mbështetësit e librit, po ashtu falenderojmë autorët Agron Islami dhe Selim Selimi, për punën profesionale, recensentin e librit Ermal Nurja, si dhe të gjithë ata që na kanë përkrahur në mënyra të ndryshme.

'Huvel Baki! El merhum vel magfur, Hacı Ferhat binti Ali Paşa Draga. Ölümü 1318 h." Örneğinde görülmektedir.

Yukarıdaki örnekte de belirtildiği gibi, bu yazılı mezar taşları bir anlamda geçmişlerimizin kimliğini yansıtmış oluyorlar. Aşağıda vereceğimiz örnekte de şehitlerden bilgi veriyor:

"Hüve, el-Merhûm ve'l-mağfûr, Gazî şehîd Yûsuf bin Ilyâs, Rûhuna Fâtiha Sene 1293/1876.".

Son olarak şunu diyebiliriz ki, kitabın birinci ve ikinci cildi okuyucuların eline geçmesiyle ister içerik veya metodoloji açısından müeliflerin verdikleri gayretler bilimsel, tarihi ve kültürel değeri bulunan bir çalışmadır. Ayrıca yapılan bu çalışmayla, Priştine İslami İlimler Fakültemiz için de büyük bir başarı olduğu kaçınılmaz bir gerçektir diyebiliriz. Priştine yöresini kapsayan mezar taşların birinci cildin yayımlanmasından sonra, İslam kültürüne ve konuya hakim olan okuyucular ve araştımacılar tarafından değerlendirilerek olumlu tepkiler almıştır. Bu anlamda birinci cilt hakkında yerli ve yabancı araştırmacılar haberdar olmuşlardır. Burada belirtmek gerekir ki, bu alanın uzmanı olan Dr. Nedim Zahiroviç kitabın birinci cildini Sarayevo'da yayınlanan *"Prilozi"* şarkiyat araştırmaları dergisinde değerlendirme yazısını Boşnakça yaparak ve aynı değerlendirmeyi İngilizce olarak da, Priştine'de çıkan *Studime Orientale (Şarkiyat Araştırmaları)* dergisinin dördüncü sayısında da yayımlamıştır. Değerlendirme metni kitabın sonunda verilmiştir.

Bu projenin gerçekleşmesini sağlayanlar başta, müelifler; Agron İslami ve Selim Selimi'ye, kitabı inceleyen Ermal Nuray'a ve her yönüyle projeye destek verenlere teşekkürlerimizi sunarız.

Hyrje

Ma. Sc. Agron Islami

Fjala *epitaf* vjen nga gjuha e vjetër greke dhe ka kuptimin e mbishkrimit në një gur varri[1], ndërsa në gjuhën osmane kjo fjalë ka kuptimin *mezar* dhe *kabir,* e që prej kësaj te fundit është formuar edhe shprehja *kabristan*, që nënkupton vendvarrezat.[2] Ceremonia e varrimit tek myslimanët fillon qysh nga djemtë e Ademit a.s.. Kjo ceremoni është përshkruar edhe në librin e shenjtë, Kur'anin, ku thuhet: "*Allahu dërgoi një sorrë, e cila groponte në dhe për t'i treguar atij se si ta mbulojë trupin e vëllait. E ai i tha*: *"I mjeri unë, a nuk qesh i aftë të bëhem si kjo sorrë, e ta mbuloja trupin e vëllait tim?" ashtu mbeti i penduar".*[3] Po ashtu, edhe shënjimi i varrezave përmes vendosjes së gurëve tek koka dhe këmbët e varrit, te të vdekurit daton që nga koha e Pejgamberit a.s., ku transmetohet se pasi që Pejgamberi a.s e varrosi njërin prej shokëve të tij në Medine, Othman bin Madhunin**,** ku tek koka e tij vendosi një gur dhe pastaj tha*:" përmes këtij guri do ta gjej (më lehtë) varrin e vëllait tim dhe do t'i varros edhe të afërmit e mi, afër tij".*[4] Megjithatë, me kalimin e kohës dhe me shtimin e të vdekurve myslimanë, lindi nevoja qe tek guri i kokës së varrit të shkruhen edhe emrat e të vdekurve në mënyrë qe gjatë vizitave të gjenden më lehtë.

Pas pranimit të fesë islame për besim, edhe shqiptarët kultivuan kulturën e mbishkrimit të epitafit *(mbishkrimit në gurin e varrit).* Këto mbishkrime i hasim gjithandej, pra në pjesën e tërë territorit të sotëm shqiptar. Këto mbishkrime, në të kaluarën, por edhe sot, kanë tërhequr e po tërheqin vëmendjen e studiuesve dhe personaliteteve të letrave shqipe, siç është rasti me poetin e mirënjohur Mitrush Kuteli, i cili gjatë një vizite që i bëri Prizrenit, më 1943, ndër të tjera shkruante: "*... Do dëshiroja fort te lexoj mbishkrimet, me nj 'ato fantastike paleografi arabe, qe asnjë nga alfabetet e ngurta evropiane nuk mund t'iu ofrohet nga bukuria. Po nuk di, dhe jam i dëshpëruar se ndofta nuk do di kurrë. Megjithëkëtë me pëlqen t'i vështroj e t'i prek me gishtërinj. Sepse me duket se kur i prek*

1 Mikel Ndreca, Fjalor Fjalësh e Shprehjesh të huaja, Prishtinë, 1986, f. 206.

2 Fatih Çavuş, Osmanlı Mezar Taşlarının Sırları, İstanbul, 2018, f.13.

3 Kur'an, sureja Maide, ajeti 31.

4 Mehmet Şener, " Kabir", DİA. İslam Ansiklopedisi, Vell. 24, f. 35.

me gishtërinj këto vepra te artit skulptural, i ofrohesh shpirtit te artistit ..."[5].

Përkundër vlerës shkencore që kanë epitafet, apo gurët varrezor, me mbishkrim osman, sidomos në skulpturë, epigrafi, gjuhësi dhe histori, nuk morën vendin e duhur në historiografinë shqiptare. Hasan Kaleshi ishte ndër të parët i cili u morë me trajtimin e epitafeve në gjuhën osmane, respektivisht në vitin 1968 në një punim të përbashkët me Ismail Erenin botuan punimin në gjuhën turke Prizren Kitabeleri[6] (Shq.: *Mbishkrimet e Prizrenit*). Një punim tjetër i cili duhet theksuar është punimi i Nimetullah Hafiz dhe Mucahit *(Myxhahid)* Asim, mbi kitabet e Prishtinës.[7] Si dhe punime të studiuesve të fushave të ndryshme që u munduan të nxjerrin emrat dhe vitet nga epitafet me tekste të shkurtëra.

Kjo nismë e mbetur në tentativë, nga studiuesit e lartcekur, gjeti realizim vetëm në vitin 2017, kur Fakulteti i Studimeve Islame në Prishtinë, nxori nga shtypi botimin me titull "*Epitafet në gjuhën osmane - Deshifrimi dhe Përkthimi i tyre - regjioni i Prishtinës*". Ky botim, tani po plotësohet edhe me vëllimin e dytë që i takon regjionit të Mitrovicës, ku përfshihen Mitrovica me fshatra, Vushtrria me fshatra dhe Skënderaj me fshatra, si dhe disa venbanime nga regjioni i Prishtinës, të cilat kanë mbetur jashtë vëllimit të parë si pasojë e mungesës së informacioneve për ekzistimin e gurëvarreve në këto anë.

Ndryshe prej vëllimit të parë, në këtë vëllim kemi trajtuar edhe anën e fshehtësive në gjuhën e përdorur në epitafe si dhe dallimet e tyre për nga forma dhe mesazhet që përcjellin përmes formës së tyre, siç janë: gjinia, personaliteti apo edhe pozitat në shoqëri.

Gjuha dhe karakteristikat e epitafeve osmane

Sipas studiuesit Hans-Peter Laqueur, epitafet në gjuhën osmane përbëhen nga 5 komponentë:

1) Përgjërimi *(Serlevha)*;
2) Lutja *(Dua)*;
3) Identiteti *(Kimlik)*;
4) Kërkim lutje dhe
5) Viti *(Tarih)*.[8]

1. Serlevha- Përgjërim

Pjesa e parë e tekstit të epitafit quhet- *Serlevha*, që në kuptimin gjuhësor do të thotë *Titull i një teksti*[9], ndërsa në aspektin terminologjik, me këtë fjalë nënkuptojmë titullin e teksteve mbivarrezore *(epitafeve)* që shprehin cilësitë *(sifatet)* e Zotit: *Huve, Huve'l-Bâkî, Huve'l-hallâku'l-Bâkî etj.* Këto shprehje frazeologjike simbolizojnë besimin në cilësinë e Njëshmërisë, Përjetësisë, Fuqisë absolute dhe Krijimtarisë së Zotit *(Krijues i çdo gjëje)*.[10]

2. Duaja-Lutja

Pjesa e dytë e tekstit karakterizohet me duanë *(lutjen): el-merhûm (për*

5 Mitrush Kuteli, Në Prizren, midis të vdekurve dhe të gjallëve : " Jeta e re", reviste letrare, nr. 5, shtator-tetor, Prishtinë, 1943, f. 661-662.

6 Hasan Kaleşi-İsmail Eren, "Prizren Kitabeleri", VGM, Ankara, 1968, s. 76-94:i cili shumë vite më herët kishte zbuluar edhe kroniken e Myderrisit dhe Myftiut të Prizrenit Tahir Efendiut, kronikë, e cila u përkthye 27 vite pas zbulimit nga orientalistët Iljaz Rexha dhe Nehat Krasniqi, respektivisht në vitin 1995 në revisten "Dituria islame" dhe "Edukata Islame". Me gjer. Shih:Hasan Kaleshi, "Prizren kao kulturni centar za vreme turskog perioda", Gjurmime Albanologjike, nr. 1, Prishtinë, 1962, f. 91-118;Iljaz Rexha, "Monumentet Islame në kronikën e Mehmet Tahir Efendi Prizrenit", Dituria Islame, Prishtinë, nr. 69, Prishtinë 1995; Nehat Krasniqi, " Kronika (Menâkıb) e Tahir Efendiut Burim i Rëndësishëm për Historinë e Kulturës në Prizren gjatë Periudhës Osmane, Edukata Islame, nr. 57, Prishtinë 1995.

7 Nimetullaj Hafiz- Mucahit Asimov, "Priştine Kitabeleri", Çevren no. 15, Priştine, 1977, f. 17-21.

8 Hans-Peter Laqueur, Hüve-l'Bâkî, İstanbulda Osmanlı Mezar Taşları , Çev. Selahattin Dilidüzgün, İstanbul,1993.

9 Ferid Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara, 1970, f. 1130.

10 Sülejman Berk, Zeytinburnu'nun Tarihi Mezar Taşları-Zamanı Aşan Taşlar, Istanbul, 2006, f 35.

meshkujt), el-merhûme-tu (për femrat), kurse në shumë raste i bashkëngjitet edhe: *el-merhûm ve'l-mağfûr ilâ Rahmeti'l-lâh (*qoftë i/e mëshiruar nga ana e Zotit*), apo el-muhtâç ilâ rahmet-i rabbihi'l-gafûr (i nevojshëm për mëshirën e Zotit* t*ë tij)*.[11]

3. Identiteti

Informacionet më të rëndësishme që shënjojnë epitafet janë të dhënat mbi identitetit e të vdekurit. Në dy rajonet e hulumtuara deri me tani, ai i Prishtinës dhe Mitrovicës, kemi hasur në gurë të varrezave, ku përveç emrave të të vdekurve/ave dhe emrit të babait te të vdekurit, japin edhe informacione që tregojnë edhe statusin e të vdekurit në shoqëri, siç është rasti me epitafin e Haxhi Xhemailit, i cili bënë pjesë në parinë e Prishtinës[12]. Po ashtu, në këtë pjesë, gjejmë edhe vendlindjen e të vdekurve, siç është rasti me epitafet e gjetura në fshatin Koshtovë të Mitrovicës[13], apo edhe me rastin e Ibrahim Ukës nga fshati Rudar i Kazasë Kurshunlu *(Kurshumli)*[14] i varrosur në Suhadollin e Poshtëm të Mitrovicës.

Në këtë pjesë të tekstit, shohim se për fisnikërinë e vendit janë përdorur titujt: *bej*[15] (Hasibeja, e bija e Murad Beut)[16], *Ağa (Yakovalı Murteza ağa, Haci Ali ağa etj),*[17] kurse për autoritetet fetare janë përdorur këta tituj: *el-haxh*[18], *Monllah*[19] dhe *imam*.[20]

4. Dua/lutje për shpirtin e të vdekurit

Pjesa e katërt e tekstit në gur varre, është refleksion i kulturës se besimit islam për t'u lutur për shpirtin e të vdekurit, andaj jo rastësisht, kërkohet nga vizitori, në mënyrë urdhërore që t'i bëhet dhuratë shpirtit të tij/saj, një *Fatiha*. Kjo shprehet përmes kallëpit rûhiy-çün fâtiha *(për shpirtin e tij/saj, këndo një Fatiha),* por nuk mungon edhe këshillimi për të gjallët, siç është rasti me tekstet, të cilat nuk janë të shpeshta, por që hasim në disa të tilla, si p.sh tek epitafi në fshatin Vërboc: "*Nëse sot është dita ime (e vdekjes), nesër është dita jote!*", apo formulimi tjetër: " *Nga vizitori kërkohet duaja, n*ëse sot më *ka ndodhur mua, nesër (*të *ndodh) ty* ...!"[21].

5. Viti

Epitafet në gjuhën osmane, përfundojnë me vitin e vdekjes, mirëpo në disa raste, përveç vitit, hasen edhe data dhe muaji.[22] Gjatë hulumtimeve tona, kemi ardhë në përfundim se, datat në epitafet që i takojnë periudhës së sundimit osman, në këto treva, respektivisht para vitit 1912, janë shkruar sipas kalendarit islam të hixhretit *(Hixhri),*[23] por periudha pas osmane karakterizohet me përdorimin e dy kalendarëve *Hixhri* dhe atij *Gregorian,* siç është rasti me epitafin e Bekir Voces (*shih. Kap. Melenice, epitafi: 01*.).

Karakteristikat e epitafeve në regjionin e Mitrovicës

Siç shihet edhe në fotot e epitafeve, të cilat i kemi trajtuar në këtë vëllim, pjesa më e madhe e gurvarrezave të meshkujve përbëhen nga kësula, e cila në terminologji njihet me emërtime të veçanta:

11 Shih kap. Mitrovicë, Ep. nr. 1.; Kap. Mazhiq, ep. nr.1; Kap. Vushtrri, ep.nr.4,6; Kap. Verbofc, Ep.01. Kap. Milloshevë, Ep. 05.
12 Me gjerësisht shih A.Islami,S. Selimi, H. Ahmeti: Epitafet Osmane në gjuhën osmane deshifrimi dhe përkthimi i tyre (Fakulteti i Studimeve Islame, Prishtinë, 2017, f. 72.
13 Shih Kap Koshtovë, Ep.04.
14 Shih Kap. Suhadoll i Epërm, Ep. nr. 01.
15 "Pronar tokash në sistemin e timarit..", më gjer. shih Mikel Ndreca, Fjalor Fjalësh e Shprehjesh të huaja, Prishtinë.
16 Shih Kap. Mitrovicë, Ep. nr.04.
17 Shih Kap. Vushtrri, Ep.nr. 03,08.
18 Shih Kap. Vushtrri, Ep. nr. 17.
19 Shih Kap. Vushtrri, Ep. nr.12; Kap. Verbofc, Ep. nr. 01,03,04.
20 Shih Kap. Zhabar, Ep. nr. 10.
21 Shih "Epitafet e Prishtinës ...", f.26.
22 Hans-Peter Laqueur, Hüve-l'Bâkî.., f. 94.
23 Kalendari Lunar.

Sarëqe, Fese, Kavuke etj, të cilat dallojnë nga njëra-tjetra, edhe për nga forma, por edhe për nga kuptimi që ato bartin në vetvete, ndërsa tek epitafet apo gurvarret e gjinisë femërore janë përdorur zbukurime me motive të luleve, mirëpo, ky rregull, jo gjithmonë është respektuar tek zonat tona, sikur shihet tek epitafi i personalitetit të Ali Pashë Drages,[24] i cili përmban motive të luleve, të cilat janë simbolikë e kopshteve të parajsës në botën e përtejme.

Epitafet e gjetura në regjionin e Mitrovicës janë tregues për mjeshtërinë e rrallë të gëdhendësve të gurë varreve, që falë këtyre stileve të gdhendjes, ndonëse mund të mos e dimë leximin e teksteve në osmanishte, ne mund të kuptojmë se, a bëhet fjalë për një burrë, apo grua, personalitet të shkolluar apo qytetarë të thjeshtë. Në këtë pjesë të studimit do të japim informacione rreth llojeve dhe karakteristikave të epitafeve që do të na ndihmojnë t'i bëjmë dallimet e lartcekura.

Epitafet e meshkujve

Në kulturën e shoqërisë osmane, bartja e kësulës shihej si obligim fetar, njëherit bartja e kësulës ishte prej obligimeve edhe tek të gjithë punonjësit në shtet, duke filluar nga Padishahu e deri tek nëpunësi më i ulët për nga grada në shtetin osman.[25] Njëra ndër karakteristikat më të veçanta të epitafeve në gjuhën osmane ishte gdhendja e njëjtë e kësulës që kishte bartur i vdekuri, derisa ishte në jetë.

Problemi më i madh i studiuesve në identifikimin e profesioneve përmes llojit të kësulave, qëndron në faktin se, të gjitha kësulat ishin të njëjta për nga forma, por që sipas profesioneve dallonin ngjyrat, gjë që është e pamundur të identifikohet në gurët varrezor. Megjithatë, ne do të japim informacione mbi disa prej llojeve të kësulave, të cilat i kemi hasur në terren.

Sarëku

Është shall pëlhure, i cili mbështillet disa herë rreth kësulës, apo çeleshes. Sarëqet ishin simbol i dijetarëve dhe njerëzve të ditur, por me kalimin e kohës, këtë lloj shalli filluan ta bartin të gjithë.[26] Atë *(sarëkun)*, tani përveç shtresave të theksuara më lartë e bartnin edhe myslimanët, të krishterët dhe hebrenjtë, mirëpo varësisht prej përkatësisë fetare, sarëku dallohej sipas ngjyrës që kishte.[27] Megjithatë, epitafet me sarëk përfaqësojnë personalitete që kanë qenë tregtar, zanatçinj, pjesëtarë të klerit te të gjitha gradave, e deri tek ushtarët, agallarët, njerëzit e thjeshtë dhe fëmijët.[28] Në vijim do të paraqesim disa forma të sarëqeve, të gjetura në regjionin e Mitrovicës:

24 Shih Kap. Mitrovicë, ep. nr. 03.
25 Fatih Çavuş, po aty, f. 109.
26 Po aty.
27 Nebi Bozkurt, "Sarık", TDV Islam Ansıklopedisi, vëllimi 36, f.154
28 Ali Bardhi, Varrezat në Anë të Malit – Ulqin, Ulqin, 2016, f. 30.

Kavuku

Është mbulesë e kokës për meshkuj, ku pjesa e brendshme përbëhet nga pambuku, ndërsa pjesa e jashtme mbështillet me bezë, e cila merr formën e kësulës së fryrë.[29] Kavuku ishte kësulë që bartej nga personalitete në pozita shtetërore dhe si të tilla dallohen nga njëri– tjetri, varësisht prej pozitave shtetërore që ushtroheshin nga bartësit.

Studiuesit e epitafeve dhe veshjes osmane, kavukët i kanë ndarë në disa lloje. Ne do t'i cekim vetëm disa nga këto lloje:

a) Kavuku Muxhevezze, me madhësi 30-35 cm., i mbështjellur me pëlhurë të bardhë, kurse në maje i shtohej një copë-pjesë bezi me ngjyrë të kuqe në madhësinë e arrës;

b) Kavuku Kallavi, kishte madhësinë prej 40 cm., kurse bartej nga sadriazamët, vezirët dhe admiralët, respektivisht nga pashallarët që kishin tre e më shumë nishane;

c) Kavuku Katibi, bartej nga nëpunësit në pozitën e sekretarit, postaxhinjtë.[30] Në vijim do të paraqesim disa lloje të kësulës kavuk, të gjetura në regjionin e Mitrovicës.

29 D. Mehmet Doğan, Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul, 2008, f. 919.
30 Fatih Çavuş, po aty, f.100-105.

Kësula fes

Bartja e kësulës *fes* është bërë e obligueshme gjatë sundimit të Mahmudit të Dytë *(1808-1839)*, respektivisht në vitin 1829. Duke qenë se kësulat fes, emërtimet i morën sipas sulltanëve të kohës, kurse në terminologji këto lloj kësulash njihen si *Mahmudî* sipas Sulltan Mahmudit II, *Azizî* sipas Abdylazizit dhe *Hamidî* sipas Abdylhamitit II. Fesi është përdorur deri në vitin 1925.[31]

a) Kësulat fes *Mahmudi:* Ky lloj i kësulës kishte këtë formë, ku pjesa e poshtme ishte më e ngushtë, kurse pjesa e sipërme shkonte duke u zgjeruar, po ashtu, edhe xhufkat[32] zbukuruese, janë më të dallueshme se të tjerët, njëherit dallohet edhe për madhësinë qe ka. Ky lloj i fesit me pak modifikim ishte përdorur edhe gjatë sundimit të Abdylmexhidit *(1839-1861)*, respektivisht kësula fes Mahmudi mbështillej me sarëk (shall).[33]

b) Kësula fes *Azizi:* Siç shihet edhe në fotot e më poshtme, kësula fes *Azizi,*ndryshe prej kësulës fes *Mahmudi,* në pjesën e poshtme është më i gjerë dhe më i ngushtë se në pjesën e sipërme.

31 Po aty, f. 160-172
32 Fije pejësh për zbukurim.
33 Po aty.

c) Kësula fes *Hamidi*: E përdorur gjatë sundimit të Abdylhamitit II *(1876-1909)*. Kjo kësulë për nga modeli është pothuajse e njëjtë me kësulën fes *Azizi*, mirëpo me një madhësi dhe gjerësi më të madhe se i pari. Në zonat tona, ky stil është përdorur edhe pas periudhës osmane.

Epitafet për gjininë femërore

Gurëvarret për gjininë femërore dallojnë nga ata të gjinisë mashkullore, edhe për nga modeli, edhe për nga tematika e gdhendjes në gur. Gurvarret e femrave karakterizohen me motive të luleve dhe zbukurimeve të ndryshme që ato i vendosin në kokë sa janë në jetë. Këto zbukurime i hasim të gdhendura nëpër gurët e varrezave.

Vula e Sylejmanit/Ylli i Davudit/Davidit

Ylli gjashtëcepësh, i cili formohet nga ndërthurja e dy trekëndëshave, tek muslimanët njihet si *Hatem-i Sulejman – Vula e Sulejmanit*, tek hebrenjtë dhe te krishterët njihet si *Ylli i Davidit*. Njëherit, ky lloj ylli është i njohur edhe tek shoqëritë e vjetra hinduse që përfaqësohej, ku këta të fundit besonin në perëndinë e krijimit *(Brahma)*, në atë të rregullimit dhe mirëmbajtjes *(Vishnu),* dhe në perëndinë e shkatërrimit *(Shiva)*[34]. Në anën tjetër, pjesa më e madhe e popujve të vjetër të Lindjes, besonin se *Ylli i Davudit* përfaqëson opozitarizëm në mes pozitives dhe negatives, si p.sh. *e/imirë –*

34 Zija Abdullahu, *Studim Krahasimtar i Feve*, Prishtinë, 2010, f.64; Iskender Pala, "Mühr-ı Süleyman", *TDV Islam Ansiklopedisi,* C.31, Istanbul, 2006, f. 524-526

i/e keqe, e/ibukur - e shëmtuar, grua- burrë etj.[35] Megjithatë, ky simbol, tek muslimanët njihet si hatem-i Sulejman-vula e Sulejmanit, që përfaqëson pushtetin e pejgamberit Sulejman a.s., andaj këtë simbol e hasim jo vetëm në zbukurimet e xhamive, hamamave *(Banjave publike)*, varrezave,[36] por edhe tek flamujt e admiralëve osmanë të shekullit XVI.[37] Këtë simbol, së bashku me hënën, e cila është simbolikë e myslimanizmit[38], e kemi hasur në gur varret me mbishkrim osman, në zonën e Vushtrrisë, respektivisht në fshatin Novolan, të cilët po i paraqesim më poshtë.

Metodologjia e punës

Informacioni i parë mbi vendndodhjen e gurëve të varreve, me mbishkrim osman, është marrë nga Këshillat e Bashkësive Islame të Mitrovicës, Vushtrrisë e Skënderajt, përfaqësuesit e drejtorive komunale në komunat në fjalë si dhe nga qytetarë të ndryshëm të këtyre zonave.

Fjalët apo numrat të cilat/të cilët nuk kemi mundur t'i lexojmë për shkak të shkrimit të dëmtuar, apo edhe për shkak se nuk kemi mundur t'i japim kuptim, i kemi shënuar me pika "...", fjalët apo numrat për të cilat/cilët kemi dyshime, ose mund të lexohen edhe në versione të tjera, i kemi shënuar me pikëpyetje "?", ndërsa fjalët apo numrat të cilët/cilat mungojnë si rezultat i thyerjes së gurit, apo dëmtimit të shkrimit për shkaqe të ndryshme, qofshin ato natyrore apo nga dora e njeriut, i kemi shënuar me pika brenda kllapave: (...). Pas leximit të epitafeve, i kemi përshkruar nga origjinali dhe së bashku me përkthimin kemi dhënë edhe si transkriptim.

Duke qenë se në shumicën e epitafeve të hulumtuara, kemi vetëm vitin e vdekjes, jo edhe datën, gjatë përkthimit të datës kemi marrë për bazë datën 1 të muajit *muharrem* dhe vitin e vdekjes, i cili përputhet me muajin *tetor* të kalendarit gregorian, dhe për hirë të korrektësisë shkencore duhet të kemi parasysh se vitet e vdekjes mund të kenë diferencë një (1) vit, varësisht nga data dhe muaji i vdekjes.

Me këtë rast, shprehim falënderim për dekanin e Fakultetit te Studimeve Islame, prof. dr. Fahrush Rexhepin për mbështetjen e pakursyeshme në plotësimin e të gjitha kushteve dhe këshillat e vyeshme, nga cilësia e kryeredaktorit, recensentët, Ermal Nurja dhe Besir Neziri, për leximin dhe sugjerimet. Gjithashtu, falënderojmë edhe prof. dr. Nedim Zahiroviç për recensionin kritik të vëllimit të parë, të botuar në revistën *POF*[39] dhe *Studime Orinetale*[40], si dhe të gjithë ndihmëtarët, të cilët kontribuan në identifikimin e varrezave, me theks të veçantë mulla Asllan Murat Efendiun nga Mitrovica, i cili për ditë të tëra na shoqëroi në ekspeditat hulumtuese, në Mitrovicë e rrethinë.

35 Iskender Pala, po aty.
36 Po aty.
37 Barbarosa Hayreddin Pasha (1478-1546).
38 Yusuf Çetin, "Agrı Mezar Taşlarında ve Bezeme Unsurları", JASS, nr. 40 2015, f. 95.

39 Prilozi Za Orijentalnu Filologiju 67, Sarajevo 2018. f 133.
40 Studime Orientale 4, Prishtinë 2019, f. 109-111.

Shënim përkujtesë:

Jemi të vetëdijshëm për specifikat e lëmisë së studimeve në terren, e aq më shumë kur bëhet fjalë për objekte prej monumentesh në hapësira, të cilat për shekuj të tërë i janë ekspozuar kushteve klimatike, e që mundësia për të bërë lëshime është e mundshme dhe gjithsesi këto lëshime eventualisht mund të na përcjellin në vazhdimësi. Me këtë rast, kërkojmë mirëkuptim nga lexuesi për disa lëshime, të cilat janë bërë në vëllimin e parë, respektivisht në dhjetë epitafet e regjionit të Prishtinës, ku ka mospërputhje në vite, ndaj ne, në këtë vëllim, me qëllim të korrektësisë dhe moralit shkencor, formën e drejtë të viteve do ta japim këtu:

Ndreqje gabimesh nga vëllimi i parë:

Faqe	Është	Duhet të jetë
27	Hixhri: 1242 / Gregorian: 1826	Hixhri: 1246 / Gregorian: 1830
51	1877	1878
57	Është përsëritur fotoja	
59	12.06.1926	15.06.1924
70	Lindi më 1829, vdiq më 15. 04. 1939	Lindi më 1869, vdiq më 15. 03. 1939
91	Hixhri:1306 / Gregorian: 1888	Hixhri:1302 / Gregorian: 1884
94	Në epitaf janë dhënë dy versione me shkrim dhe me numra: me shkrim: 1149, me numër: 1139	Me shkrim: 1149. Me numër: 1139
101	Hixhri: 1002 /Gregorian: 1593	Hixhri: 1053 / Gregorian:1643
102	Hixhri: 1021 / Gregorian:1612	Hixhri: 1028 / Gregorian:1628
105	Hixhri: 1294 / Gregorian:1877	Hixhri: 1008 / Gregorian: 1599

Xhamia në fshatin Mazhiq te Mitrovicës, e ndërtuar nga gjysma e shek. XVI

I MITROVICË

1.1. Mitrovicë

Mitrovica shtrihet në skajin verior të fushëgropës së Kosovë, rrëzë kupës vullkanike të Zveçanit, në rrafshin midis lumenjve Ibër *(Angri)* e Sitnicë, kurse kufizohet nga shpatet e Albanikut, Rogoznës e Qyqavicës. Sot është qendra kryesore e rajonit verior të Rrafshit të Kosovës.

Pozita e përshtatshme gjeografike, si dhe pasuritë natyrore të këtij rajoni kanë kushtëzuar popullimin e hershëm të kësaj treve. Në bazë të zbulimeve arkeologjike, mund të thuhet se, Mitrovica me rrethinën e vet të afërme ka qenë e banuar qysh në Kohën e Re të Gurit - Neoliti *(3000 vjet para epokës sonë)*.

Lokalitetet parahistorike e vazhdojnë kontinuitetin me fiset ilire. Gjeneza e asaj shoqërie të lashtë dhe etnosit ilir vërehet në zbulimet në lokalitetin "Karagaq", ku është zbuluar një nekropolë ilire nga Periudha e Bronzit.

Edhe në qytet, afër stacionit hekurudhor, janë zbuluar altaret kushtuar perëndive romake: Jupiterit, Nemezës dhe Junonës, janë zbuluar edhe eksponate të tjera arkeologjike, siç është Statueta e Plumbtë e Muzës Terpsikora etj.

Lidhur me zhvillimin e mëtejshëm të këtij lokaliteti, në kohën e vonshme antike, gjejmë vetëm mbeturina të kështjellës në kodrën e Zveçanit, të cilat e vënë në dukje prezencën e bizantit në themelet e kështjellës së përmendur, e ku është ndërtuar fortifikata mesjetare.

Mitrovica e sotme, si vendbanim ka filluar të ndërtohet aty kah fundi i shekullit XIII dhe në fillim të shekullit XIV. Ajo e ka marrë emrin sipas kishës së Shën Dhimitrit. Mirëpo, mund të ketë për bazë thirrjen lokale të idhullit Demeter - Nëna e Tokës. Mitrovica, si vendbanim i ri, është krijuar dhe themeluar gradualisht rreth kishës së Shën Dhimitrit, në Zveçan. Për vendbanimin e ri, zuri vend emri *Dimitrovicë*. Kah mesi i shekullit XV, në një dokument raguzian, ky vendbanim është shënuar si De Dimitrouic, kurse pas mbarimit të shekullit XV, nëpër burime të ndryshme paraqitet edhe si Mitrovica. Bërthama e qytetit u formua në bregun e djathtë të Ibrit dhe lumit Lushtë.

Për Mitrovicën, prej formimit të saj si kasabë osmane, nga fillimi i shekullit XV deri në shekullin XIX, shumë udhëpërshkrues japin të dhëna të shumta në shënimet e tyre. Të gjitha të dhënat rezultojnë prej "Lamenta de fortis" të Dubrovnikut, nga viti 1445, kur Mitrovica përmendet si "De Dimitrouic". Në defterin osman të krahinarit, Isa Beg Ishakut, të vitit 1455 përmendet me emrin *Dimitrofci*, me 15 shtëpi, 13 të krishtera, 2 myslimane dhe 2 të veja. Arnold Harf, e përmend në vitin 1499 si kasabë të quajtur "Mitrix". B. Kuripeshiq, e përmendë në vitin 1530 si "Bazar Mitrovica", kurse Diferej Kanej e quan në vitin 1573 qytet të bukur në rrafsh që ka shumë pemë. Më 1600, Evlija

Çelebija, thekson se, Mitrovica shtrihet në pjesën perëndimore të fushës së Kosovës. Afër tij, nuk ka ngritje, ai është i formës rrethore sikurse veja, ndërsa është i ndërtuar nga gurët e gdhendur. Këtu, është një kështjellë e fortë me rrathë të fort që nuk mundësojnë as të rrëmihen dhe as të minohen. Në mes të ndërtesave nuk ka asnjë ndërtesë të mirë. Haxhi Kallfa, e përmend si vend administrativ.

Në defterin e përgjithshëm të Sanxhakut të Bosnjës, të vitit 1604, në kuadrin e Nahijes së Zveçanit, me emrin Dimitrovica ishin të regjistruar 4 lagje me 4 imamë; 4 muezinë; 40 të martuar dhe 10 beqarë, si dhe vet Varoshi.

Ipeshkvi, Pjetër Bogdani i Shkupit, në relacionin e datës 24 mars 1684 mbi gjendjen në Kosovë, për Mitrovicën shkruante: "Vend me 500 shtëpi, 3 orë rrugë larg prej Vushtrrisë, është e vendosur gjithashtu në fushë dhe duket si agrep sahati. Këtu lumi Sitnica bashkohet me lumin Ibër, mbi të cilin është një urë druri". Në defterin mufasal të Sanxhakut të Bosnjës, Nahija e Zveçanit, në fund të shek. XVI, është i regjistruar sheshi Dmitrovica, ku është zhvilluar tregtia, pra një zonë e përbërë nga 4 lagje me 76 familje, kryesisht të konfesionit mysliman.

Me formimin e lokalitetit të ri oriental - kasabës, Mitrovica zhvillohet më shpejt dhe merr karakter të qendrës së pushtetit të ri osman, garnizoneve ushtarake dhe ekonomisë zejtare, sidomos në kohën e ushtarakut të njohur turk, Gazi Isa Beut. Që nga ajo kohë datojnë godinat e para të ndërtuara, si: xhamia, sahatkulla, medreseja dhe hani. Rreth këtyre godinave të para u formuan edhe lagjja e parë, e cila merr emrin e *Gazi Isa Beut*. Më vonë, lokaliteti zgjerohet buzë Lushtës, rreth tregut të sotëm, ku u ndërtuan godinat e hyqmetit *(gjyqit),* xhamisë së quajtur *Qelevirdi*, hamamit, mesxhidit *(xhamisë pa minare)* të quajtur *Hoshkadin-baba*. Bërthama e kasabasë u formua në qendër të qytetit të sotëm, në mes të bregut të djathtë të Ibrit.

Prej vitit 1873, karakteri i zhvillimit të Mitrovicës merr një hov dinamik. Në këtë zhvillim ndikoi ndërtimi i hekurudhës së re vardaro-kosovare, e cila u zgjat deri në Mitrovicë. Me ndryshimet politike e territoriale në hartën gjeografike të këtyre viseve, më 1878, qyteti rritet me vendosjen e të dëbuarve shqiptarë nga Sanxhaku i Nishit nga ana e pushtetit serb, i cili i kishte pushtuar ato treva, si dhe të popullatës boshnjake, e cila iku pas pushtimit të Bosnjës nga Austro-Hungaria.

Pas Luftës së Parë Botërore, shumica e popullatës myslimane është shpërngulur në Turqi, ndërsa ky vend kolonizohet kryesisht me banorë malazezë dhe serbë prej viseve të ndryshme.

Meqë kufiri në mes të Austro-Hungarisë dhe Perandorisë Osmane u tërhoq në afërsi të Mitrovicës, ajo bëhet qendër e rëndësishme ushtarake. Këtu, pas vitit 1879, u ngritën shumë kazerma, sidomos në pjesën juglindore të qytetit, në shpatin Bajr. Kështu, Mitrovica afër kufirit fitoi rëndësinë strategjike. Sa i përket numrit të banorëve, derisa më 1878 Mitrovica kishte afër 11.000 banorë, më 1890 ajo kishte afër 21.000 banorë, bashkë me garnizonin.

Sipas sallnames osmane të vitit 1900, Mitrovica kishte 1500 shtëpi me 3418 banorë *(2275 meshkuj e 1138 femra)*.

Pas pushtimit të Mitrovicës nga pushteti serb, në vitin 1912, filloi dhuna, terrori, presioni ndaj popullatës shqiptare dhe boshnjake. Kështu filloi shpërngulja e madhe e kësaj

popullate në Turqi. Duhet theksuar se shpërngulja dhe dëbimi i popullatës shqiptare ka vazhduar edhe gjatë tërë Mbretërisë Jugosllave e deri në vitet e gjashtëdhjeta të shekullit të kaluar. Në anën tjetër, pushteti serb, përkatësisht jugosllav, filloi të sjellë kolon sllav në Mitrovicë dhe në tërë viset e Kosovës. Sipas një burimi, vetëm në Mitrovicë u kolonizuan 30 familje kolone serbe e malazeze.

Pas një stagnimi, zhvillimi i qytetit merr impuls të ri pas vitit 1931, kur filloi eksploatimi i xehes së plumbit në Trepçë. Kështu, që nga ajo kohë, Mitrovica u bë qendër e njohur industriale e Kosovës.

Me vijimin e hekurudhës së Ibrit, më 1928 dhe hapjen e minierës "Trepça" në vitin 1929, Mitrovica filloi të zgjerohet edhe më tutje, filluan të vendosen familje të shumta, sidomos ato që u inkuadruan në minierat dhe shkritoret e saj.

Sikurse shumica e qyteteve të Kosovës, edhe Mitrovica, gjatë agresionit serb në vitin 1999, përjetoi dhunën, terrorin dhe vrasjen e popullsisë së shumtë civile. Mitrovica i ngjante *Trojës* së djegur dhe të rrënuar. Janë djegur e rrafshuar shumë objekte të rëndësishme kulturore, si: biblioteka, shtëpi të vjetra me vlerë historike e arkitektonike, shkolla, kulla, xhami, tyrbe, varre, përmendore etj.

Vendi i origjinës

Varrezat e vjetra

Viti sipas kalendarit gregorian

1978

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.1.1

Kitabeja në origjinal:

هو الخلاق الباقى المرحوم
والمغفور له شيخ طريقة
القادرية حمدى افندى
الرزاقى ابن الحافظ رشدى
الولده معنويا لشيخ الحاج
قدرى ربنا اته فى الاخرة
حسنة ارتحل الى رحمت ربنا
سنه ١٣٩٩ الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-hallâkü'l-Bâkî el-Merhûmu ve'l -magfûru-leh Şeyhu tarîkati'l-Kâdiriyye Hamdi efendi er-Rezâkî İbnü'l-hâfız Rüşdî El-veledu ma'neviyyen li'Ş-şeyhi'l-Hacc Kadrî Rabbenâ âtihi fi'l-âhireti haseneh İrtihâle ilâ Rahmeti Rabbinâ sene 1399 El-Fâtiha.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është Krijues i Përjetshëm! Qoftë i mëshiruar dhe i falur, shejhu i tarikatit Kadiri-Rezzaki*, Hamdi efendiu, i biri i hafëz Rushdîsë, djali në shpirt i shehut të Kadirinjve. Zoti ynë shpërbleje me të mira në ahiret (botën tjetër) U shpërngul tek mëshira e Zotit. viti 1399, Fatiha!

* Rrezaki është nëndegë e degës Halisijje të tarikatit Kadiri.

Vendi i origjinës
Varrezat e vjetra
Viti sipas kalendarit gregorian
i palexueshëm
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 1.1.2

Kitabeja ne original:
هو الباقى
المرحوم
المغفور
حاجى ابراهيم
بن حجى
حمدى؟
روحنه فاتحه
(...)

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
El-merhûm
El-mağfûr
Hacı İbrahim
Bin Haci
Hamdi?
Rûhunâ Fâtiha
(...)

Përkthimi në gjuhën shqipe::
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Haxhi Ibrahimi,
i biri i haxhi Hamdiut?
për shpirtin e tij,
Fatiha!
(...)

Vendi I origjinës

Xhamia e Mulla Veselit

Viti sipas kalendarit gregorian

1900

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 1.1.3

Kitabeja ne original:

هو الباقى
المرحوم والمغفور
دراغه على پا شا بن
حاجى فرهاد روحيچون
فاتحه تاريخ وفاتى سنه
١٣١٨

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
ve'l-mağfûr
Draga Ali Paşa
bin Hâcı Ferhât
rûhiy-çün Fâtiha
târîh-i vefâtı
1318

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Ali Pashë Draga,
i biri i Haxhi Ferhatit.
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Data e vdekjes:
1318

Vendi i origjinës
Xhamia e Mulla Veselit
Viti sipas kalendarit gregorian
1887
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 1.1.4

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحومه والمغفوره له
حسيبه خانم بنت
مراد بك روحيچون
فاتحه تاريخ وفاتى سنه
١٣٠٥

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmetü
ve'l-mağfûre-leh
Hasîbe Hânım
binti Murâd Bey
rûhiy-çün Fâtiha
Târîhi vefâtı sene
1305

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur
Hasibe hanmi,
e bija e Murat Beut.
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Data e vdekjes:
1305

Vendi i origjinës

Xhamia e Mulla Veselit

Viti sipas kalendarit gregorian

1883

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 1.1.5

Kitabeja në origjinal:

(...)
ايده مكامن جنة
المغفوره فاطمه
بنت بهرام
روحيچون
الفاتحه
[سنه] ١٣٠١

Kitabeja e transkriptuar:

(...)
Ide mekâmın(ı) cennet
el-Mağfûretü
Fatime
binti Behrâm
Rûhiy-çün
el-fâtiha
(Sene) 1301.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

(...)
Varrin e saj bëje prej
kopshteve të
xhennetit!
Qoftë e falur
Fatimeja,
e bija e Behramit.
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
(Viti) 1301

1.2. Mazhiq

Shtrihet rreth 8-9 km në verilindje të Mitrovicës, afër qytetit të vjetër mesjetar të Trepçës. Është vendbanim kodrinoro-malor, i ndarë në lagje. Është vendbanim i vjetër. Sipas disa gjurmëve ekzistojnë këtu varrezat e vjetra që mund të jenë ilirodardane. Ishte vendbanim mjaft i dendur që është shtrirë, siç thuhet, deri në Vicianum. Sipas traditës thuhet se ishte aq vendbanim i madh, sa që për një herë kishte raste që ishin marrë 50 nuse, të cilat sipas traditës shkonin me merrninë ujë në kroin e fshatit.

Është vendbanim i vjetër shqiptar i cili kalon mjaft herët në fenë myslimane. Këtë e dëshmon edhe xhamia e ndërtuar në shek. XV dhe XVI. Mirëpo, sipas disa shënimeve, kjo xhami është në një stil krejt tjetër, prej atyre në Kosovë. Si duket është së paku e shek. XIII. Ndoshta ka lidhje me Sarill Salltikun - Tyrkemnistanas, i cili si misionar e ka përhapur islamizimin në vitin 1262, në Rumeli, pastaj në Bogomilët e Bosnjës, e pastaj ka kaluar në Shqipëri. Kjo tregon se ka pasë Oaze të islamizimit në Ballkan para ardhjes së turqve. Edhe varrezat e moçme myslimane dallohen nga të tjerat në Kosovë. Po ashtu në popull të Shalës, besohet dhe flitet ashtu si e kanë të trashëguar nga breznitë e vjetër, se xhamia e Trepçës, është më e vjetër se Kisha Katolike e Trepçës, të cilën e kishte përmendur arqipeshkvi i Tivarit Marin Bici më 1610.

Në sallnamet e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h),* të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h),* është i regjistruar me emrin Maziq.

Nga ky fshat shumë familje kanë migruar që nga viti 1912 e më tutje, si dhe në vitin 1956, sidomos në Turqi.

Sipas disa shënimeve ky vendbanim në vitin 1999 kishe 80 shtëpi me 616 banorë shqiptarë. Gjatë vitit 1998-99 janë shkatërruar 56 shtëpi, 4 shtëpi të rrënuara, pastaj shkolla dhe ambulanca. Nga agresori 3 persona të vrarë.

Vendi i origjinës

Xhamia e Mazhiqit

Viti sipas kalendarit gregorian

1592

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.2.1

Kitabeja në origjinal:

المتوفى المرحوم المغفور
المحتاج الى رحمة ربه
الغفور مر تضان بن
عثمان وو چ
من شهر رجب
سنه ١٠٠٠

Kitabeja e transkriptuar:

el-Müteveffâ
el-merhûm
el-mağfûr el-
muhtâc ilâ Rahmeti
Rabbihi'l-Ğafûr
Murtezan bin
Osman Voç
min şehr-i Receb
sene 1000.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
i nevojshmi për
mëshirën e
Zotit Falës,
Murtezani, i biri i
Osmanit Vocit
në muajin Rexheb
në vitin 1000.

Vendi i origjinës
Mazhiq
Viti sipas kalendarit gregorian
1921
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 1.2.2

Kitabeja në origjinal:

اه من الموت
بن قيل مغفرت ياربّ
يزدان بحق عرش اعظم
نور قران كلوب قبرم
زيارت ايدن اخوان ايده
لر روحمه فاتحه احسان
مرحوم ادريس بن حاضر
سنه ١٣٤٠

Kitabeja e transkriptuar:

Âh mine'l-mevt
Beni kıl mağfiret yâ
Rabb-i yezdân bi-
hakk-ı Arş-ı a'zam
nûr-ı Kur'ân Gelüp
kabrim ziyâret eden
ihvân edeler rûhumâ
Fâtiha ihsân Merhûm
İdris bin Hâzir
Sene 1340.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ah, vdekja! Më
fal mua, o Krijues i
Mirësisë! Për hirë
të Arshit të Madh
dhe Nurit (dritës) së
Kuranit! Vëllezërit
që vizitojnë varrin
tim, shpirtit tim le
t'i bëjnë dhuratë
një Fatiha! Qoftë i
mëshiruar Idrizi, i biri
i Hazirit! Viti 1340

Vendi i origjinës

Mazhiq

Viti sipas kalendarit gregorian

1927?

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.2.3

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم و المغفور
اسماعيل بن ...
ماژيچ روحنه
فاتحه
سنه ٩٢٧

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
El-merhûm
ve'l-mağfûr
İsmâ'îl bin ...
Majiç rûhunâ
Fâtiha
(1)927?

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Ismail, i biri i ...
(nga) Mazhiç(i)
Për shpirtin e tij,
këndo Fatihanë!
Viti (1)927?

1.3. Zhabar i Poshtëm

Shtrihet në perëndim të Mitrovicës. Tani është bashkuar më te dhe konsiderohet si paralagje e tij. Është vendbanim fushor, i tipit të grumbulluar. Në lokalitetin e këtij vendbanimi, në arat Perzhina, te stadiumi i qytetit të Mitrovicës janë zbuluar themele të shtëpive, ndërsa te vendi Mullini i Eminit, janë zbuluar disa varreza të moçme. Në vendin Arat e Shehrit, është zbuluar një bunar i moçëm dhe disa gurë të mullirit.

Sipas autorëve të veprës "Oblast Brankovica", ky lokalitet është përcaktuar me emrin Zhapina, në defterin kadastral të vilajetit Vëllk, të vitit 1455 me 16 shtëpi e 1 të vejë. Në regjistrin kadastral të vitit 1477 dhe 1487, është i shënuar si i pabanuar. Mirëpo, ky vlerësim mund të merret me rezervë.

Nuk kemi shënime të më vonshme për këtë vendbanim. Si duket, një kohë kishte mbetur i pabanuar. Ky vendbanim me emrin Zhabari, në fund të shek. XIX kishte 20 shtëpi shqiptare.

Në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)*, është regjistruar si vendbanim me emrin Zhabar-i Zir.

Në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, në këtë vendbanim u kolonizuan tri familje serbe nga Kosova. Duhet theksuar se në këtë fshat, në vitin 1916, u hap shkolla e parë shqipe me mësues Shaban Idrizin.

Në këtë vendbanim, një kohë punuan dy mullinj të njohur, në të cilët bluanin njerëz jo vetëm nga rajoni i Mitrovicës, por edhe nga fshatrat më të largëta të Kosovës.

Para sulmeve agresore serbe, në vitin 1999, fshati ka pasur 464 shtëpi me 2296 banorë shqiptarë. Serbët dogjën, shkatërruan apo dëmtuan 137 shtëpi dhe objekte të tjera banimi e ndihmese. Janë djegur sikurse edhe në vendbanime të tjera shumë biblioteka personale. Xhamia e fshatit është djegur pjesërisht, kurse është djegur tërësisht mulliri elektrik. Janë vrarë e ekzekutuar nga ky vendbanim 4 persona, ndërsa 3 persona janë të zhdukur.

Vendi i origjinës

Zhabar i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1894

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.1

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم المغفور
ژبارلى سليمان
ابن اسماعيل
روحنه الفاتحه
سنه ١٣١٢

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-mağfûr
Jabarlı Süleyman
İbn Ismâ'îl
rûhunâ
El-Fâtiha
Sene 1312

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Sylejmani,
i biri i Ismailit
nga Zhabari
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1312

Vendi i origjinës
Zhabar i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1934
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.2

Kitabeja në origjinal:
هو الباقى
المرحوم المغفور
ادريس بن بهرا م
روحيچون فاتحه
تاريخ وفاتي سنه
١٣٥٣

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
ve'l-mağfûr
İdris bin Behrâm
Rûhiy-çün Fâtiha
Târih-i vefatısene
1353

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Idrizi, i biri i Bajramit!
Shpirtit të tij,
Fatiha!
Viti i vdekjes
1353

Vendi i Origjinës

Zhabar i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1935?

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.3

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم المغفور
ناظف بن بيرام
روحيچون فاتحه
تاريخ ١٣٥٤

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
ve'l-mağfûr
Nâzif bin Bayram
Rûhiy-çün Fâtiha
Târih 1354?

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Nazifi, i biri i
Bajramit!
Shpirtit të tij,
Fatiha!
Data 1354?

Vendi i origjinës
Zhabar i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1920
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 1.3.4

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
قدارتحلت المرحوم
المغفور من دارالفانى
الى دارالبقا سليمان
بن شعبان اغا قوشطوه لى
روحنه لله الفاتحه
سنه ١٣٣٩ رمضان
شريف

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Kad irtihalet el-
Merhûm ve'l-mağfûr
min dâri'l-fânî
İlâ dâri'l-bekâ
Süleymân bin Şa'bân
Ağa Koshtovalı
Rûhuna li'l-lâhi'l
-Fâtiha. Sene 1339
Ramazan-i şerîf

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar dhe
i falur, i shpërnguluri
nga bota e përkohshme
në botën e përjetshme,
Sylejmani, i biri i
Shaban Agës nga
Koshtova!
Për shpirtin e tij,
një Fatiha! Viti 1339
Muaji i bekuar i
Ramazanit

Vendi I origjinës

Zhabar i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1886

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.5

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم ... بن
يونس روحنه
فاتحه
وفاتى سنه
١٣٠٤

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
El-merhûm
... bin Yunus
rûhuna Fâtiha
vefâtı sene
1304?

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
... i biri i Junusit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Vdiq në vitin
1304?

Vendi i origjinës
Zhabar i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1903
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.6

Kitabeja në origjinal:
هو الباقى
المرحوم المغفور
موفد [؟] ا بن نزير
فاتحه سنه
١٣٢١

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-
mağfûr
Mûfid?
ibn Nezir
Fâtiha
sene 1321

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Mufid?
i biri i Nezirit!
Fatiha!
Viti 1321

Vendi i origjinës

Zhabar i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1851

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.7

Kitabeja në origjinal:

هو خلاق الباقى
المرحوم المغفور
خالد بن يوسف
روحيچون الفاتحه
سنه ١٢٦٨

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-halâkü'l-Bâkî
El-merhûmü'l-mağfûr
Halid* bin Yûsuf
Rûhiy-çün
El-Fâtiha
Sene 1268

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
Krijuesi i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Halidi, biri i Jusufit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1268

* Sipas gojëdhënës së Asllan Murat Efendiut nga Mitrovica, Halidi ishte katragjyshi i Isa Boletinit nga nëna dhe Ajshe Zhabari, Halidin e ka pasur gjysh.

Vendi i origjinës
Zhabar i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1932-194?
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.8

Kitabeja në origjinal:

المرحوم المغفور
الباقى هو الباقى
ريفت بن رجب ولد
فى سنة ١٩٣٢ ارتحل فى
سنة (١٩٤) ميلادية
لله الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûmü'l-mağfûr
el-Bâkî hüve'l-Bâkî
Rıfat bin Receb
vulide fî sene 1932
irtihale fî Sene 194( )
milâdiyye
Lil'lâhi el-Fâtiha.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur!
I Përjetshëm është
vetëm Allahu!
Rifati, i biri i Rexhepit.
I lindur në vitin 1932,
i shpërngulur nga kjo
botë në vitin 194( )
miladi.
Për hir të Allahut,
Fatiha!

Vendi i origjinës

Zhabar i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

Mungon

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.9

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم المغفور
بيت الله بن
يحي الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
el-mağfûr
Beytullâh
bin Yahyâ
el-Fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Bejtullahu,
i biri i Jahjas,
Fatiha!

Vendi i origjinës
Zhabar i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1974
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.10

Kitabeja në origjinal:

هو المغفور الحاج امام
افندي المرحوم
رجب بن بيت الله
يوم الجمعة فى شهر
رمضان
ارتحل يوم الجمعة في
شهر رمضان في
سنة ١٩٧٤ م
١٣٩٣ هج
الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-mağfûr
el-Hâcc İmâm
Efendi el-Merhûm
Receb bin Beytullâh
Yevmü'l-cum'a fî şehr-i
Ramazân İrtehale
Yevmü'l-cum'a fî
şehr-i Ramazân Fî
sene 1974 M(îlâdî) 1393
Hic(rî) El-Fâtiha.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i falur, Haxhi
Imam Efendi Rexhepi,
i biri i Bejtullahut,
U shpërngul nga kjo
botë në ditën e premte
të muajit Ramazan në
vitin 1974 Gregorian
Sipas kalendarit
Hixhëri në vitin 1393.
El-Fatiha!

Vendi i origjinës

Zhabar i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1953

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.3.11

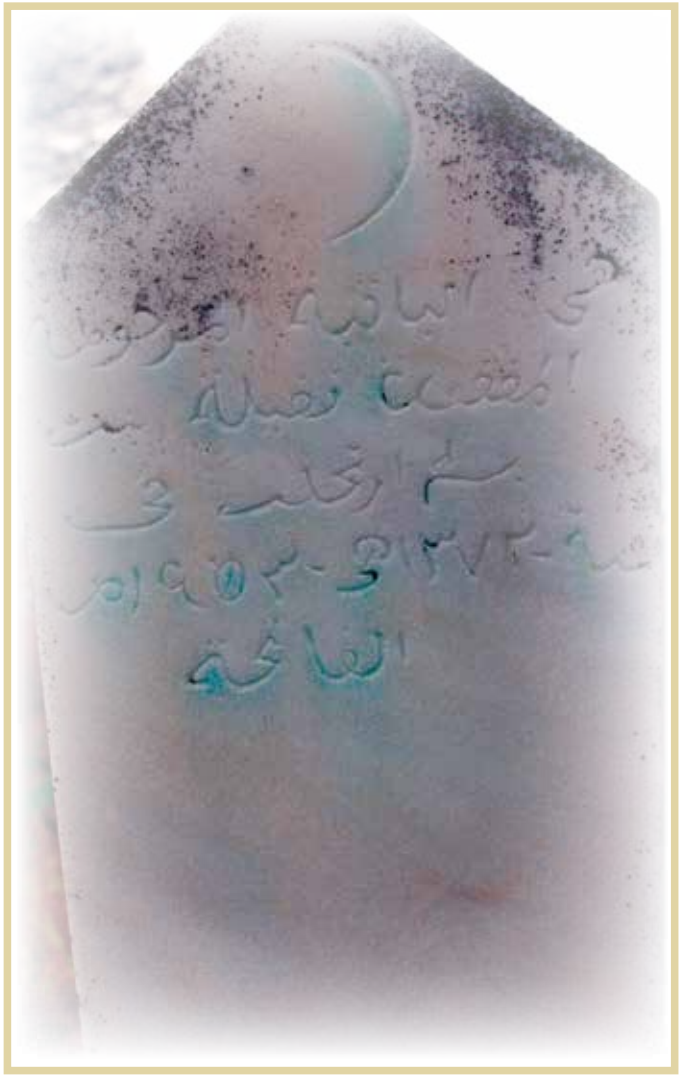

Kitabeja në origjinal:

هي الباقية المرحومة
المغفورةفضيلةبنت
بشه ارتحلت فى
سنه ١٣٧٢ هى - ١٩٥٣ م

Kitabeja e transkriptuar:

Hiye'l-Bâkiyetü
el-Merhûmetü
el-mağfûretü
Fazîlet binti
Beşe irtihalet fî
Sene 1372 H(icrî) –
1953 M(îlâdî)
el-Fâtiha.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë e mëshiruar
dhe e falur,
Faziletja,
e bija e Beshe-s.
U shpërngul nga kjo
botë në vitin
1372 hixhri –
1953 miladi,
Fatiha!

1.4. Koshtovë e Bobit

Ky vendbanim shtrihet në bregun e djathtë të lumit Ibër, rreth 5 km në veriperëndim të Mitrovicës. Është vendbanim i tipit të shpërndarë. Është vendbanim i vjetër. Në arën "Bregu", janë gjetur tulla të shtëpive, ndërsa në vendin Balli i Logjeve *(mal),* në veriperëndim të fshatit ca gurë të themeleve të shtëpive. Në vendin Tepa, në lagjen e Brahimajve është një krua dhe aty ka shenja të themelit të kishës së vjetër.

Në dokumentet e shkruara përmendet në regjistrin e pronave të krahinarit turk të Shkupit, Isa Beg Ishakut, në vitin 1455 me emrin Koshutane, me 30 shtëpi, 5 beqarë e 5 të veja.

Në regjistrin e përgjithshëm të Sanxhakut të Bosnjës, të vitit 1604, në kuadrin e Nahijes së Zveçanit ishin të regjistruara dy Koshtova: Koshtova e Poshtme, e cila kishte 14 të krishterë me bashtina dhe 1 mysliman, dhe Koshtova e Epërme me 39 të krishterë me bashtina.

Ky vendbanim me këtë emër, është regjistruar në një hartë austriake të përpiluar në bazë të shënimeve të vitit 1689.

Në kohën gjatë sundimit osman, tërë toka deri në fshatin Zupç të Zubin Potokut ishte pronë e Brahim Agës. Me emrin Koshtova, ky vendbanim paraqitet në sallnamet e Vilajetit të Kosovës në vitin 1893 *(1311 h)*, në vitin 1894 *(1314 h)* dhe në vitin 1900 *(1318 h)*.

Nga banorët vendës, thuhet se, ky fshat, deri në vitin 1999, është djegur tri herë, në kohën e Austrisë, pastaj të Serbisë dhe tani nga pushteti serbo-jugosllav.

Vendi i origjinës

Koshtovë

Viti sipas kalendarit gregorian

1865

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.4.1

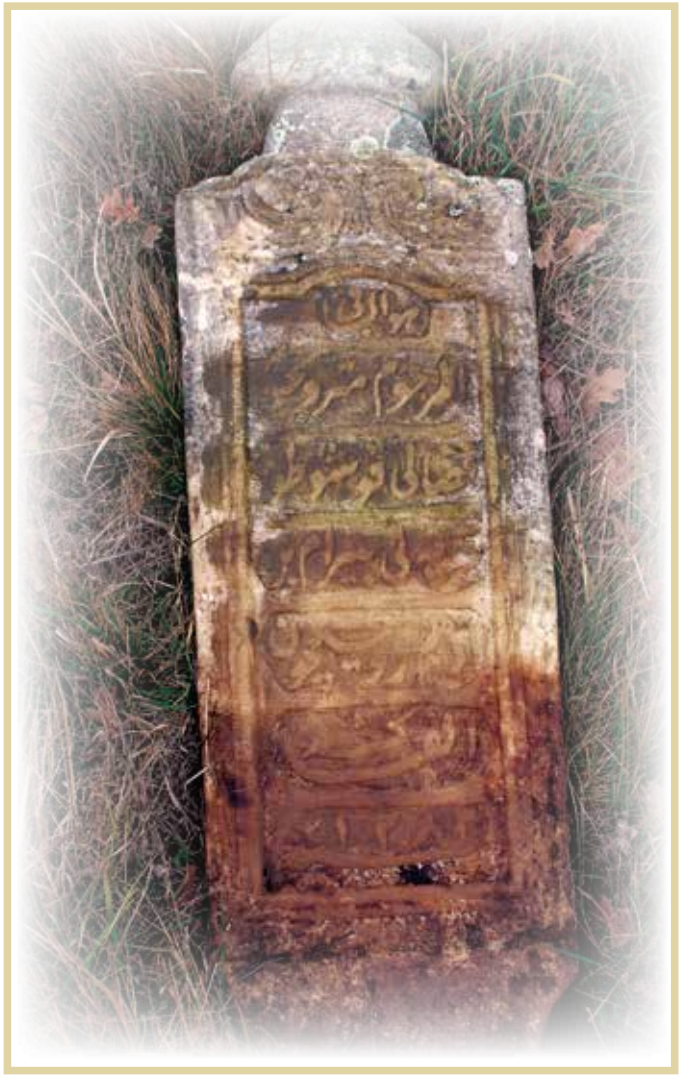

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم مترويچه
قضالى قوشو طوه
قريه لى بيرام بن
ادم روحيچون
الفاتحه
سنه ١٢٨٢

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm Mitroviça
Kazalı Koşûtova
Karyeli Bayrâm bin
Âdem rûhiy-çün
el-Fâtiha
Sene 1282

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Bajrami,
i biri i Ademit
nga fshati Koshtovë,
kazaja e Mitrovicës.
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1282

Vendi i origjinës
Koshtovë
Viti sipas kalendarit gregorian
1881
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 1.4.2

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم مترويچه
قضالى قوشو طوه
ادم بن بيرام
روحيچون
الفاتحه
سنه ١٢٩٩

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm Mitroviça
Kazâlı Koşûtova
Âdem bin Bayrâm
Rûhiy-çün
el-Fâtiha
Sene 1299

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Ademi,
i biri i Bajramit
nga Koshtova,
kazaja e Mitrovicës!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1299

Vendi i origjinës

Koshtovë

Viti sipas kalendarit gregorian

1879

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.4.3

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم مترويچه
قضالى قوشو طوه
بيرام بن
بيرام
روحيچون
سنه ١٢٩٧

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm Mitroviça
Kazalı Koşutova
Bayrâm bin Bayrâm
Rûhiy-çün
el-Fâtiha
sene 1297

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Bajrami,
i biri i Bajramit
nga fshati Koshtovë,
kazaja e Mitrovicës!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1297

Vendi i origjinës
Koshtovë
Viti sipas kalendarit gregorian
shtator 1912
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 1.4.4

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
جحانه دويمدي جانم
اجل طوتدمى غريبانم
سياه طوپراغه ميل اتيم
بويله امراتيدمى سبحانم
مرحوم رمضان بن رمضان
قوشو طوه لى روحنه
(فاتحه) ذالحجه
سنه ١٣٣٠

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Cihana doymadı cânım
Ecel tuttu mı girîbânım
Siyâh toprağa meyl
etdim. Böyle emr etdi
Sübhânım Merhûm
Ramadân bin Ramadân
Koşutovalı rûhunâ
(el-Fâtiha)
Zi'l-hicce Sene 1330

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm! Shpirti im
nuk u ngop me dynjanë
(jetën). Exheli më zuri
duke qarë! U ktheva
në tokë të zezë, kështu
ka urdhëruar i Lart-
madhërishmi im (Zoti).
Qoftë i mëshiruar,
Ramadani, i biri i
Ramadan Koshtovalisë!
Për shpirtin e tij, Fatiha!
Zilhixhe, viti 1330.

1.5. Bare

Shtrihet në Shalën e Bajgorës, rreth 22 km në verilindje të Mitrovicës. Është vendbanim kodrinoro-malor i tipit të shpërndarë, i ndarë në disa lagje. Është lokalitet i vjetër që dëshmohet me shumë gjurmë. Në vendin Arat Masode, ekzistojnë themele të moçme të shtëpive, tjegulla, tulla dhe disa gurë etj. Në vendin Reka e Murit thuhet se aty ka pasur shtëpia. Në mes të fshatrave Vidishiq dhe Bare ka ekzistuar një kishë shqiptare, që sot quhet vendi "Te Kisha". Aty sot shihen themelet e saj.

Në dokumentet e shkruara me emrin Bara, ky vendbanim përmendet në defterin kadastral të Sanxhakut të Vushtrrisë, Nahija e Trepçës në vitin 1566-74, ku kishte 16 shtëpi, 2 beqarë e 1 e vejë. Më vonë nuk kemi hasur shënime të shkruara deri në vitin 1875.

Me emrin Bara është regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, në vitin 1893 *(1311 h)*, në vitin 1896 *(1314 h)* dhe në vitin 1900 *(1318 h)*.

Sipas shënimeve të grumbullura, në vitin 1999, fshati kishte 168 shtëpi me 1455 banorë shqiptarë. Nga agresori serb, në shtator të vitit 1998 dhe maj 1999 janë djegur 136 shtëpi dhe objekte të tjera, si: shkolla, shtëpia e kulturës, xhamia, kooperativa bujqësore, zyra e vendit etj. Janë vrarë e masakruar disa persona.

Vendi i origjinës
Bare
Viti sipas kalendarit gregorian
1780
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 1.5.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم
على
ابن حسن
سنه ١١٩٤

Kitabeja e transkriptuar:

H* (üve'l-Bâkî)
El-merhûm
Ali
İbn Hasan
Sene 1194

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Aliu, i biri i Hasanit!
Viti 1194

* Në këtë rast është përdorur vetëm bashkëtingëllorja H, e cila nënkupton përemrin cilësor, Huve, i cili shpreh përjetësinë e Zotit.

Vendi i origjinës

Bare

Viti sipas kalendarit gregorian

1889

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.5.2

Kitabeja në origjinal:

١٣١٥
مرحوم
محمد بن
حميد روحنه

Kitabeja e transkriptuar:

1315
Merhûm
Muhammed bin
Hamîd rûhuna
(el-Fâtiha).

Përkthimi në gjuhën shqipe:

1315
Qoftë i mëshiruar,
Muhamedi,
i biri i Hamidit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!

Vendi i origjinës
Bare
Viti sipas kalendarit gregorian
1895
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 1.5.3

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
درويش بن فيض الله
روحنه فاتحه
سنه ١٣١٣

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûm
Derviş bin Feyzullâh
Rûhuna Fâtiha
sene 1313.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
Dervishi, i biri i
Fejzullahut!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1313.

Vendi i origjinës

Bare

Viti sipas kalendarit gregorian

1889

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.5.4

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
فقو بن على
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٧

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûm
Feko bin Ali?
Rûhuna Fâtiha
sene 1307

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
Feko, i biri i Ali?
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1307

1.6. Lipë

Ky vendbanim shtrihet rreth 3 km në veri të Mitrovicës, në shpatijet jugore të malit Sokola. Fshati është i tipit të shpërdarë dhe atë në tri lagje të mëdha. Administrativisht i takon komunës së Zveçanit. Është lokalitet i vjetër. Ka gjurmë të themeleve të shtëpive të vjetra. Karakteristikë e këtij vendbanimi janë disa gurë të gdhendur në formë të koritave, me vrima të shpuara, që flitet se aty është shfrytëzuar dhe shkrirë xehja që nga koha ilire, gjatë sundimit romak.

Në dokumentet e shkruara, përmendet në defterin kadastral të vilajetit Vëllk,në vitin 1455, ku kishte 23 shtëpi, 5 beqarë dhe 2 të veja. Më vonë nuk kemi shënime të shkruara. Si duket fshati është braktisur.

Sipas burimeve popullore, të përcjellura brez pas brezi, fshati është rithemeluar nga Ukë Kelmendi me tre djemtë e tij, në vitin 1813. Banorët e fshatit Kelmend janë autokton, po ashtu thuhet se Uka pasi që kishte ra në bela në fshatin Lipë të Pejës, për t'u mbrojtur ishte larguar nga fshati i tij për t'u vendosur këtu, sipas lidhjeve me dajtë e tij, të cilët kishin lidhje me familjen e Boletinit. Nga banorët vendës quhet me emrin Kelemend. Ndërsa, zyrtarisht me vendimin e Këshillit të Komunës së Mitrovicës, tani ky fshat njihem me emrin Kelmend.

Gjatë kohërave të ndryshme historike, ka pasur shpërngulje të popullsisë për shkaqe të njohura. Banorët janë shpërngulur në Turqi, Shqipëri, Siri e gjetiu.

Gjatë së kaluarës fshati ishte djegur katë herë, duke përjetuar shumë vrasje dhe viktima. Gjatë sundimit osman është djegur tri herë, si gjynyli *(vullnetar)* kanë humbur 7 persona, kurse më vonë janë vrarë edhe disa të tjerë. Gjatë sundimit serb, fshati është djegur dy herë, ku ishin vrarë 18 vetë dhe zhdukur 3 persona. Gjatë sundimit bullgar, fshati ishte djegur pjesërisht, po ashtu ishin vrarë 11 pesona dhe ishin zhdukur 3 të tjerë.

Në vitin 1999, fshati para luftës së fundit kishte 25 shtëpi shqiptare me rreth 200 banorë ose 78 shtëpi me 620 banorë. Nga sulmet paramilitare serbe, fshati është djegur pothuajse tërësisht, po ashtu janë vrarë edhe disa persona.

Vendi i origjinës

Lipë

Viti sipas kalendarit gregorian

Mungon

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.6.1

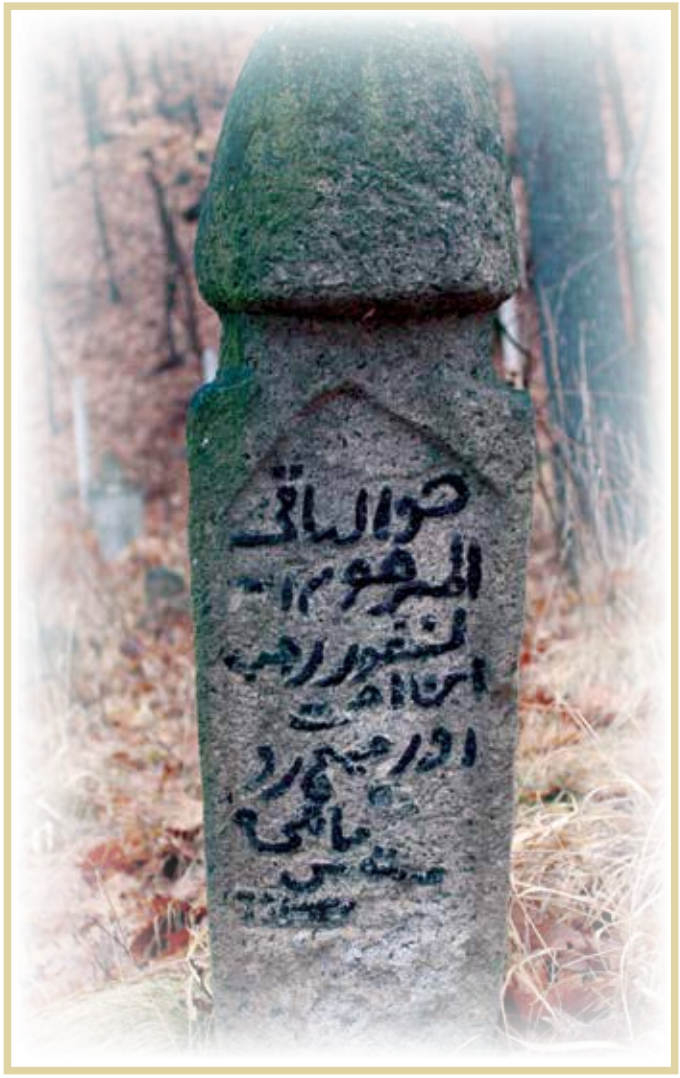

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
المرحوم
المغفور رجب
ابن احمد
اورميچ روحنه
الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
el-mağfûr Receb
ibn Ahmet
Orumiç?
rûhunâ Fâtiha.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhei falur,
Rexhepi,
i biri i Ahmetit,
Orumiçit?
për shpirtin e tij,
Fatiha!

Vendi i origjinës
Lipë
Viti sipas kalendarit gregorian
1927
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 1.6.2

Kitabeja në origjinal:
هو الباقى
مرحوم...
رجب محتار
روحنه فاتحه

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
Merhûm...
Receb Muhtar
Rûhunâ fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Rexhep Muhtari
Për shpirtin e tij,
Fatiha!

Vendi i origjinës

Lipë

Viti sipas kalendarit gregorian

1920

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.6.3

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
لپه لى مرحوم
رجب بن رجب
روحنه فاتحه
سنه ١٣٣٩

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Lipalı Merhûm
Receb bin Receb
Rûhunâ fâtiha
Sene 1339.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Rexhepi,
i biri i Rexhepit
nga Lipa!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1339

1.7. Melenicë

Ky vendbanim shtrihet në shpatijet e Shalës së Bajgorës, mbi horizontet e Trepçës, rreth 12 km në veriperëndim të Mitrovicës. Përbëhet prej disa lagjeve dhe është i tipit të shpërndarë, në formë të zgjatur.

Në këtë lokalitet, që nga kohërat e vjetra, thuhet se gjatë kohës romake është nxjerr dhe shkrirë xeheja e plumbit dhe zinkut. Sidomos xeheja është nxjerr në malin Bungajë, te Kërshi i Orlit. Aty, sot, si dëshmi, gjenden gurët e zinj dhe katër humnera *(bunarë)* të thellë në formë vertikale, që thuhet se s'kanë fund. Me braktisjen e xehetarisë, si duket edhe ky vendbanim braktiset. Rithemelohet nga banorët shqiptarë.

Në dokumentet e shkruara, në vitin 1762, në regjistrin e Manastirit të Deviçit, përmenden banorët e këtij fshati.

Me këtë emër është regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës,në vitin 1893 *(1311 h),* në vitin 1896 *(1314 h)* dhe në vitin 1900 *(1318 h)*.

Nga ky vendbanim, në vitin 1956 janë shpërngulur disa shtëpi në Turqi.

Në vitin 1998-99 fshati kishte rreth 125 shtëpi me rreth 1000 banorë shqiptarë. Nga agresori serb, fshati është djegur në tërësi, objektet e banimit si dhe ato ndihmëse ekonomike etj. Nga ky fshat janë vrarë 12 banorë.

Vendi i origjinës

Melenicë

Viti sipas kalendarit gregorian

1923

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.7.1

Kitabeja në origjinal:

اه من الموت
ولچترين قضاسى شالة
اوپو شتنه سى ملنيچه
قريسيندن
مرحوم بكر ووچه
روحنه الفاتحة
فى سنه ١٣٤١ هجري
ميلادي ١٩٢٣

Kitabeja e transkriptuar:

Âh mine'l-mevt
Vulçıtırın kazâsı Şale
Opştinası Meleniça
karyesinden
Merhûm Bekir Voça
Rûhunâ el-Fâtiha
Fî sene 1341 hicrî
Mîlâdî 1923.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ah, vdekja!
Qoftë i mëshiruar,
Bekir Voca
nga fshati Melenicë,
komuna e Shalës,
kazaja e Vushtrrisë!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti në (kalendarin)
Hixhri 1341, në
(kalendarin) Miladi
1923.

1.8. Suhadoll i Poshtëm

Shtrihet rreth 2 km në perëndim të Mitrovicës, në bregun e majtë të lumit Ibër. Është vendbanim i tipit të grumbulluar, fushor dhe i vendosur në kodrinën e afërt. Në dokumentet e shkruara me emrin Suhadoll përmendet në kartën e Shën Stefanit të mbretit Millutin të vitit 1315. Ky fshat, po ashtu përmendet edhe në defterët turke të viteve 1455 të Isa Beg Kraishnikut me 3 shtëpi dhe në vitin 1468 në zonën e Zveçanit. Po ashtu, si vendbanim përmendet edhe në regjistrin e manastirit të Deviçit të vitit 1765.

Lokaliteti i këtij vendbanimi ishte i pabanuar, por i mbuluar me shkurre. Rreth vitit 1864 këtu u vendosën familjet çerkeze, të ardhura nga Kaukazi. Ato u vendosën disa në lokalitetin e këtij vendbanimi e disa nja dy kilometra më lart, afër Kalasë së Vogël që quhet Çerkez.

Shumë familje çerkeze filluan të shpërngulen pas vitit 1878, e disa edhe më vonë. Në këtë lokalitet u vendosën familjet shqiptare muhaxhire të dëbuara nga Sanxhaku i Nishit.

Në sallnamet e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1314 h)*, është regjistruar me emrin Suahodolli i Muhaxhirëve.

Në regjistrimin e vitit 1913 ishte regjistruar me emrin Suhadolli i Muhaxhirëve, me lagjen Strana e Madhe me gjithsej 216 banorë. Në vitin 1921, me emrin Suhadolli i myslimanëve kishte 35 shtëpi me 210 banorë. Vlerësohet se fshati para agresionit serb në vitin 1999 kishte rreth 140 familje me rreth 1200 banorë shqiptarë. Nga agresori serb janë djegur të gjitha shtëpitë, përveç 3-4 shtëpive të pa meremetuara. Është djegur edhe teqja e bektashinjve. Janë vrarë 4 banorë të fshatit dhe 3 janë të zhdukur. Më 28 mars 1999 është dëbuar i tërë fshati. Në këtë fshat është zbuluar një varrezë masive.

Vendi i origjinës

Suhadoll i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1908

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.8.1

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
مرحوم قورشونلى
قضاسنك رودار
قريلى ابراهيم عوقه
روحنه فاتحه
١٣٢٦

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Merhûm Kurşunlu
Kazâsının Rudar
karyeli İbrahim Uka
Ruhunâ Fâtiha
1326

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Ibrahim Uka
nga fshati Rudar
i kazasë Kurshunllu!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
1326

1.9. Vaganicë

Ky fshat shtrihet rreth 2-5 km në jug të Mitrovicës. Në popull është i ndarë në dy lagje kryesore: e Epërme dhe e Poshtme. Lagjja e Poshtme pothuajse gati është bashkuar me Mitrovicën.

Thuhet se fshati më parë ishte në kodër, por më vonë u vendos në pjesën më të ulët, në lugina. Bashkë biseduesit thanë se janë zbuluar disa gypa, gjë që dëshmon për një vendbanim të hershëm dhe të urbanizuar. Banorët pohojnë se ka gjurmë të vendbanimit të vjetër.

Një kodër, në jugperëndim të fshatit quhet me emrin Vaganik, në bazë të cilës është pagëzuar edhe fshati.

Me emrin Vagaminca është i regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)*.

Në vitet 1922-1937, në këtë vendbanim u kolonizuan 22 familje kolone sllave me 89 anëtar. Ndërsa, shumë familje shqiptare nga ky vendbanim janë shpërngulur në Turqi.

Nga agresori serb, në vitin 1998-1999 janë shkatërruar shumë objekte banimi dhe objekte kulturore e fetare si dhe janë vrarë disa banorë.

Vendi i origjinës

Vaganicë

Viti sipas kalendarit gregorian

1818

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 1.9.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم والمغفور
نوره بن إبراهيم
روحنه فاتحه
سنه ١٢٣٤

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûm
ve'l-mağfûr
Nure bin İbrahim
Ruhunâ Fâtiha
Sene 1234

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Nuri,
i biri i Ibrahimit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1234

1.10. Vllahi

Shtrihet rreth 20 km në veri të Mitrovicës, përkatësisht në pjesën perëndimore të Shalës së Bajgorës. Është vendbanim kodrinoro-malor, i tipit të shpërndarë, i ndarë në disa lagje në lartësi mjaft të madhe.

Në lokalitetin e këtij vendbanimi, thuhet se gjatë kohës së sundimit romak është shfrytëzuar xeheja. Kjo dëshmohet me tunele të xeherores që gjenden në këtë fshat, por edhe mure të shtëpive, siç i quajnë "Zidna", ka patur në vendin "Te Krojet", në veri të fshatit. "Zidna" ka edhe në Çukë të Madhe, në Çukë të Gurëve etj. Gjatë lëvrimit të tokës dalin edhe mbeturina të qeramikës etj. Te vendi i quajtur "Katuni i Moçëm" gjinden figura të skalitura në një shkëmb në formën e kokës së dashit.

Është i regjistruar me të njëjtin emër, në kartën e mbretit Milutin, të lëshuar në vitin 1315 manastirit të Banjskës. Përmendet "prej Nurjes së popit Radivojit".

Si duket një kohë të gjatë ishte i braktisur pasi që nuk e hasim në dokumentet osmane. Si objekt i kulturës islame, në këtë vendbanim duhet përmendur xhaminë e fshatit, e ndërtuar në vitin 1792.

Shumë banorë të këtij fshati, gjatë sundimit osman, e sidomos gjatë atij serb kishin pësuar shumë. Janë vrarë, keqtrajtuar por edhe janë zhdukur.

Fshati, para fillimit të luftës, në vitin 1998 kishte 80 shtëpi shqiptare me rreth 650 banorë. Agresori serb dogji, shkatërroi e dëmtoi 43 shtëpi të fshatit si dhe objektet tjera ndihmëse dhe ekonomike. Nga ky fshat janë pushkatuar 8 civil, ndërsa dy persona janë të zhdukur.

Vendi i origjinës

Vllahi

Viti sipas kalendarit gregorian

1801

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 1.10.1

Kitabeja në origjinal:

هو الباقى
ولاهى قريه لى
مرحوم الياس
بن صادق
روحنه فاتحه
سنه ١٢١٦

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Vllahî karyeli
Merhûm İlyâs
Bin Sâdık
Ruhûnâ Fâtiha
Sene 1216

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar,
Iljasi,
i biri i Sadikut
nga fshati Vllahi!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1216

II VUSHTRRI

2.1. Vushtrri

Shtrihet në bregun e djathtë të lumit Sitnicë, në rrugën kryesore Prishtinë-Mitrovicë. Vushtrria është qytet i lashtë Dardan, pra qendër e vjetër urbane në Kosovë e ngritur në lokacionin e vandbanimt antik Vicianum. Në vitet e fundit, në themelet e Kalasë janë zbuluar themelet e fortifikatës së vjetër dardane. Lidhur me gjenezën e këtij qyteti ekzistojnë shumë legjenda dhe gojëdhëna. Sipas disa burimeve, në vendin ku gjendet sot Vushtrria ka qenë qyteti i lashtë antik Vicianum. Në anën veriore të Vushtrrisë, gjenden gërmadha të lashta, të cilat populli i quan "gjytet".

Pas betejës së Kosovës, në vitin 1389, Vushtrria pushtohet nga Sulltan Murati I. Mirëpo, Vushtrria me rrethinë definitivisht bie nën sundimin osman më 1454 gjatë kohës së Mehmedit të II-të. Në këtë kohë, Vushtrria ishte qytet më i madh se Prishtina, prandaj edhe u zgjodh si qendër e Sanxhakut.

Për shkak të pozitës së përshtatshme gjeografike dhe funksioneve administrative e ushtarake që fitoi gjatë inkursioneve osmane, Vushtrria u bë qyteti më i madh në Rrafshin e Kosovës.

Në defterin e Vilajetit të Vëlk, të vitit 1455, me emrin Vëlqitirin i kishte 200 shtëpi me zotshtëpie burrin *(hane),* 16 shtëpi me zotshtëpie vejushën (bive) dhe 16 shtëpi me zotshtëpie beqarin *(muxherred)*. Gjykuar sipas defterit të përmbledhur të vitit 1487, Vushtrria si qendër sanxhaku kishte 171 shtëpi nga të cilat 41 shtëpi ishin myslimane dhe 130 krishtera. Në këtë vit, Vushtrria kishte 16 fshatra, kurse zona e saj gjithsej 167 fshatra. Duke u bazuar në gjendjen e vitit 1455, Vushtrria më 1487 për nga numri i banorëve ishte përgjysmuar, kurse në pikëpamje ekonomike fuqia e saj kishte rënë përafërsisht 1/3. Vushtrria si sanxhak, më 1490 dhe 1491 kishte 9 vilajete.

Sipas defterit osman të vitit 1530, qendra e Vushtrrisë kishte: 1 xhami, 1 imaret; myslimanë: 6 lagje, 1 qatib, 1 imam, 1 muezin, 79 shtëpi, 2 mucerred, 4 akinxhi, 5 sayil dhe 4 pir-i fani; të krishterë: 4 lagje, 34 shtëpi, 6 bive, 34 bashtina; të ardhura të përgjithshme 18.918.

Sipas defterit të hollësishëm të vitit 1544/45 (951 h), Vushtrria, si qendër e sanxhakut, e kishte Ligjin xehetar dhe Ligjin e zonave të Vushtrrisë. Vetë Vushtrria ndahej në 5 lagje myslimane, në 6 bashkësi-xhematë myslimane dhe 37 lagje të krishtera. Këtu ishin 168 shtëpi myslimane. Ndërsa në 37 lagje të krishtera 302 shtëpi *(259 hane, 28 muxherre dhe 15 bashtina)*. Pra gjithsejt kishte 470 shtëpi myslimane dhe të krishera. Në regjistrimin e mëvonshëm të vitit 1569/70 kishte 332 shtëpi, d.m.th. 138 shtëpi më pak se në vitin 1544/45.

Haxhi Kallfa e përmend Vushtrrinë që nga Stambolli është larg 16 ditë, kah ana e Shkupit dhe Prishtinës, në mes të Alaxha Hisarit *(Kryshefcit),* Dukagjinit afër Kosovës. Më së afërti e ka kadillukun e Prishtinës dhe të Mitrovicës. Evlija Çelebija e jep përshkrimin më të bukur *(1662)* për Vushtrrinë.

Vushtrrinë e përmendin dhe e përshkruajnë shumë udhëpërshkrues të ndryshëm që kanë kaluar nëpër Vushtrri. Kështu, diplomati francez, Anri Pukvij, i cili në vitin 1807 kaloi nëpër Mitrovicë dhe Vushtrri, thekson se Vushtrria kishte afro 400 shtëpi. Ami Buoe me rastin e kalimit nëpër këtë vend, më 1822 Vushtrrinë e quan kasaba të vogël me pak dyqane tregtare dhe zejtare. Ai në Vushtrri e shënon Hamamin, Kalanë, Orën e Qytetit, Urën e Gurit dhe 2 xhami, njëra e vjetër e tjetra e re. Franjo Jukiqi, Vushtrrinë në vitin 1852 e përmend si vend të vogël. Në katërdhjetë vitet e shek. XIX – sipas G. Jurishiqit, - Vushtrria "ishte varosh, i cili nuk ishte i madh, e në këtë varosh ishte kalaja, e cila nuk ishte po ashtu e madhe". Fr. Jukiqi konsideron se në Vushtrri nuk kishte më shumë se 6.000 – 8.000 banorë, të gjithë të besimit mysliman.

Sipas udhëpërshkruesit J. Miler, në vitin 1838 kishte 470 shtëpi me 5000 banorë. Udhëpërshkruesi rus, Gelferding, më 1857 thotë se tani Vushtrria më shumë i përgjan fshatit sesa qytetit. Llogaritet se në të janë rreth 400 shtëpi, nga të cilat 250 shtëpi janë të pjesëtarëve të fesë islame dhe 150 të fesë ortodokse. Në mesin e Vushtrrisë, në përpjetëze ndodhet kalaja me mure të larta dhe të forta, të nxira nga koha si dhe disa kulla. Disa turq *(muslimanë)* e mbajnë këtë fortifikatë, në të cilën është vendosur mydyri *(drejtuesi)* i Vushtrrisë. Në Vushtrri ekziston një kishë e vogël, e ndërtuar më 1840. Më vonë, si duket, Vushtrria bën një farë përparimi, sepse më 1872, M. Milojeviqi, vë në pah se në Vushtrri kishte 1.150 shtëpi, dhe ajo bënte një tregti të dobët.

Në këtë kohë, Vushtrria ishte qendër kazaje në kuadrin e Vilajetit të Prizrenit *(1871-1875).* Si kaza, Vushtria kishte 540 shtëpi. Në kasabanë e Vushtrrisë ishin tri xhami, 1 konak shtetëror me 10 kthina, 1 kishë, 1 hamam, 110 dyqane, 4 hane dhe 12 mehane (kafene). Mbi lumin Sitnicë, i cili kalonte pranë kasabasë, ishin dy ura, njëra nga druri, kurse tjetra nga materiali i fortë.

Në vitin 1878, Vushtrria ishte kaza e Sanxhakut të Prishtinës, të Vilajetit të Kosovës. Do theksuar se pas dëbimit të shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit, më 1877/78, këtu u vendosën rreth 70 vëllazëri muhaxhire shqiptare, duke u krijuar pastaj edhe Lagjja e Muhaxhirëve. Disa familje u vendosën më vonë nga vendbanimet tjera.

Në enciklopedinë *(Kamus al-a'lam, VI,4691),* të Sami Frashërit, të vitit 1889, shkruan: "Vuçitërni, qendër kazaje në Fushë Kosovë, në sanxhakun e Prishtinës, të Vilajetit të Kosovës, 27 km në veriperëndim të Prishtinës. Qyteti ka 4000 frymë, 14 xhami, 2 medrese, shkolla plotore e fillore, një fortesë të shkatërruar, një urë të lartë guri mbi lumin Sitnica, që kalon afër qytetit dhe hekurudha gjysmë orë larg".

Në vitin 1896, Vushtrria kishte 3 xhami, 2 medrese, 1 telegraf-hane, 1 hambar ushyri *(të dhjetave),* 1 shkollë ryzhdije *(progjimnaz)* me 111 nxënës, 2 shkolla ibtidaije *(shkollë fillore)* me 140 nxënës meshkuj dhe 10 nxënëse femra dhe 1 shkollë – sibjan të të krishterëve me 90 nxënës, 1 kishë, 1 kala të shkatërruar, të mbetur nga kohët e lashta, 1 stacion gjysmë ore larg kasabasë, 1 urë guri – çaxhir mbi Sitnicë. Në brendësi të kazasë kishte 11 xhami, 1 manastir dhe 4 kisha etj.

Sipas listës së Mitropolidit, nga viti 1910, në Vushtrri kishte 210 shtëpi serbe. Me 1912 Vushtrria kishte 5.749 banorë. Në ndërkohë filloi një shpërngulje e madhe e popullatës shqiptare e turke nga Vushtria, ndërsa në të filluan të kolonizohen shumë familje kolone serbe e malazeze nga viset e ndryshme të Mbretërisë Jugosllave.

Gjatë luftës së fundit të agresorit serb, një numër i madh i objekteve me vlerë kulturore, kombëtare dhe religjioze janë shkatërruar. Janë vrarë e masakruar shumë banorë të Vushtrrisë. Në Vushtrri ishte bërë masakër e tmerrshme, sidomos më 22 maj 1999.

Pas mbarimit të luftës filloi një zhvillim i theksuar i qytetit dhe i tërë trevës së komunës së Vushtrrisë.

Vendi I origjines

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

20.02.1937

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.1.1

Kitabeja në origjinal:

هوالباقی
فنادن بقابه ابلدی رحلة
ایده حق قبرنی جنت
مرحوم والمغفور
طاهر بن حیدار
پاسومالی روحنه
فاتحه
٨ ذالحجه سنه ١٣٥٥

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Fenâdan bekâya eyledi
rihlet ede Hakk kabrini
Cennet Merhûm
ve mağfûr Tâhir bin
Haydar Pasomalı
rûhuna Fâtiha
8 Zül-hicce, sene 1355

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar dhe
i falur, Tahiri, i biri i
Hajdarit nga Pasoma,
i cili kaloi nga bota
e përkohshme në të
përjetshmen. I Drejti
(Zoti) varrin e tij e
shndërroftë në kopsht
të Xhennetit! Për
shpirtin e tij, një Fatiha!
8 Zylhixhe, viti 1355

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
1909
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.1.2

Kitabeja në origjinal:
هوالباقی
المرحوم المغفور
یوسف بن
حسن اغا
روحنه فاتحه
محرم سنه ۱۳۲۷

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-mağfûr
Yûsuf bin Hasan Ağa
Rûhuna Fâtiha
Muharrem
Sene 1327.

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Jusufi, i biri i
Hasan Agës!
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!
Muaji Muharrem,
viti 1327

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

1796

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.1.3

Kitabeja në origjinal:

هو الباقي
المرحومة المغفورة
المحتاجه الى رحمةربّه
سفيره بنت
حاجى محمود
روحنه فاتحه
سنه ١٢١١

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmetü'l-
mağfûretü
el-muhtâcetü
ilâ Rahmeti Rabbihî
Sefîre binti
Hâcı Mahmûd
Rûhuna Fâtiha
sene 1211

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur, nevojtare
për mëshirën e
Zotit,
Sefire, e bija e
Haxhi Mahmudit!
Për shpirtin e saj,
një Fatiha!
Viti 1211

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
1892
Gjendja momentale
I shkulur nga vendi

Epitafi nr. 2.1.4

Kitabeja në origjinal:
الحكم لله
المرحومة المغفورة
المحتاجة الى رحمة
ربّه كولفراز فريده
بنت حاجى اغوش
روحنه فاتحه
سنه ١٣١٠

Kitabeja e transkriptuar:
El-Hükmü Lil'Lâh
el-Merhûmetü'l-
mağfûretü
El-muhtâcetü ilâ
Rahmeti Rabbihî
Gül-firâz Ferîde
binti Hâci Aguş
Rûhuna Fâtiha
Sene 1310.

Përkthimi në gjuhën shqipe::
Pushteti i takon vetëm
Allahut. Qoftë e
mëshirur dhe e falur,
nevojtare për
mëshirën e Zotit,
Gylfiraz Feride, e bija
e Haxhi Agushit!
Për shpirtin e saj,
një Fatiha!
Viti 1310

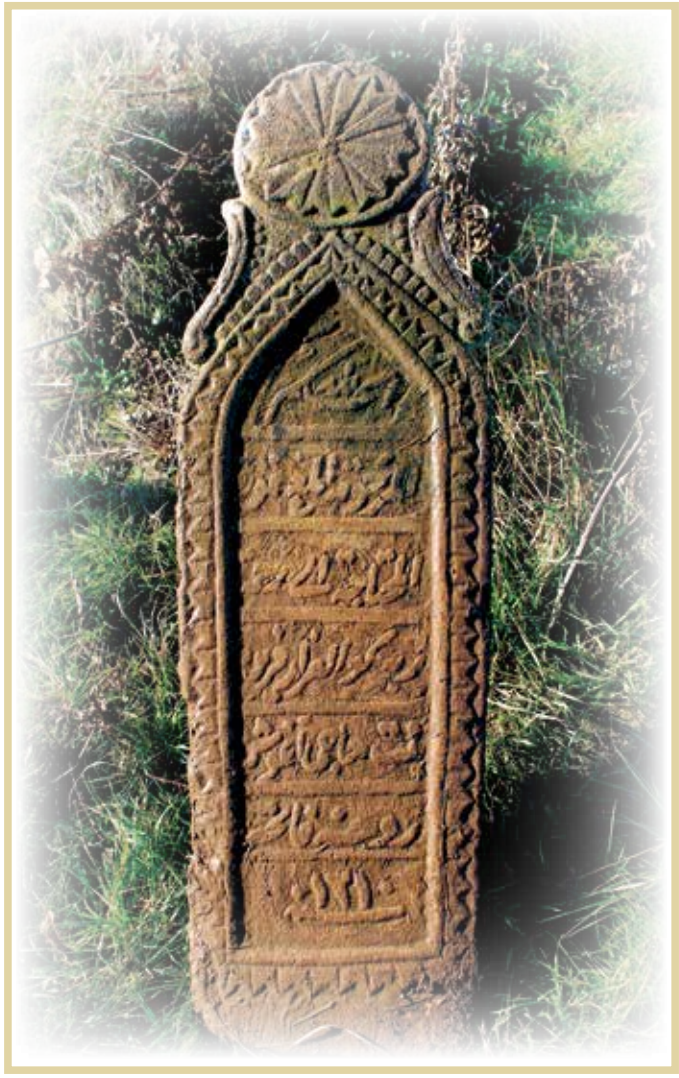

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

1877

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.1.5

Kitabeja në origjinal:

هو الباقي
المرحوم المغفور
شعبان
بن يوسف
روحنه فاتحه
١٢٩٤

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-mağfûr
Şa'ban bin Yûsuf
Rûhuna Fâtiha
(Sene) 1294

Përkthimi në gjuhën shqipe:

I Përjetshëm është
vetëm Allahu!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Shabani,
i biri i Jusufit!
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!
(Viti) 1294

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
1886
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.1.6

Kitabeja në origjinal:

اه من الموت
فنادن بقايه ايلدى رحلت
ايده حق قبرمى جنت
المرحمة المغفورة
المحتاجة الى رحمة ربه
عزيزه بنت نزير
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٤

Kitabeja e transkriptuar:

Âh mine'l-mevt
Fenâdan bekâya eyledi
rıhlet ede Hakk kabrini
cennet el-Merhûmetü'l-
mağfûretü el-muhtâcetü
ilâ Rahmeti Rabbihî
Azize binti Nezir
Rûhuna Fâtiha
Sene 1304

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ah, vdekja!
Çdo njeri kalon nga
bota e përkohshme në
të përjetshmen. Varrin
tim ktheje në kopsht
xhenneti! Qoftë e
mëshiruar dhe e falur,
nevojtarja për mëshirën
e Allahut, Azizeja,
e bija e Nezirit!
Për shpirtin e saj një
Fatiha. Viti 1304

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

1909

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.1.7

Kitabeja në origjinal:

هوالباقي
المرحوم المغفور
المحتاج الى ربه الغفور
يوسف بن شعبان
روحنه فاتحه
سنه ١٣٢٧

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm el-mağfûr
el-Muhtâc İlâ
Rabbi'l-Gafûr
Yûsuf bin Şa'ban
Rûhuna el-Fâtiha
Sene 1327

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
nevojtar për
mëshirën e Zotit,
Jusufi,
i biri i Shabanit!
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!
Viti 1327

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
1906?
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.1.8

Kitabeja në origjinal:
هوالباقی
المرحوم
والمغفور
یقوه لی مرتضی
اغا روحنه
فاتحه(...)
١٣٢٤سنه

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
Ve'l-mağfûr
Yakovalı Murtezâ
Ağa rûhuna Fâtiha
... Sene 1324?

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Murteza Aga
nga Gjakova!
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!
... Viti 1324?

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

20 shkurt 1919

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.1.9

Kitabeja në origjinal:

هو الباقي
المرحوم
والمغفور
حاجى مصطفى بن
حاجى على اغا
روحنه فاتحه
١شباط ١٩١٩

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
Ve'l-mağfûr
Hâcı Mustafa bin
Hâcı Ali Ağa
Rûhuna Fâtiha
1 şubat 1919

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Haxhi Mustafa,
i biri i Haxhi
Ali Agës.
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!
1 shkurt 1919

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
1922
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.1.10

Kitabeja në origjinal:
هو الباقي
المرحومة
والمغفورة
روقيه بنت
يوسف اغا
روحنه فاتحه
١٦ ( ) ١٣٤١
سنه ١٩٢٢

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-bakî
el-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
Rukıye binti
Yûsuf Ağa
Ruhunâ fatiha
16 ( ) 1341
Sene 1922

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur,
Rukija, e bija e
Jusuf Agës!
Për shpirtin e saj,
një Fatiha!
16 ( ) 1341
Viti 1922

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

15 qershor 1922

Gjendja momentale

E Mirë

Epitafi nr. 2.1.11

Kitabeja në origjinal:

هوالباقي
المرحومة
والمغفورة
ليلى بنت شاكر اغا
روحنه فاتحه
١٥حزيران ١٩٢٢

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
Leylâ binti Şâkir Ağa
Rûhun Fâtiha
15 Haziran 1922

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur,
Lejla, e bija e
Shaqir Agës!
Për shpirtin e saj,
një Fatiha!
15 qershor 1922

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
Mungon
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.1.12

Kitabeja në origjinal:
الخلاق الباقى
المرحوم والمغفور
المحتاج الى ربه الغفور
غازى عزيز بن
منلا محمود
روحيچون الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:
el-Hâllâkü'l-Bâkî
El-Merhûm
ve'l-mağfûr
El-muhtâç ilâ
Rabbihi'l-Gafûr
Gâzî Azîz bin
Monlla Mahmûd
Rûhiy-çün
el-Fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
nevojtari për ndihmën
e Shumëfalësit,
veterani i luftës
Aziz, i biri i mulla
Mahmudit!
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

1935

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 2.1.13

Kitabeja në origjinal:

هوالباقى
المرحومة والمغفورة
پسوما وبرانك
مصطفى ويوسفك
والدلرى طاهره
بنت حوا روحنه
فاتحة ١٨ شعبان ١٣٥٤
تشرين اثانى سنه ١٩٣٥

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
Pasoma ve Berânik? (n?)
Mustafa ve Yusufun
Vâlideleri Tâhire
bint-i Havvâ
rûhuna Fâtiha,
18 Şa'bân 1354
Teşrîn-i sânî sene 1935.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar
e ndjera, Tahirja,
e bija e Havasë,
nëna e Mustafait dhe
Jusufit nga Pasoma
dhe Beraniku?
Për shpirtin e saj,
një Fatiha!
18 shkurt 1354
nëntor 1935

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
1893?
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.1.14

Kitabeja në origjinal:
هوالباقي
المرحومة المغفورة
المحتاجة الى رحمة
ربه الغفور
اسما بنت ايواز
الفاتحه
سنه١٣١١

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmetü'l-
mağfuretü
el-muhtâcetü ilâ
Rahmeti
Rabbihi'l-Gafûr
Esmâ binti
Ayvâz rûhuna
el-Fâtiha
Sene 1311?

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur, nevojtare
për mëshirën e
Mëshiruesit
shumë falës!
Esmaja,
e bija e Ajvazit!
Për shpirtin e saj
një Fatiha!
Viti 1311?

Vendi i origjinës

Varrezat e Qytetit

Viti sipas kalendarit gregorian

1909

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.1.15

Kitabeja në origjinal:

هوالباقي

... ...

... ...

نورشاه بنت حيدار

فاتحه روحنه

١٣٢٧ سنه

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî

....

....

Nûrşah bint-i

Haydar

Rûhuna fâtiha

Sene 1327

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i

Përjetshëm!

....

....

Nurshah, e bija e

Hajdarit.

Për shpirtin e saj,

Fatiha!

Viti 1327

Vendi i origjinës
Varrezat e Qytetit
Viti sipas kalendarit gregorian
Mungon
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 2.1.16

Kitabeja në origjinal:
هوالباقي
المرحوم محمد
(...)

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-Bâkî
el-Merhûm
Mehmed
(...)

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
Mehmedi!
(...)

Vendi i origjinës

Muzeu i Vushtrrisë

Viti sipas kalendarit gregorian

--

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.1.17

Kitabeja në origjinal:

المرحوم المغفور المحتاج
الى رحمة ربه الغفور
مخون؟ عثمان اغا بن
الحاج
حضير روحيچون
الفاتحة

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûmü'l-
mağfûr(el-muhtâc)
İlâ Rahmeti
rabbihi'l-gafûr
Mihon Osman Ağa
bin el-Hâcc
Hazîr rûhi-yçün
el-Fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur, nevojtar
për mëshirën e
Mëshiruesit e
shumëfalësit!
Mihon? Osman Aga,
i biri i Haxhi Hazirit.
Për shpirtin e tij,
Fatiha!

2.2. Novolan

Shtrihet rrëzë malit Qyqavica, rreth 6 km në jugperëndim të Vushtrrisë. Është vendbanim kodrinor dhe i vendosur në një luginë, i tipit të dendur me disa shtëpi të ndara. Administrativisht i takon komunës së Vushtrrisë.

Në lokalitetin jo larg stacionit hekurudhor, gjatë lëvrimit të tokës janë gjetur materiale të qeramikës, tjegulla, tulla etj. Në vendin Trollishtë, në perëndim të fshatit kanë qenë trojet e vjetra.

Në dokumentet e shkruara me emrin Novolan përmendet në vitin 1455 në defterin osman të vilajetit Vëllk dhe kishte 7 shtëpi. Si vendbanim është i regjistruar në Muhasebe-i Vilayet-i Rum-ili Defteri 1530 *(937 h),* në kuadër të Sanxhakut të Vushtrrisë me emrin Novalani. Në defterin e Sanxhakut të Vushtrrisë, të vitit 1566-74 kishte 5 shtëpi e 1 beqar.

Në periudhat e mëvonshme, në këtë vendbanim ka pasur lëvizje të popullsisë. Pas dëbimit të shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit, më 1878 e disa e dhe më vonë, këtu u vendosën pjesëtarët e disa vëllazërive shqiptare, muhaxhirë, të dëbuar nga Sanxhaku i Nishit.

Sipas një harte etnografike të fundshek. XIX dhe në fillim të shek.XX, ky vendbanim kishte 40 shtëpi shqiptare.

Pas vitit 1912, një familje ka migruar në Turqi, ndërsa, në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore dhe në vitet e pesëdhjeta disa familje kanë migruar në Turqi.

Në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, duke filluar nga viti 1920 u kolonizuan 32 familje kolone sllave nga Mali i Zi, Bosnja e Hercegovina, Lika, Boka etj.

Gjatë agresionit serb, në vitin 1999, fshati kishte pësuar duke u vrarë shumë banorë të tij, janë djegur shumë shtëpi dhe objekte të tjera si: shkolla, biblioteka dhe objekte të tjera. Popullata gjatë luftës është dëbuar nga fshati, duke u vendosur në Maqedoni, Shqipëri e gjetiu, kurse disa të tjerë qëndruan nëpër male.

Vendi i origjinës

Novolan

Viti sipas kalendarit gregorian

1773-1788?

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.2.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم و المغفور
حسن بن زاهير
رضاءلله الفاتحة
تولدى ١٨٧
وفاتى ١٢٠٣

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûm
ve'l-mağfûr
Hasan bin Zâhir
Rızâ'en
li'l-Lâhi'l-Fâtiha
Tevellüd (1)187
Vefâtı 1203?

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Hasani, i biri Zahirit!
Për kënaqësinë e
Zotit, një Fatiha!
I lindur (1)187
Vdekja 1203?

Vendi i origjinës
Novolan
Viti sipas kalendarit gregorian
E palexueshme
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 2.2.2

Kitabeja ne origjinal:

المرحوم
و المغفور
بايرام بن حسين
...
رضاءلله فاتحه
وفاتى ... تولدى ...

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhûm
Ve'l-mağfûr
Bayram bin Hüseyin
...
Rızâ'enli'l-Lâhi'l-
Fâtiha
Tevellüd .. vefâtı ...

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Bajrami, i biri i
Hysejnit!
...
Për kënaqësinë e
Zotit, një Fatiha!
Lindja ... vdekja ...

Vendi i origjinës

Novolan

Viti sipas kalendarit gregorian

1889-1955

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.2.3

Kitabeja në origjinal:

المرحوم و المغفور
سلمان ابن ميحونا
رضاءلله الفاتحه
تولدى ١٣٠٧
وفاتى ١٣٧٥

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûm
ve'l-mağfûr
Süleyman ibn Mihona
Rızâ'enli'l-Lâhi'l-
Fâtiha
Tevellüdü 1307
Vefâtı 1375

Përkthimi në gjuhën shqipe::

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Sylejmani,
i biri i Mihona-s?
Për kënaqësinë e
Zotit, një Fatiha!
Lindja 1307
Vdekja 1375

Vendi i origjinës
Novolan
Viti sipas kalendarit gregorian
1889-1959
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 2.2.4

Kitabeja në origjinal:
بسم الله الرحمن
الرحيم
راعيف صعيت
تولدى ١٣٠٨
وفاتى ١٣٧٨

Kitabeja e transkriptuar:
Bismil-Lâhir'r-
Rahmâni' r-Rahîm
Ra'if Sa'id
Tevellüdü 1308
Vefâtı 1378

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Në emër të Allahut,
Mëshiruesit,
Mëshirëbërsit
Raif Sait?
Lindja 1308
Vdekja 1378

2.3. Ropicë

Shtrihet në një largësi rreth 9 km në juglindje të Vushtrrisë. Është vendbanim fushor, i ndarë në lagje, i tipit të dendur. Është vendbanimi vjetër, ndërsa në dokumentet arkivore është i regjistruar në Muhasebe-i Vilayet-i Rum-ili Defteri 1530 *(937 h)*, në kuadër të Sanxhakut të Vushtrrisë me emrin Ropiçe. Me emrin Ropicë e hasim të regjistruar edhe në defterin e Sanxhakut të Vushtrrisë të vitit 1566-74, në kuadër të Nahijes Obis me 16 shtëpi dhe 7 beqarë. Më vonë e gjejmë në një hartë gjeografike austriake të hartuar në bazë të shënimeve të vitit 1689.

Një kohë, vendbanimi ishte i braktisur. Më pastaj në fund të shek. XVIII ose në fillim të shek. XIX vendosën familjet Maloku nga fshati i afërt Samadrexhë, të cilat si duket, e rithemelojnë si vendbanim.

Thuhet se familja Maloku kishte sjell këtu edhe disa familje serbe si çipçinj, por ato pas vitit 1878 shpërngulën, kurse në vend të tyre vendosën familjet muhaxhire.

Vendbanimi është regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1893 *(1311 h)*, 1896 *(1314 h)* dhe 1900 *(1318 h)*.

Prej vitit 1921-1930 në lokalitetin e këtij vendbanimi u kolonizuan 5 familje kolone nga Lika dhe Kollashini i Ibrit etj.

Nga agresori serb u dogjën 62 shtëpi shqiptare dhe disa objekte ndihmëse dhe ekonomike. U shkatërruan edhe dy shtëpi serbe. Nga ky fshat janë vrarë 8 banorë civil.

Vendi i origjinës
Ropicë
Viti sipas kalendarit gregorian
1846
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.3.1

Kitabeja në origjinal:
[المرحوم] المغفور
شاكر بن
فضلى روحنه
الفاتحه (سنه)
١٢٦٣

Kitabeja e transkriptuar:
(el-Merhûm)
el-mağfûr
Şâkir bin Fazlî
rûhuna
el-Fâtiha
(sene) 1263

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Qoftë i falur,
Shaqiri, i biri i
Fazliut!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1263

Vendi i origjinës

Ropicë

Viti sipas kalendarit gregorian

1908

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 2.3.2

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
عارف بن خالد
روحنه فاتحه
سنه ١٣٢٦

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûm
Ârif bin Hâlid
Rûhuna Fâtiha
Sene 1326.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
Arifi,
i biri i Halidit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1326.

2.4. Duboc

Shtrihet në malet e Qyqavicës, në pjesën jugperëndimore të Vushtrrisë, rreth 10-12 km larg saj, kryesisht në trevën e Drenicës, në rrugën e vjetër që lidhte pjesën e rrafshit të Kosovës dhe të Drenicës. Është vendbanim kodrinoro-malor, i ndarë në lagje që janë mjaft larg njëra- tjetrës ku përfshin një territor mjaft të gjerë.

Është vendbanim i grupit kulturor Dardan *(shek. VIII-IV p.e.s.),* i tipit kodrinor. Gjyteti kishte një strategji të favorshme me pozitën e tij dominuese përreth në bazë të gjetjeve të shtresave kulturore, ku janë zbuluar eksponatet arkeologjike. Edhe rreth kështelljës së Gjytetit *(kalasë)*, në pjesët tjera të këtij vendbanimi ka gjurmë të shumta. Në lokalitetin Rrafshi i Zhigut *(sot mal)* thuhet se ka qenë vendbanim i madh që kishte rreth 300 shtëpi.

Si vendbanim është i regjistruar në Muhasebe-i Vilayet-i Rum-ili Defteri 1530 *(937 h),* në kuadër të Sanxhakut të Vushtrrisë me emrin Dubofça. Në dokumentet e shkruara, në defterin kadastral të Sanxhakut të Vushtrrisë të vitit 1566-74, përmendet se ishin të regjistruara 7 shtëpi e 2 beqarë. Më vonë përmendet edhe në burimet e tjera.

Pas dëbimit të shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit, në vitet 1877/78, në këtë vendbanim janë vendosur disa familje shqiptare muhaxhire.

Në këtë vendbanim, murtaja kishte bërë kërdi. Vetëm në lagjen Xhema thuhet se 22 pushkë kishin mbetur varë në odë pasi murtaja i kishte mbytur meshkujt.

Nga ky vendbanim, pas luftës së njohur të Azem Bejtës, shumë familje janë shpërngulur në Turqi, ndërsa familja Gërguri në Shqipëri. Më vonë nga ky vendbanim disa familje janë shpërngulë dhe sot jetojnë në Mitrovicë, Drenas, Nedakofc, Vushtrri etj.

Në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore janë kolonizuar 15 familje kolone sllave. Ato ishin vendosur kryesisht në pronat e shqiptarëve të shpërngulur.

Në lokalitetin Kodrina ka punuar një kohë miniera e magnezit. Pushteti jugosllav pasi kishte sjell shumë pajisje për zgjerim dhe funksionim, mirëpo për qëllime politike atë e mbylli dhe pajisjet i dërgoi në ndonjë minierë jashtë Kosovës, siç thuhet në Bella Stena.

Gjatë ofensivës ushtarako-policore e para-militare serbe, ndaj popullatës shqiptare, gjatë viteve 1998 dhe 1999 janë djegur e rrënuar pjesa më e madhe e shtëpive të banimit dhe objekteve të tjera, siç ishte shkolla me dokumentacion, zyra e vendit, ambulanca etj. Janë vrarë disa banorë të fshatit.

Vendi i origjinës

Duboc

Viti sipas kalendarit gregorian

1780

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.4.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم
احمد بن مراد
سنه ١١٩٤

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhûm
Ahmed bin Murad
Sene 1194

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
Ahmeti,
i biri i Muratit!
Viti 1194

2.5. Lumadhi (Velikarekë)

Shtrihet në anën e djathtë pranë rrugës magjistale Prishtinë – Mitrovicë. Është vendbanim i tipit të dendur, rreth 9 km në jug të Vushtrrisë.

Pas dëbimit të shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit, më 1877/78, këtu, pas qëndrimit në disa fshatra tjera vendoset familja Dushi, e ardhur nga fshati Mexhuan i Toplicës. Ata e çelin atë tokë, e cila ishte therra dhe e shndërrojnë në tokë punuese, duke ndërtuar disa shtëpi në formë kolibe. Prindi i tij i kishte treguar se aty kanë jetuar edhe disa familje, por që pastaj ishin shpërngulur, mirëpo e mban në mend emrin e Isuf Pulës, i cili e ka pasur një han të njohur në këtë anë.

Në vitin 1871, në këtë lokalitet u vendosen disa familje çerkeze, të cilat më parë ishin vendosur në Llap ku aty jetuan shtatë vite, pas ardhjes nga Kaukazi. E quanin me emrin Ishanije Zir *(Ishanija - bamirësi, ndërsa atributi Zir - e Poshtme)*, shumica e të cilëve u larguan nga ky vendbanim në vitet 1878 dhe 1912.

Në dokumentet e shkruara, ky vendbanim përmendet në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, në vitet 1893 *(1311 h)*, 1896 *(1314 h)*, kurse më 1900 *(1318 h.)*, është i regjistruar me emrin Ishanije-i Zir.

Sikurse edhe shumë vendbanimeve të tjera, të cilat nuk ishin të gurrës sllave, pushteti pas vitit 1912 filloi t'i pagëzoi me emrin Velika Reka. Mirëpo, në vitet e fundit nga popullata shqiptare quhet Lumi i Madh, përkatësisht Lumadhi.

Në vitin 1914, në këtë vendbanim u vendosën 16 familje serbe nga rrethina e Kralevës, ndërsa deri në vitin 1929 këtu u kolonizuan më se 28 familje serbe e malazeze.

Banorët e fshatit, shqiptarë e çerkezë e kishin ndërtuar një xhami, mirëpo pushteti jugosllav në vitin 1956 e prishi atë xhami, kinse po e ndërton në një fshat tjetër të afërt. Në atë xhami, banorët vendës dhe ata të shumë fshatrave të afërta i kryenin lutjet e tyre fetare dhe ky objekt kulti, po ashtu ishte një ndër xhamitë më të njohura të kësaj ane.

Që nga viti 1955 kolonët filluan t'i shisnin tokat e tyre dhe në vend të tyre filluan të vijnë banorët shqiptarë nga viset e ndryshme të Kosovës.

Me qëllim të kolonizimit të Kosovë, pushteti serbo-jugosllav, në vitin 1997 ndërtoi më së 78 shtëpi për kolon serb e malazez, të sjellur kryesisht nga Kroacia dhe Bosna e Hercegovina.

Nga agresori serb, në vitin 1999, janë shkatërruar e djegur shumë objekte banimi, objekte ndihmëse dhe shkolla e fshatit me dokumentacion. Janë vrarë disa banorë të fshatit, në mesin e tyre edhe fëmijë.

Vendi i origjinës

Lumadh

Viti sipas kalendarit gregorian

-

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.5.1

Kitabeja në origjinal:

المرحومه
والمغفوره
پاقوبنت
(...)

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûmetü
Ve'l-mağfûretü
Paku binti
(...)

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë e
mëshiruardhe e falur,
Paku-ja, e bija!
(...)

Vendi i origjinës
Lumadh
Viti sipas kalendarit gregorian
1896
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.5.2

Kitabeja në origjinal:
(...)
مرحومه
خاس حاجي
اسماعيل روحنه
فاتحه سنه ١٣١٤

Kitabeja e transkriptuar:
(...)
Merhûmetü
Hâs Hâcı
İsmâ'îl rûhuna
Fâtiha sene 1314

Përkthimi në gjuhën shqipe:
(...)
Qoftë e mëshiruar,
Haxhije Hasa,
e bija Ismailit,
për shpirtin e saj,
Fatiha! Viti 1314

Vendi i origjinës

Lumadh

Viti sipas kalendarit gregorian

Mungon

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 2.5.3

Kitabeja në origjinal:

عثمان
قمكر ى ؟
روحنه فاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

Osmân
Kamenerî?
Rûhuna Fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Osman Kamenerî?
Për shpirtin e tij,
Fatiha!

Vendi i origjinës
Lumadh
Viti sipas kalendarit gregorian
Mungon një numër
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.5.4

Kitabeja në origjinal:

هوالمرحوم
والمغفور
مهاجريندن
نوح بن سمرز
روحنه فاتحه
سنه ...١٢٩

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve
el-Merhûm
ve'l-mağfûr
Muhâcirînden
Nuh bin Semirez?
Rûhuna Fâtiha
Sene 129..

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Nuhu,
i biri i Semirezit?
Prej muhaxhirëve.
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 129...

Vendi i origjinës

Lumadh

Viti sipas kalendarit gregorian

1881

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.5.5

Kitabeja në origjinal:

المرحوم ابراهيم
بن قوميچ؟
روحنه فاتحه
سنه ١٢٩٩

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhûm İbrahim
Bin Komiç
Rûhuna fâtiha
Sene 1299

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar,
Ibrahimi, i biri
Komiçit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1299

Vendi i origjinës
Lumadh
Viti sipas kalendarit gregorian
1873
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.5.6

Kitabeja në origjinal:
(...)
حفيظة
بنت اسماعيل
روحنه
فاتحه
سنه ١٢٩٠

Kitbeja e transkriptuar:
(...)
Hafîze
Binti İsmâ'îl
Rûhuna Fâtiha
Sene 1290

Përkthimi në gjuhën shqipe
(...)
Hafize,
e bija e Ismailit.
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1290

Vendi i origjinës

Lumadh

Viti sipas kalendarit gregorian

1896

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.5.7

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
احمد بن حاجى موسى
روحنه فاتحة
سنة ١٣١٤

Kitbeja e transkriptuar:

Merhûm
Ahmed bin
Hâcı Mûsâ
Rûhuna Fâtiha
Sene 1314

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar,
Ahmeti, i biri
i haxhi Musait!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1314

Vendi i origjinës
Lumadh
Viti sipas kalendarit gregorian
1876
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.5.8

Kitabeja në origjinal:

هوالمرحوم
والمغفور
غازي شهيد
يوسف بن الياس
روحنه فاتحة
سنة ١٢٩٣

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve
el-Merhûm
Ve'l-mağfûr
Gazî şehîd
Yûsuf bin Ilyâs
Rûhuna Fâtiha
Sene 1293

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
veterani i luftës dhe
dëshmori (shehid),
Jusufi, i biri i Iljasit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1293

Vendi i origjinës

Lumadh

Viti sipas kalendarit gregorian

1855

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.5.9

Kitabeja në origjinal:

جركس باطوقا بن
موسى
روحنه فاتحه
سنه ؟ ١٢٧١

Kitabeja e transkriptuar:

Çerkes Batuka
bin Mûsâ
Rûhuna el- Fâtiha
Sene 1271?

Përkthimi në gjuhën shqipe

Çerkez Batuka,
i biri i Musaut.
Për shpirtin e tij
një Fatiha!
Viti 1271?

2.6. Stanoc i Poshtëm

Shky vendbanim shtrihet në bregun e djathtë të lumit Llab, rreth 12 km në jug të Vushtrrisë. Është vendbanim i tipit të dendur. Jo larg këtij vendbanimi, në lokalitetin "Troje" ka gjurmë të një vendbanimi të vjetër. Para ardhjes së çerkezëve, ky lokalitet ishte i pabanuar, i mbuluar me therra, bari etj. Pushteti osman, në vitin 1864 këtu i vendosi familjet çerkeze të dëbuara nga Çerkestani, i cili u pushtua nga Rusia Cariste. Ata e quanin me emrin Ishanije-i Bala.

Pra, këtë vendbanim e themeluan familjet çerkeze dhe e quanin me emrin Ishanije-i Bala. Disa familje çerkeze, në vitin 1878, 1913-1914 *(50 shtëpi)* më 1956 migrojnë në Turqi.

Sipas një harte etnografike të fund shek. XIX dhe fillimit të shek.XX, ky vendbanim kishte 90 shtëpi çerkeze.

Pas vitit 1914, në këtë vendbanim fillojnë të vendosën banorët serb. Kështu, në këtë vit u vendosën 5 familje kolone serbe nga Lika dhe Banja e Matarushës.

Duke filluar nga viti 1956 e më vonë filluan të vendosen familjet shqiptare. Familja e parë ishte ajo nga Prekazi, pastaj Gradica, Majasi, Llausha etj. Në mesin e tyre edhe shumë familje shqiptare muhaxhire të dëbuara nga Sanxhaku i Nishit, që për shumë kohë kishin jetuar nëpër vendbanime të tjera.

Në vitin 1998 më se 100 banorë çerkezë nga ky fshat u shpërnuglën në Kaukaz në bazë të një marrëveshje që kohë më parë kanë lidhur Rusia e Serbia.

Në fillim të vitit 1999, fshati kishte rreth 320 shtëpi shqiptare me 4380 banorë, 25 shtëpi çerkeze me rreth 130 anëtarë dhe 3 serbe me 15 anëtarë. Nga sulmet barbare serbe në vitin 1999 nga ky fshat u vranë 9 persona *(një dëshmor)*, kurse 1 person është i zhdukur. Nga agresori serb u rrënuar 243 shtëpi dhe objekte të tjera ekonomike e ndihmëse, shkolla dhe xhamia e fshatit u demoluan dhe është tentuar të digjen. Popullata ishte larguar nga fshati me datë 16-18 prill 1999, disa ishin strehuar në malet kah Majasi, Krasniqja etj. e disa kishin depërtuar në Maqedoni e Shqipëri.

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1921

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم
حواجد ؟ ...
بن بمار ؟ روحنه
فاتحه ١٣٤٠

Kitabeja e transkriptuar:

El-Merhûm
Hvâcid? (Hoced?)
bin Bimâr?
rûhuna Fâtiha
1340.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
Hvaxhid? (Hoxhed?)
i biri i Bimarit?
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1340

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1903
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.2

Kitabeja në origjinal:

هى
المرحومة والمغفورة
فاطيمه بنت اسماعيل
روحنه الفاتحه
سنه ١٣٢٦

Kitabeja e transkriptuar:

Hiye
El-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
Fâtime binti İsmâ'îl
Rûhuna Fâtiha
Sene 1326

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë e mëshiruar
dhe e falur, Fatimeja,
e bija e Ismailit!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1326

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
Mungon
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.6.3

Kitabeja në origjinal:

هى
المرحومة
المغفورة
بلكيس
خاتون
بنت يلمرذا
روحنه فاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

Hiye
el-Merhûmetü
el-mağfûretü
Belkîs?
Hatun
Binti Yelmirzâ ?
Rûhuna Fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë e mëshiruar
dhe e falur,zonja
Belkise, e bija e
Jelmirzas?
Për shpirtin e saj,
Fatiha!

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1968
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.4

Kitabeja në origjinal:
المرحوم
المغفور
حاجى بكراسماعيل
روحنه فاتحه
سنه ١٣٣٨

Kitabeja e transkriptuar:
el-Merhûm
el-mağfûr
Hâcı Bekir İsmâ'îl
Rûhuna Fâtiha
Sene 1338

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Haxhi Bekir Ismaili!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1338

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1921

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.5

Kitabeja në origjinal:

اه موت
المرحومة
والمغفورة
فريده يونس
روحنه فاتحه
سنه ١٣٤٠

Kitabeja e transkriptuar:

Âh mevt
el-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
Ferîde Yûnus
Rûhuna Fâtiha
Sene 1340

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ah, vdekja!
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur, Ferideja,
e bija e Junusit!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1340

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1920
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.6

Kitabeja në origjinal:
المرحومة
بهكازه ؟ ابراهيم
روحنه فاتحه
سنه ١٣٣٩

Kitabeja e transkriptuar:
el-Merhûmetü
Behnâze ? (bint-i)
İbrâhîm
Rûhun Fâtiha
Sene 1339

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë e mëshiruar,
Behnaze Ibrahimi!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1339

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1884

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.7

Kitabeja në origjinal:

يوسف
بن عابد
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٢

Kitabeja e transkriptuar:

Yûsuf bin
Âbid
Rûhuna Fâtiha
Sene 1302

Përkthimi në gjuhën shqipe

Jusufi,
i biri i Abidit.
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1302

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1881
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.8

Kitabeja në origjinal:
الخلاق الباقي
المرحوم المغفور
المحتاج الى ر حمة ربه
البارى على بن
حاجى مفا روحنه
فاتحه سنه ١٢٩٩

Kitabeja e transkriptuar:
el-Hal-Lâkü'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-mağfûr
el-muhtâc ilâ Rahmeti
Rabbihi'l-Bârî
Ali bin Hâcı Mefa
rûhuna Fâtiha
Sene 1299.

Përkthimi në gjuhën shqipe
Ai (Allahu) është
Krijuesi i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur, i nevojshmi
për mëshirën e Zotit,
Krijuesit,
Aliu, i biri i
Haxhi Mefës!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1299.

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1882

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.9

Kitabeja në origjinal:

المرحوم المغفور
المحتاج الى رحمة ربه
الغفور شريف
بن القاس
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠

Kitabeja e transkriptuar:

El-Merhûmü'l-mağfûr
El-muhtâç
ilâ rahmet-i
Rabbihi'l-Gafûr
Şerîf bin el-Kâs
Rûhuna Fâtiha
Sene 130(0)

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftëi mëshiruar
dhe i falur, i
nevojshëm për
mëshirën e Zotit
shumë Falës,
Sherifi,
i biri i el-Kasit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 130(0)

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1890
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.10

Kitabeja në origjinal:

بنى قيل مغفرت
يا رب يزدان
المرحوم هارون
افند بن موسى
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٨

Kitabeja e transkriptuar:

Beni kıl mağfiret yâ
Rabb-i yezdân
el-Merhûm Hârûn
Efendi bin Mûsâ
Rûhuna
Fâtiha
Sene 1308.

Përkthimi në gjuhën shqipe

Më falë mua,
o Zoti i gjithësisë!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Harun efendiu,
i biri i Musait!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1308

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1889

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.11

Kitabeja në origjinal:

هوالخلاق الباقى
المرحوم والمغفور
المحتاج الى رحمة ربه
يعقوب بن
شوزوق روحنه
فاتحه تشرين اول
سنه ١٣٠٧

Kitabeja e transkriptuar:

Hüvel-hal-Lâkü'l-
Bâkî el-Merhûm e'l-
mağfûr el-muhtâç ila
Rahmeti Rabihi
Ya'kûb bin Şevzok?
rûhuna Fâtiha
teşrîn-i evvel
Sene 1307

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është
krijues i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur, i nevojshmi
për mëshirën e Zotit,
Jakubi, i biri i
Shevzokut?
Për shpirtin e tij,
një Fatiha!
Viti 1307

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1891
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.12

Kitabeja në origjinal:
الخلاق الباقي
المرحوم المغفور
بوزار بن
عابد روحنه
الفاتحه
سنه ١٣٠٩

Kitabeja e transkriptuar:
El-hal-Lâkü'l-Bâkî
el-Merhûmül-mağfûr
Buzâr bin Âbid
Rûhuna
el-Fâtiha
Sene 1309.

Përkthimi në gjuhën shqipe
Ai (Allahu) është
krijues i Përjetshëm!
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Buzar, i biri i Abidit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1309

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1887

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.13

Kitabeja në origjinal:

هوالباقي المرحومة
المحتاجة الى رحمة
ربها البارى
كوكو بنت
حاجى ابراهيم
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٥

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmetü
El-muhtâç ilâ
Rahmeti Rabbihâ
el-Bârî
Gugu? binti Hâcı
İbrahim
Rûhuna Fâtiha
sene 1305

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm!
Qoftë e mëshiruar,
e nevojshmja për
mëshirën e Zotit
Krijues,
Gugu, e bija e Haxhi
Ibrahimit!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1305

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1890
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.14

Kitabeja në origjinal:
المرحومة
فاطمه بنت
مرزا بك
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٨

Kitabeja e transkriptuar:
el-Merhûmetü
Fâtime binti
Mırza Beğ
Rûhuna Fâtiha
Sene 1308.

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë e mëshiruar,
Fatimeja, e bija e
Mirza Begut!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1308

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1891

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.15

Kitabeja në origjinal:

الخلاق الباقى
المرحوم والمغفور
المحتاج الى رحمة
ربه غفور محمود بن
الحاج داود غفر الله
له و لوالدهيه ...
سنه ١٣٠٩

Kitabeja e transkriptuar:

el-Hallâkü'l-Bâkî
el-Merhûm ve'l-
mağfûr el-muhtâc
ila Rahmeti
Rabbihi'l-Gafur
Mahmûd bin
el-hâc Dâvud
gaferallâhu lehu ve
li-vâlideyhi ...
sene 1309

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar dhe
i falur i nevojshmi
për mëshirën e
Zotit shumëfalës,
Mahmudi, i biri i
Haxhi Davudit!
Zoti e Mëshirfotë ate
dhe prindirit e tij!
Viti 1309.

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
Mungon
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.6.16

Kitabeja në origjinal:

هوالخلاق الباقى
المرحومة والمغفورة
المحتاج الى رحمة
ربّها البارى
نصرخان بنت

Hüvel-Hallâkü'l-Bâkî
el-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
el-muhtâç ilâ
Rahmeti Rabbihâ
el-Bârî
Nasrihan
binti (...)

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm.
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur,
e nevojshmja për
mëshirën e Zotit
Krijues,
Nasrihane,
e bija (...)

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1884

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.17

Kitabeja në origjinal:

هو
الخلاق الباقى
المرحومة والمغفورة
المحتاج الى رحمة ربّها
البارى زيزه بنت(...)
غفر الله لها
و لوالديها
الفاتحه
سنه ١٣٠٦

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve
El-Hallâkü'l-Bâkî
El-Merhûmetü
ve'l-mağfûretü
El-muhtâc ilâ
rahmet-i rabbihâ
el-bâri Zîze binti ...!
gafirallahu leha
ve'l-vâlideyhâ
El-Fâtiha
Sene 1306

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është
Krijues i Përjetshëm.
Qoftë e mëshiruar dhe
e falur, e nevojshmja
për mëshirën e Zotit
Krijuesit, Zize, e bija
...! Allahu e faltë ate
dhe prindërtit e saj.
Fatiha!
Viti 1306

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1889
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 2.6.18

Kitabeja në origjinal:

هو
الخلاق الباقي المرحمة
زينب بنت داوود
اللهم يسر لنا شفاعتها
سنّه ١٣٠٧

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve
El-Hallâku'l-Bâkî
El-Merhûmetü
Zeyneb?
binti Dâvûd
Allahümme Yessir
lenâ
Şefâ'atuhâ
Sene 1307

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është
Krijuesi i Përjetshëm.
Qoftë e mëshiruar,
Zejnebeja?
E bija e Davudit!
Zoti ynë, lehtëso
dhe bëj shefat
(ndërmjetësim) për ta!
Viti 1307

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1855

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 2.6.19

Kitabeja në origjinal:

هو
الخلاق الباقى
المرحوم المغفور
حاجى داود افندى
بن اسماعيل رو
حنه فاتحه
سنه ٣١٢(١)

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve
El-Hallâkü'l-Bâkî
El-merhûmü'l-mağfûr
Hâcı Dâvûd efendi
Bin İsmâ'îl
rûhuna Fâtiha
Sene (1)312.

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është
Krijuesi i Përjetshëm.
Qoftëi mëshiruar
dhe i falur,
Haxhi Davud efendiu,
i biri i Ismailit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti (1)312.

Vendi i origjinës
Stanoc i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1921
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 2.6.20

Kitabeja në origjinal:
سنه ١٣٤٠
المرحومةحوريه هازشر
روحنه فاتحه

Kitabeja e transkriptuar:
Sene 1340
El-Merhûmetü
Hûriye Hâzeşer?
Rûhuna
Fâtiha

Përkthimi në gjuhën shqipe
Viti 1340
Qoftë mëshiruar,
Hyrije Hâzesher?
Për shpirtin e saj
një Fatiha!

Vendi i origjinës

Stanoc i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1888

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 2.6.21

Kitabeja në origjinal:

بو فاني ....
عاقبت ....
المرحومةعاصمه بنت ...
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٦

Kitabeja e transkriptuar:

Bu fânî ...
âkıbet....
el-Merhûm(e)
Âsime binti...
Rûhuna Fâtiha
sene 1306

Përkthimi në gjuhën shqipe

....
Qoftë e mëshiruar,
Asime, e bija e ...!
Për shpirtin e saj,
një Fatiha!
Viti 1306

III SKENDERAJ

3.1. Prekaz i Poshtëm

Shtrihet rreth 2 km në lindje të Skënderajt. Është vendbanim i shtrirë nëpër kodrina dhe lugje, i ndarë në lagje. Lagjja më e vjetër është ajo e Kodrave. Banorët e lagjeve të tjera kur kanë shkuar në këtë lagje, e kanë përdorur shprehjen *"po shkojmë në katun".* Ndërmjet lagjeve Mehaj e Jasharaj ka ekzistuar një kishë e vjetër, që edhe sot përdoret mikrotoponimi Arat e Kishës.

Në dokumentet e shkruara, ky vendbanim përmendet në defterin kadastral të Sanxhakut të Vushtrrisë të vitit 1530 me emrin Dl. Prekazi dhe të vitit 1566-74 me emrin Dolina Prekaz, me 41 shtëpi e 12 beqarë. Një kohë nuk kemi shënime për këtë vendbanim.

Në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)* është i regjistruar me emrin Prekaz-i Zir.

Në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, janë kolonizuar 9 familje kolone serbe e malazeze. Ndërsa, popullata shqiptare, në numër të madh, që nga viti 1920, detyrohet ta lëshojë atdheun dhe të migrojë në Shqipëri, si familja Jashari etj.

Gjatë luftës së Drenicës, ky fshat në vitin 1944-45 kishte pësuar mjaft. Fshati është djegur dhe popullsia përveç humbjeve në njerëz, kishte pësuar edhe humbje materiale.

Gjatë së kaluarës historike, ky vendbanim ka qenë qendër e rezistencës kundër sunduesve të ndryshëm, pothuajse nga të gjitha kohët, si nga sundimi osman, serb, jugosllav etj. Banorët e Prekazit përherë bënin rezistencë, duke treguar heroizëm të vërtetë, sidomos në kohët e fundit me rënien heroike të komandantit legjendar të UÇK-së, Adem Jasharit. Agresori serb, më 5 mars 1998 sulmoi familjen Jashari dhe gjatë luftës së përgjakshme në Prekaz të Poshtëm vriten 55 anëtarë të familjes së gjerë Jashari, në mesin e të vrarëve shumica e tyre ishin gra, fëmijë e pleq etj.

Vendi i origjinës

Prekaz i Poshtëm

Viti sipas kalendarit gregorian

1850

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 3.1.1

Kitabeja në origjinal:

هوالباق
المرحوم المغفور
مالك بن حيدار اغا
روحيچون فاتحه
١٢٦٧ سنه

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
El-Merhûmü'l-mağfûr
Mâlik bin
Haydar Ağa
Rûhiy-çün
Fâtiha
Sene 1267

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshmi.
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Maliqi, i biri i
Hajdar Agës!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1267

Vendi i origjinës
Prekaz i Poshtëm
Viti sipas kalendarit gregorian
1879
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 3.1.2

Kitabeja në origjinal:
هو الخلاق الباقي
المرحوم المغفور
حسين بن
حيدر
روحيچون فاتحه
١٢٩٧

Kitabeja e transkriptuar:
Hüve'l-
Hallâkü'l-Bâki
el-Merhûmü'l-mağfûr
Hüseyin bin Haydar
Rûhiy-çün
Fâtiha
1297

Përkthimi në gjuhën shqipe:
Ai (Allahu) është
Krijues i Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur
Hysejni,
i biri i Hajdarit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
1297

3.2. Polac

Fshati Polac shtrihet nëpër kodrina, lugje e fusha, rreth 4 km në juglindje të Skënderajt, i ndarë në disa lagje. Në bazë të gjetjeve arkeologjike, si vegla pune, enë prej argjili, tjegulla, tulla, pastaj varrezat e vjetra etj., dëshmohet për vjetërsinë e këtij vendbanimi. Në fshat ka gjurmë të një kishe të vjetër te krishtere, që dëshmon se popullata ishte e besimit të krishterë, por më vonë e përqafoi islamin.

Në dokumentet e shkruara përmendet në kartat e mbretit Milutin *(1313-1318),* i cili ia dhuron disa fshatra manastirit të vet, në mesin e tyre edhe Palacin. Nuk e kemi gjetur në dokumentet osmane. Në shtesën e relacionit të arqipeshkv Pjetër Karagiqit, të vitit 1725, shkruan se në qytetin e Pejës misionar apostoli është don Ndre Braçani, misionit të së cilit i takon fshati Polanza me 8 shtëpi e 60 anëtarë besimtarë të krishterë.

Me emrin Polac është i regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)*.

Në këtë vendbanim jeton popullsia shqiptare vendëse. Pas dëbimit të shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit në vitin 1877/78 u vendosën këtu dy familje muhaxhire të Gërgurëve. Më vonë, në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, këtë vendbanime lëshuan fshatarët e Polacit së bashku me familjet muhaxhire të Dashefcit, të cilët pastaj migruan në Shqipëri.

Në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, pushteti serb solli shumë kolon sllav duke krijuar dy koloni të mëdha sllave: Kralica dhe Palaci i Ri. Tokat iu morën banorëve të këtij fshati dhe të fshatrave përreth.

Nga ky vendbanim, shumë familje shqiptare, në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, nga persekutimet e mëdha të pushtetit borgjez serb, ishin të detyruar të migrojnë në Shqipëri dhe Turqi.

Gjatë luftës së Drenicës në vitin 1944-45, nga ky fshat u vranë dhe u masakruan nga ushtria jugosllave më se 31 fshatarë, ndërsa pjesa më e madhe e fshatit është djegur, kurse bagëtia e gjësendet me vlerë janë plaçkitur.

Para luftës së fundit, fshati kishte rreth 450 familje. Gjatë vitit 1998, e sidomos gjatë vitit 1999, ky fshat përjetoi tmerret e një lufte barbare çetnike. Më se 99% e fshatit është djegur. Janë djegur edhe shumë objekte të tjera, si shkolla, ambulance, biblioteka, xhamia etj. Nga ky fshat janë vrarë në mbrojtje të idealeve të lirisë ose ranë viktimë e agresorit serb mbi 65 banorë të fshatit, civil e luftëtarë. Në fshat ka ekzistuar një varrezë masive. Gjatë ofensivës ushtarake serbe, popullata u detyrua tabraktisë fshatin dhe të gjejë strehim nëpër vende të ndryshme, si në Shqipëri, Maqedoni dhe vende të tjera të largëta.

Vendi i origjinës
Varrezat e Polacit
Viti sipas kalendarit gregorian
1895
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 3.2.1

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
فريز بن بايزيد
روحنه فاتحه
١٣١٣ سنه

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûm
Feriz bin Bâyezîd
Rûhuna Fâtiha
Sene 1313

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar,
Ferizi,
i biri i Bajezid!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1313

Vendi i origjinës

Varrezat e Polacit

Viti sipas kalendarit gregorian

1798

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 3.2.2

Kitabeja në origjinal:

المرحوم و المغفور
عبد الله بن علي
روحيچون
فاتحه
سنه ١٢١٣

Kitabeja e transkriptuar:

El-Merhûm
ve'l-mağfûr
Abdullâh bin Alî
Rûhiy-çün
Fâtiha
sene 1213

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Abdullahu,
i biri i Aliut!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1213

Vendi i origjinës
Varrezat e Polacit
Viti sipas kalendarit gregorian
1854
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 3.2.3

Kitabeja në origjinal:
المرحومة المغفوره
حوا بنت
سلمان روحنه
الفاتحة
سنه ١٢٧١

Kitabeja e transkriptuar:
El-merhûmetü'l-
mağfûretü
Havvâ binti
Selman rûhuna
el-Fâtiha
Sene 1271

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë e mëshiruar
dhe e falur,
Havaja,
e bija e Selmanit!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1271

Vendi i origjinës

Varrezat e Polacit

Viti sipas kalendarit gregorian

1880

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 3.2.4

Kitabeja në origjinal:

مرحومت
زينب بنت
ادم روحيچون
فاتحه
سنه ١٢٩٨

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûmetü
Zeyneb
binti Âdem
rûhiy-çün
Fâtiha
Sene 1298

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë e mëshiruar
Zejnebja,
e bija e Ademit!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1298

3.3. Syriganë

Shtrihet rreth 20 km në veriperëndim të Skënderajt. Është vendbanim kodrinor, rrëzë malit, i ndarë në lagje të tipit të dendur. Lumi Gujavq e ndan fshatin Syrigonë në dy pjesë. Në pjesën perëndimore *(të djathtë)* dhe në atë lindore *(të majtë)*. Pjesa e fshatit Syriganë, në anën e djathë të lumit Gujavq, është e lidhur administrativisht me komunën e Istogut, kurse pjesa e fshatit në anën e majtë, është e lidhur administrativisht me komunën e Skënderajt.

Është vendbanim i vjetër iliro-dardan. Thuhej se dikur është quajtur Sërmogërlla, sipas xeherores së sermit, e cila është nxjerr përtej lumit të Gujavqit. Për vjetërsinë e këtij fshati dëshmojnë kështjellat-gjytezat, të cilat gjenden afër këtij vendbanimi.

Në fund të shek. XIII dhe shek. XIV përmendet si qendër e krahinës së Suhogërllës. Në kartën e mbretit Milutin *(1282-1321)*, ky fshat i dhurohet së pari manastirit në Priboj të Limit e pastaj atij të Banjskës. Përmendet në krisobulën e Shën Stefanit të vitit 1314. Gjatë kohës së Perandorisë Osmane ishte seli e zonës së Suhogërllës, e cila i përfshinte pjesët e Dukagjinit, Hvosnës, Llapushës dhe Drenicës, së bashku me sheshin e vet. Në defterin kadastral osman të Sanxhakut të Shkodrës, të vitit 1485, Suhogërlla ishte e regjistruar si qendër e zonës dhe i kishte tri lagje: Tërgovishta, Ledaniça dhe Zakop që i kishin gjithsej 126 shtëpi, 13 beqarë e 5 të veja. Më vonë përmendet në vitin 1629 me emrin Sucho Grelo, në vitin 1703 Suffogerla, në vitin 1779 fshati Sgrelo etj.

Thuhet se tërë territori prej Syrigane e deri në Runik ishte i banuar si qytet. Ekzistojnë varrezat e moçme në vendin Kodra e Katundit.

Në vitin 1919 nga forcat ushtarake serbe janë djegur disa lagje të fshatit, popullata është larguar dhe më se 3 vjet kanë ndejtur të të afërmit e tyre në fshatra të tjera. Thuhet se fshati është gjuajtur me topa të rëndë duke vrarë 10 banorë të tij. Edhe në lagjen tjetër të komunës së Burimit janë vrarë 8 banorë.

Në fillim të vitit 1998, fshati kishte 68 familje shqiptare me 613 banorë dhe 25 familje serbe me 117 banorë. Është fshati i parë i Kosovës që digjet në tërësi më 8 qershor 1998. U rrënuan e u dogjën shumë objekte banimi dhe ndihmëse si dhe u vranë disa persona, e disa ende janë të pagjetur.

Vendi i origjinës

Xhamia e Syriganës

Viti sipas kalendarit gregorian

1901

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 3.3.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم و المغفور
نعمان بن فرهاد
روحنه فاتحه
سنه ١٣١٩

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhûm
ve›l-mağfûr
Nu'mân
bin Ferhâd
Rûhuna fâtiha
sene 1319

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Numani,
i biri i Ferhatit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1319

3.4. Llaushë

Është vendbanim i njohur i Drenicës, qendër e njohur administrative, sidomos gjatë kohës së Perandorisë Osmane. Tani gjendet 3-5 km në jugperëndim të Skënderajt, i ndarë në disa lagje. Jo larg këtij lokaliteti, kah manastiri i Deviçit gjenden gjurmët e një vendbanimi të vjetër, gjyteti i quajtur nga populli Gradina, Gradac. Në fshat është ruajtur mikrotoponimi Gradina e Vojvodëve, gërmadha të një kështjelle të lashtë, afër kishës së Deviçit. Në lokalitetin e fshatit janë gjetur mbishkrime në pllaka mermeri të kohës antike që dëshmon për ekzistimin e vendbanimit dardan, si: Minerva Auc (=Augusta?).

Në dokumentet arkivore, përmendet në regjistrin kadastral të vilajetit Vëllk të vitit 1455, me emrin Lovisha, ku jetonin 97 familje, 5 të veja e 15 beqarë. Ndërsa, në defterin kadastral të Sanxhakut të Vushtrrisë të vitit 1566-74 ishin të regjistruara dy vendbanime: Gorna Levisha me 10 shtëpi e 5 beqarë dhe Sredna Levisha me 24 shtëpi e 11 beqarë. Më vonë përmendët edhe në dokumentet e tjera.

Në këtë vendbanim janë vendosur edhe familjet muhaxhire shqiptare, të dëbuara nga Toplica, pas vitit 1878, si çipçinj në prona të agallarve.

Si vendbanim i veçantë, po me këtë emër është i regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h),* të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h.).*

Në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore, kolonët sllav u vendosën edhe në hyrje të Llaushës, kah Skënderaj, në vendin Aroqet, ose Agaj, ku kanë jetuar agallarët e Llaushës.

Në vitin 1998, Llausha kishte 460 shtëpi me 4680 banorë. Sulmi i forcave serbe mbi këtë fshat kishte filluar që nga marsi i vitit 1998 dhe zgjati deri me mbarimin e luftës në pranverë të vitit 1999. Ky fshat u sulmua me tanke dhe u bombardua me raketa tokë-tokë. Gjatë ofensivave të shumta u shkatërruan më se 398 shtëpi, shkolla, ambulanca dhe shumë objekte ekonomike e ndihmëse. Xhamia qysh në vitin 1998 është dëmtuar rëndë dhe i është shkatërruar minarja. Nga ky vendbanim janë vrarë 16 banorë civilë, 12 dëshmorë dhe 5 persona konsiderohen të zhdukur. Këtu janë zbuluar dy varreza masive.

Vendi i origjinës

Llaushë

Viti sipas kalendarit gregorian

1796

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 3.4.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم
حسن (؟) علي سپاهى
بن الحاج سالم سپاهى
رو حيچون الفاتحة
سنة
١٢١١

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhûm
Hasan? Alî Sipahî
bin el-Hacc
Sâlim Sipâhî
rûhiy-çün
el-Fâtiha
Sene 1211

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
Spahiu Hasan? Ali,
i biri i Spahiut,
Haxhi Salim!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1211

3.5. Vërboc

Vendbanim në Drenicë, rreth 7 km në veri të Drenasit. Është vendbanim kodrinor dhe në lugje, i ndarë në disa lagje. Është vendbanim i vjetër i periudhës së castelumeve antike dardane. Në malet ndërmjet fshatrave Qirez, Vërboc dhe Baks, gjendet topogërmadha Gjyteti i Vërbocit. Në anën veriore Të Gjyteti gjendet topogërmadhë Gjyteti, por edhe Kalaja e Vogël.

Në dokumentet e shkruara përmendet në vitin 1314, në kartën e Shën Stefanit të mbretit Milutin, lëshuar manastirit të Banjskës, së bashku me fshatrat Dobrashecin, Çikatovën dhe Strofcin në Artakoll. Përmendet edhe në vitin 1365 në kartën e Vuk Brankoviqit. Në regjistrin e vilajetit Vëllk të vitit 1455, me emrin Vrba. Këtu, jetonin 67 familje, 9 beqarë e 4 të veja. Në defterin kadastral të vitit 1566-74 kishte 64 shtëpi e 31 beqarë. Në këtë defter të fundit është regjistruar edhe vendbanimi Gorna Virbofc me 13 shtëpi e 2 beqarë.

Në të jeton popullsia anase shqiptare, e cila më parë ishte e besimit të krishterë, nga e cila kanë mbetur mikrotoponimet: Kisha, Kroni i kishës, Arat e kishës.

Me emrin Vërbofc, është i regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)*.

Fshati, gjatë së kaluarës historike, kishte pësuar mjaft nga pushteti serb, sidomos në luftën e Azem Bejtës.

Gjatë luftës së fundit të agresorit serb, fshati ka pësuar shumë. Jane rrënuar pjesa më e madhe e objekteve të banimit dhe të tjera. U vranë dhe u masakruan shumë banorë të këtij vendbanimi.

Vendi i origjinës

Xhamia e Vërbocit

Viti sipas kalendarit gregorian

1868

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 3.5.1

Kitabeja në origjinal:

هو الحى الباقى
المرحوم و المغفور
المحتاج الى رحمه
ربه الغفور
سليمان افندى
ابن منلا ادم
روحيجون
الفاتحه
سنه ١٢٨٥

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-mağfûr
el-muhtâc ilâ Rahmeti
Rabbihi'l-Gafûr
Süleymân efendi
İbn Monlla Adem
Rûhiy-çün
el-Fâtiha
Sene 1285

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Allahu është i Gjallë
dhe i Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
nevojtari për mëshirën
e Zotit, Shumëfalës,
Sylejman efendiu,
i biri i Mulla Ademit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1285

Vendi i origjinës
Xhamia e Vërbocit
Viti sipas kalendarit gregorian
1820
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 3.5.2

Kitabeja në origjinal:

هوالباقى
مرحوم وير
بوفچهلي منلا
بيرام بن منلا
سليمان رحونه
فاتحه
سنه ١٢٣٦

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Merhûm
Vırbofçalı
Monla Bayrâm
bin Monla Süleymân
rûhuna Fâtiha
Sene 1236

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar,
mulla Bajrami
nga Vërbovci,
i biri i mulla
Sylejmanit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1236

Vendi i origjinës

Xhamia e Vërbocit

Viti sipas kalendarit gregorian

1814?

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 3.5.3

Kitabeja në origjinal:

هوالباق
ويربوفچهلي
مرحوم منلا
يوسف بن منلا
بيرام روحنه
فاتحه
سنه ؟ ١٢٣٠

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
Vırbofçalı
Merhûm Monla
Yûsuf bin Monla
Bayrâm rûhunâ
Fâtiha
Sene 1230?

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar
mulla Jusufi,
i biri i mulla Bajramit
nga Vërboci!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1230?

Vendi i origjinës
Xhamia e Vërbocit
Viti sipas kalendarit gregorian
1883
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 3.5.4

Kitabeja në origjinal:
عثمان افندي بن منلا
يوسف
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠١

Kitabeja e transkriptuar:
Osman efendi bin
Monla Yû(suf)
Rûhunâ fâtiha
Sene 1301

Përkthimi në gjuhën shqipe
Osman efendiu, i biri
i mulla Ju(sufit)
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1301

Vendi i origjinës

Xhamia e Vërbocit

Viti sipas kalendarit gregorian

Nuk ka vit

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 3.5.5

Kitabeja në origjinal:

بوكون بكنا
ايسه يارگ
سنا در
ياهو

Kitabeja e transkriptuar:

Bugün bana
Ise yarın
Sanadır
Yâ Hû

Përkthimi në gjuhën shqipe

Nëse sot është dita
ime e vdekjes,
nesër është dita jote!
I Madhëruar qofsh,
o Zot!

Pamje nga Ura e Vushtrisë

Shtojcë

Në këtë kapitull kemi trajtuar venbanimet jashtë regjionit të Mitrovicës, respektivisht venbanimet që kanë mbetur jashtë vëllimit të parë, si rezultat i mungesës së informacionit për ekzistimin e këtyre epitafeve në vendbanimet e regjionit të Prishtinës.

IV SHTOJCË

4.1. Azizije - Milloshevë

Shtrihet rreth 5 km në verilindje të Obiliqit. Është vendbanim fushor i tipit të grumbulluar. Në lokalitetin e këtij fshati, duke filluar nga vendi afër xhamisë, në perëndim, hasen mbeturinat e themeleve të shtëpive, qeremide, tulla etj. Kjo dëshmon se ai lokalitet ishte i banuar edhe më herët.

Vendbanimi i sotëm është themeluar në vitin 1864, si koloni çerkeze, ku u vendosën rreth 300 familje çërkeze. Por ato familje çerkeze, në vitin 1878 dhe 1913-14 migruan në Turqi. U pagëzua me emrin e Sulltan Azizit *(1861-1876)* Azizije.

Pas dëbimit të shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit, në vitin 1877/78, këtu u vendosen rreth 200 shtëpi shqiptare muhaxhire. Përmendet në dokumentet e shkruara në sallnamen e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1885/86 se është i regjistruar vendbanimi Azizije dhe sibijan mektebi në te me 50 nxënës dhe 14 nxënëse. Ndërsa, në sallnamen e vitit 1887/8, po ashtu është regjistruar sibijan mektebi në Azizije me 72 nxënës.

Në një hartë gjeografike, të vitit 1906 ish vendbanimi Çerkez dhe tani në këtë kohë shqiptar muhaxhir dhe çerkezë, ishte regjistruar me emrin Orhanije, që është shtrirë në pjesën ku sot është xhamia e fshatit, në pjesën perëndimore të saj. Mirëpo, pas okupimit të Kosovës nga pushteti serb, në vitin 1913, këta, për shkak të dhunës, presionit, e terrorit detyrohen të shpërngulën në Turqi e gjetiu. Kështu që, pothuajse tërë popullata e këtij vendbanimi u shpërngul. Nga ushtria serbe, në këtë vendbanim janë vrarë shumë banorë, që nuk dihet numri i saktë i tyre, pra kjo ishte edhe arsyeja e largimit të tyre. Mbeti një numër i vogël i popullatës shqiptare. Kështu edhe në regjistrimin e vitit 1913 është i regjistruar në kuadrin e fshatit Babimoc, që quhet Babimoci i Muhaxherëve, ku së bashku kishin 392 banorë. Nga popullata vendëse e mbetur thuhet se janë shpërngulur në Turqi "në atë mahallë", përtej xhamisë.

Në këtë lokalitet, pothuajse të zbrazët, pas vitit 1920 kolonizohet me kolonë sllavë nga Hercegovina, Mali i Zi, Lika, Bosnja, Sllavonia, Banati, Serbia, nga disa fshatra të Kosovës etj. Pushteti serb, në vitin 1921 e pagëzoi me emrin Milloshevë, kinse në bazë të emrit të Millosh Obiliqit. *(Kopiliqit, J.O.)*. Këtu u kolonizuan 68 familje kolone sllave.

Në vitet e gjashtëdhjeta dhe më vonë, popullata shqiptare filloi të vendoset me shumicë në pronat e kolonëve sllav që i shisnin dhe i blenin popullata shqiptare e ardhur nga fshatrat e ndryshme, sidomos nga treva e Llapit, Gallapit, Artakollit dhe fshatrave përreth etj. Në pranverën e vitit 1999, fshati kishte 154 shtëpi me 1.520 banorë shqiptarë, 10 familje me prejardhje çerkeze dhe rreth 70 shtëpi serbe e malazeze. Nga sulmet barbare policore serbe, gjatë vitit 1999, u rrënuan më se 106 shtëpi banimi si dhe objekte të tjera përcjellëse.

Vendi i origjinës

Xhamia e Milloshevës

Viti sipas kalendarit gregorian

1890

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 4.1.1

Kitabeja në origjinal:

المرحومة
نافيه بنت شاكر
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٨

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhûmetü
Nâfiye
binti Şâkir
Rûhuna Fâtiha
sene 1308.

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë e mëshiruar
Nafija,
e bija e Shaqirit!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1308

Vendi i origjinës
Xhamia e Milloshevës
Viti sipas kalendarit gregorian
1890
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 4.1.2

Kitabeja në origjinal:
المغفورة
؟ رمفس بنت
إبراهيم اغا
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٨

Kitabeja e transkriptuar:
El-mağfûretü
Ramfes? binti
İbrahim Ağa
Rûhuna
Fâtiha
Sene 1308.

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë e mëshiruar
Ramfes? e bija
e Ibrahim Agës!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1308.

Vendi i origjinës

Xhamia e Milloshevës

Viti sipas kalendarit gregorian

1884

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 4.1.3

Kitabeja në origjinal:

هو المرحومة
قوشره
بنت حمزه
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٢

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-merhûmetü
Kuşra?
Binti Hamza
Rûhuna Fâtiha
Sene 1302

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë e mëshiruar,
Kushra?*
e bija e Hamzës!
Për shpirt të saj,
Fatiha!
Viti 1302

* Mund të lexohet edhe si Koshere.

Vendi i origjinës
Xhamia e Milloshevës
Viti sipas kalendarit gregorian
15. 01. 1902
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 4.1.4

Kitabeja në origjinal:
(...)
اده لر روحنه فاتحه
احسان
المرحوم المغفورعزيزيه
قريسندن بهرام بن
سليمان روحنه فاتحه
٥ شوال سنه ١٣١٩

Kitabeja e transkriptuar:
(...)
edeler rûhuna
Fâtiha ihsân
El-Merhûmü'l-mağfûr
Azîziyye karyesinden
Behrâm bin Süleymân
rûhuna Fâtiha
5 Şevâl sene 1319

Përkthimi në gjuhën shqipe
(...)
Të bëjë dhuratë
për shpirtin e tij,
një Fatiha! Qoftë i
mëshiruar dhe i falur,
Behrami, i biri i
Sulejmanit
nga fshati Azizije!
Për shpirtin e tij një
Fatiha!
5 Shevval, 1319

Vendi i origjinës

Xhamia e Milloshevës

Viti sipas kalendarit gregorian

Mungon viti

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 4.1.5

Kitabeja në origjinal:

الخلاق الباقى
المرحوم والمغفور
المحتاج الى رحمة
ربه الغفور
الحاج احمد
بن حسين
روحنه الفاتحه

Kitabeja e transkriptuar:

El-hallâkü'l-Bâkî
El-Merhûm
ve'l-magfûr
El-muhtâc ilâ Rahmeti
Rabbihi'l-Gafûr
el-Hâc Ahmed
Bin Hüseyin
Rûhuna el-Fâtiha.

Përkthimi në gjuhën shqipe

Ai (Allahu) Krijuesi
dhe i Përjetshmi!
Qoftë i mëshiruar dhe
i falur, nevojtar për
mëshirën e
Zotit shumëfalës,
Haxhi Ahmedi,
i biri i Hysejnit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!

Vendi i origjinës
Xhamia e Millosheves
Viti sipas kalendarit gregorian
1890
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 4.1.4

Kitabeja në origjinal:
المرحوم والمغفور
بهرام بن شاكر
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٧

Kitabeja e transkriptuar:
El-Merhûm
ve'l-mağfûr
Behrâm bin Şâkir
Rûhuna Fâtiha
Sene 1307

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Behrami,
i biri Shaqirit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1307

4.2. Butoc

Është vendbanim kodrinoro-malor, i ndarë në grupe shtëpish, lagje që shtrihet rreth 8 km në lindje të Prishtinës. Gjurmë të lokalitetit të vjetër janë gjetur në lagjen e Statofcëve, në vendin Livadhi i Hamitit, si p.sh. themele shtëpish, tjegulla, tulla etj., pastaj është gjetur një pitos i madh. Këtu thuhet se ka qenë një kishë e vjetër shqiptare. Në rrafshin pjellor ku gjendet fshati, ka antikitete të lashta, që dëshmojnë për një vendbanim të hershëm të tipit baritor.

Në dokumentet e shkruara, përmendet, në kartën e mbretit Millutin të Manastirit të Graçanicës, në vitin 1321. Në gjysmën e parë të shek. XV përmendet vendbanimi Butin. Në defterin kadastral të vilajetit Vëllk të vitit 1455, është i regjistruar me emrin Bitol me 20 shtëpi, 2 të veja e 8 beqarë. Në defterin kadastral të vitit 1477, ky vendbanim kishte 10 shtëpi e 1 mashkull, kurse në defterin kadastral të vitit 1487 kishte 15 shtëpi, 4 meshkuj e 1 të vejë. Disa e identifikojnë me Butocin, pastaj me emrin Butofc (Bukofc) përmendet me këtë emër edhe në defterin kadastral të Sanxhakut të Vushtrrisë të vitit 1566-74, ku ky vendbanim kishte 18 shtëpi e 9 beqarë.

Thuhet se një kohë këtë fshat e kishte braktisur murtaja. Disa banorë shpërngulen në Vushtrri, ku edhe sot e mbajnë mbiemrin Butofci. Sot, në lokalitetin e këtij vendbanimi, është ruajtur mikotoponimi – Varret e Murtajës.

Në vitin 1878, këtu, u vendosen pjesëtarët e 8 vëllazërive shqiptare, muhaxhirë me rreth 18 shtëpi, shqiptarë të dëbuar nga Sanxhaku i Nishit, ndërsa shumë familje shqiptare migruan, madje disa prej tyre edhe në Turqi.

Me emrin Butofça dhe Butofc, është i regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)*.

Në vitin 1912, nga ushtria serbe ishin djegur disa shtëpi të këtij vendbanimi dhe ishin vrarë dy persona.

Në vitin 1999, fshati kishte afro 30 shtëpi me rreth 250 banorë shqiptarë. Nga agresori serb janë djegur dhe shkatërruar 10 shtëpi, kurse një banor i fshatit ka rënë dëshmor.

Vendi i origjinës
Butoc - Mëhalla e Statofcëve
Viti sipas kalendarit gregorian
1921
Gjendja momentale
I dëmtuar

Epitafi nr. 4.2.1

Kitabeja në origjinal:
المرحومه
ميحا رمضان
روحنه فاتحه
سنه ١٣٤٠

Kitabeja e transkriptuar:
El-Merhûmetü
Miha* Ramazân
Rûhuna
Fâtiha
Sene 1340

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë e mëshiruar,
Miha Ramadani!
Për shpirtin e saj,
Fatiha!
Viti 1340

Konsiderojmë se është emër përkdhelës (i shkurtuar) i Mihrijes

Vendi i origjinës

Butoc - Mëhalla e Statocëve

Viti sipas kalendarit gregorian

1902

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 4.2.2

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
مالك بن قاسم
روحنه فاتحة
سنه ١٣٢٠

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûm
Malik bin Kâsım
Rûhuna Fâtiha
Sene 1320

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar,
Maliqi,
i biri i Kasimit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1320

4.3. Reçicë

Shtrihet në grykën e Mavriqit, nëpër lugina dhe shpatije, në përroin e Reçicës. Është vendbanim i tipit të shpërndarë, rreth 30 km në veriperëndim të Podujevës.

Gjurmët arkeologjike të kulturës materiale, gjenden në vendin e quajtur Remeqiç, ku ka tulla, tjegulla, enë të dheut etj. Sipas gojëdhënës, e cila është përcjellë brez pas brezi, gjatë shumë gjeneratave, ky lokalitet ekziston qysh nga koha e sundimit romak, edhe pse nuk është studiuar ose hulmtuar sa duhet. Elementet tjera karakteristike që vlenë të theksohen janë varrezat dhe gjurmët e një kishe, për të cilën supzohet se është e kohës së krishterizmit të hershëm.

Në dokumentet e shkruara, përmendet në vitin 1455, në defterin kadastral osman të vilajetit Vëllk ku kishte 14 shtëpi dhe 2 beqarë. Në defterin e Sanxhakut të Vushtrrisë, të vitit 1477 me emrin Reçicë, timar i Haxhiut dhe Sejdiut, ku kishte 10 shtëpi dhe 5 beqarë me të ardhura 1003 akçe. Ndërsa, në vitin 1487, poashtu në kuadër të Sanxhakut të Vushtrrisë kishte 12 shtëpi dhe 2 beqarë me të ardhura 1080 akçe. Ndërsa, në defterin kadastral të vitit 1566-74 kishte 7 shtëpi e 6 beqarë. Prej vitit 1763-1783 përmendet disa herë në regjistrin e manastirit të Deviçit.

Siç është e njohur, ushtria serbe organizoi një ekspeditë ushtarake për të ndëshkuar e masakruar popullsinë shqiptare në Mavriq të Llapit. Ekspedita u fut në fshatin Reçicë dhe kreu masakrën në familjen e Demë Ahmetit, më 28 qershor 1811, në Ditën e Bajramit. Në atë skenë të tmerrit, u masakruan 30 veta *(28 anëtarë të familjes së Dem Ahmetit dhe dy mysafirë).* Në masakrën e Demë Ahmetit morën pjesë 1.500-2000 ushtarë serbë. Në Reçicë mbetën të vrarë 20 ushtarë serbë. Pas një apeli e organizimi, nga shqiptarët, të cilët menjëherë iu vërsulën prapa. Në atë betejë mbetën të vrarë shumë ushtarë serbë, ndërsa disa u zunë robë.

Në këtë vendbanim mjaft të vjetër jeton popullsia shqiptare vendëse. Në vitin 1877/78 këtu u vendosen 5 vëllazëri shqiptare, muhaxhirë nga Sanxhaku i Nishit.

Para agresionit serb, më 1998-99, fshati kishte 15 shtëpi me 130 banorë shqiptarë. Disa familje kanë jetuar vetëm gjatë verës. Sot pothuajse fshati është i braktisur.

Vendi i origjinës

Reçicë

Viti sipas kalendarit gregorian

1823

Gjendja momentale

I dëmtuar

Epitafi nr. 4.3.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم المغفور
غازي محمد اغا
روحي چون الفاتحة
سنة ؟ ١٢٣٩

Kitabeja e transkriptuar:

El-Merhûmü'l-mağfûr
Gâzî
Mehmed Ağa
Rûhiy-çün
el-Fâtiha
Sene 1239?

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Qoftë i mëshiruar,
i ndjeri,
veterani i luftës,
Mehmet Aga!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
viti 1239?

Vendi i origjinës
Reçicë
Viti sipas kalendarit gregorian
1823
Gjendja momentale
I thyer

Epitafi nr. 4.3.2

Kitabeja në origjinal:
المرحوم المغفور
غازي يحيى
روحي چون
فاتحة
سنة ؟ ١٢٣٩

Kitabeja e transkriptuar:
El-merhûm
ve'l-mağfûr
Gâzî Yahyâ
Rûhiy-çün Fâtiha
Sene 1239?

Përkthimi në gjuhën shqipe
Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
veterani i luftës,
Jahja!
Për shpirtine tij,
Fatiha!
Viti, 1239?

Vendi i origjinës

Reçicë

Viti sipas kalendarit gregorian

Mungon

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 4.3.3

Kitabeja në origjinal:

المرحوم والمغفور ....
غازي
(...)

Kitabeja e transkriptuar:

El-merhum
ve'l-mağfûr
Gâzi
(...)

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
i ndjeri,
veterani i luftës
(...)

4.4. Shtuticë

Ky vendbanim gjendet në pjesën qendrore të Drenicës, rreth 8 km në veri të Drenasit. Është vendbanim kodrinor, i ndarë në disa lagje.

Në këtë fshat, në vendin Gurajë, ekziston mikrotoponimi Llazi i Gradinës dhe Lama e Gradinës, pastaj Te Llazi i Therrave, në lindje të fshatit, një vend i rrafshtë në një kodrinë të një gërmadhe, ku mendohet se dikur ka qenë një kështjellë. Aty afër ekziston edhe një shpellë mjaft e madhe që quhet Bira e Ujkut. Ndërsa, në vendin Gurina, ekzistojnë disa humnera karakteristike, vertikale e pastaj horizontale, të cilat ende nuk janë gjurmuar. Ekzistojnë edhe varreza shumë të vjetra, jomyslimane. Në fshat ka ekzistuar edhe një kishë e vjetër parasllave, ku është ruajtur edhe mikrotoponimi.

Në dokumentet e shkruara, përmendet në vitin 1365, kur Vuk Brankoviqi me vëllezër ia jep manastirit të Hilandarit disa fshatra, siç është edhe fshati Shtuçinci *(sot Shtutica, përkatësisht Suka).* Në regjistrin kadastral të vilajetit Vëllk, të vitit 1455, fshati është shënuar me emrin Gorni Stugjinci, i lënë shkretë dhe Dolni Stugjinci me 10 shtëpi. Në regjistrimet e ardhshme osmane nga vitit 1477 është regjistruar si Gornji Stuçinci, me 36 shtëpi, 1 e ve e 5 beqarë dhe Doljni Stuçinci në vitin 1477 me 5 shtëpi, 2 meshkuj dhe në vitin 1487 me 3 shtëpi e 3 meshkuj.

Me emrin Ishtutinca është i regjistruar në sallnamet e Vilajetit të Kosovës, të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)*.

Nga ky fshat, disa familje që nga periudha osmane, por sidomos gjatë pushtimit të Serbisë, më 1912, dhe në periudhën ndërmejt dy luftërave botërore, kanë migruar në Shqipëri e Turqi disa familje si p.sh.familja Bajraktari, më 1929.

Sipas shënimeve të Kuvendit komunal, të mbledhura menjëherë pas mbarimit të luftës në vitin 1999, ky fshat kishte 137 shtëpi me 1012 banorë. Fshati, gjatë luftës së fundit të agresorit serb, në vitin 1998 dhe 1999 ka pësuar shumë. U shkatërruan pothuajse të gjitha objektet e banimit dhe të tjera si dhe janë vrarë shumë banorë të këtij fshati.

Vendi i origjinës

Shtuticë

Viti sipas kalendarit gregorian

1887

Gjendja momentale

E mirë

Epitafi nr. 4.4.1

Kitabeja në origjinal:

هوالباقى
المرحوم سليمان
الحاج شعبان
روحنه فاتحه
سنه ١٣٠٥

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
El-Merhûm
Süleymân
El-Hâc Şa'bân
Rûhuna Fâtiha
Sene 1305

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është i
Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar,
Sylejmani,
Haxhi Shabani!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1305

Vendi i origjinës
Shtuticë
Viti sipas kalendarit gregorian
1899
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 4.4.2

Kitabeja në origjinal:

مرحوم
بالى بن عثمان
روحنه فاتحه
سنه ١٣١٧

Kitabeja e transkriptuar:

Merhûm
Bali bin Osman
rûhunâ fâtiha
1317

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar
Bali, i biri i Osmanit!
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
1317

4.5. Kunushec (Urëza)

Shtrihet rreth 7 km në jug të Besianës. Është vendbanim kodrinor dhe fushor, i ndarë në lagje. Në pjesën lindore të fshatit, në vendin Arat e Qurshisë, janë gjetur themele me gurë të shtëpive të ndryshme, ndërsa në anën veriore janë gjetur pjesë të farkatarisë, copa të metalit etj., kurse në vendin Shpati i Qejve, ekzistojnë gypat e qeramikës së ujësjellësit. Gjurmë të vjetra ka edhe në lagjen Dedaj. Flitet se varrezat e këtij fshati janë mjaft të vjetra, se në to janë varrosur edhe banorët nga fshati Shajkofc - Batllavë. Edhe në vendin Arat ner Drum, ka gjurmë të kulturës materiale. Janë gjetur tjegulla, tulla, monedha etj. Në lagjen e Bajgorëve ka disa varreza të moçme me mbishkrime në gjuhën persiane.

Përmendet në defterin kadastral të Vilajeti Vëllk me emrin Kunishefc të vitit 1455 me 35 shtëpi, 10 beqarë e 2 të veja. Më 1690 pësoi dëme të mëdha nga lufta Austro-osmane. Në fillim të shekullit XVIII kishte 12 shtëpi shqiptare.

Në sallnamen e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* është i regjistruar me emrin Kanoshefçe, ndërsa në atë të vitit 1900 *(1318 h.)* me emrin Kunushefç, në kazanë e Vushtrrisë. Në Urzë *(Kunushefc)*, sikurse edhe në vendbanimet tjera ka jetuar dhe jeton popullsia shqiptare autoktone, edhe pse gjatë historisë ka pasur lëvizje të mëdha të popullsisë prej një vendbanimi në tjetrin.

Pas dëbimit të shqiptarëve muhaxhirë nga Sanxhaku i Nishit, në vitet 1877/78 në këtë vendbanim u vendosen familjet muhaxhire Visokët dhe Lushakët, si dhe në lagjen e Kolibaxhive është vendosur famlja Gjakali. Sipas një harte etnografike të fund shek. XIX dhe fillim të shek. XX, ky vendbanim kishte 40 shtëpi shqiptare. Serbët dhe malazezët këtu u vendosen më vonë. Në vitin 1914 u vendos një familje nga Zhupa e Aleksandrovaqës, ndërsa, pas Luftës së Parë Botërore në të u vendosën 24 familje kolone sllave.

Nga ky vendbanim disa familje muhaxhire dhe të tjera ishin shpërngulur në Turqi *(Visokët)*. Mirëpo, duhet theksuar se në vitet e pesëdhjeta shumë familje ishin përgaditur për t'u shpërnguljur në Turqi. Fshati ishte dëmtuar gjatë pushtimit serb në vitin 1912, dhe gjatë Luftës së Dytë Botërore nga ana e bullgarëve.

Shënimet statistikore: Në vitin 1913 kishte 215 banorë; në vitin 1921 - 35 shtëpi me 228 banorë; në vitin 1948 - 57 shtëpi me 433 banorë; në vitin 1953 - 59 shtëpi me 468 banorë *(294 shqiptarë, 173 serbë, 1 malazias)*; në vitin 1961 - 52 shtëpi me 355 banorë *(263 shqiptarë, 91 serbë, 1 turk)*; në vitin 1971 - 75 shtëpi me 419 banorë *(366 shqiptarë, 53 serbë)*; në vitin 1981 - 85 shtëpi me 570 banorë *(565 shqiptarë, 5 serbë)*. Sipas regjistrimit serb të vitit 1991 kishte 2 banorë serbë.

Në vitin 1999 kishte 120 shtëpi me rreth 890 banorë shqiptarë dhe një shtëpi serbe. Agresori serb në këtë vit rrënoi 50 shtëpi dhe objekte të tjera banimi, pastaj shkolla është djegur pjesërisht dhe dokumentacioni i djegur i saj, si dhe dy miniferma, etj. Nga ky fshat janë vrarë 4 persona *(2 gra, 1 plak dhe 1 burrë)*. Një kohë ishte Shtabi i UÇK-së, Zona Operative e Llapit. Popullata më 21 mars 1999 u dëbua nga fshati dhe u strehua nëpër male, e pastaj një numër i madh u dëbua jashtë Kosovës.

Vendi i origjinës
Kunushec
Viti sipas kalendarit gregorian
1908
Gjendja momentale
E mirë

Epitafi nr. 4.5.1

Kitabeja në origjinal:

المرحوم
المغفور
سليمان بن
مقصود
روحيچون
الفاتحه
سنه ١٣٢٦

Kitabeja e transkriptuar:

el-Merhûm
el-Mağfûr
Süleyman bin
Maksûd
Rûhiy-çün
El-Fâtiha
Sene 1326

Përkthimi në gjuhën shqipe

Qoftë i mëshiruar
dhe i falur,
Sylejmani i biri
i Maksudit,
Për shpirtin e tij,
Fatiha!
Viti 1326

4.6. Siboci (Vinden) i Epërm

Shtrihet 7 km në jug të Besianës. Është vendbanim fushor, i tipit të grumbulluar, në formë të zgjatur, i përbërë nga disa lagje. Për shkak të afërsisë me Vendenisin dhe të disa gjetjeve arkeologjike, lokaliteti i këtij vendbanimi ishte i banuar që nga antika. Në lagjen e Kolibaxhive janë gjetur themele shtëpish që e dëshmojnë këtë. Sipas legjendës thuhet se prej Labuce *(Lluzhani)* e deri në Besianë *(Podujevë)* ishte vendbanim i dendur, sa që macja ka mundur të ecë nëpër kulme. Sipas informatorit tërë lokaliteti prej këtij vendbanimi e deri në Besianë në gjatësi 5 km dhe gjërsi 1 km është plotë me gjurmë arkeologjike. Janë gjetur shumë themele të shtëpive, tulla të pjekura, një varrezë e një vajze, me një gurë mermeri prej 5 tonësh, sjellë nga Rumania, disa unaza, bylyzykë. Mirëpo, këto në vitin 1961 janë dërguar në Beograd. Në mes të katundit ka pasur varreza të moçme, me gurë të gjatë.

Si vendbanim me emrin Sibovc e hasim në një hartë austriake të hartuar në bazë të shënimeve të vitit 1689, si duket ka të bëjë me Sibocin e Poshtëm. Mirëpo, si duket ky lokalitet ishte i pa banuar një kohë të gjatë. Nuk dimë se kush kanë qenë banorët e vjetër. Vendbanimin e sotëm e rithemelojnë familjet muhaxhire të cilat në vitin 1877/1878 ishin dëbuara nga Sanxhaku i Nishit. Pas qëndrimit nëpër vise të tjera të Kosovës, e sidomos të Gjilanit, me qëllim që të jenë sa më afër kufirit për t'u rikthyer në vendlindje vijnë dhe vendosen në këtë vendbanim. Aty ishte llugë me therra. Popullata e çeli dhe ndërtoi disa shtëpi - koliba dhe u vendos aty. Ata në mes vete lidhën besën që mos të martohen në mes tyre, kështu që edhe sot e zbatojnë këtë vendim.

Nga popullata familjet që u vendosën në brengun e djathtë të lumit Llap quheshin Kolibaxhi, ndërsa ato në bregun e majtë – Tupanxhi.

Pra, rreth vitit 1881 këtu u vendosen këto vëllazëri munaxhire shqiptare: Muzaqët, Tullarët, Starasellët, Kojçiqët, Mexhuanët, Konjuhët, Kozmaqët, Simnicët, Toçanët, Merofcët, Tmavalitë, Bërbatofcët, Kastratët, Gjakajt, Spancakët, Bllacakët, Paçaradët, Maçastenët dhe Shulemajët me më tepër se 38 familje.

Në sallnamet e Vilajetit të Kosovës të vitit 1893 *(1311 h)*, të vitit 1896 *(1314 h)* dhe të vitit 1900 *(1318 h)* është i regjistruar me emrin Sibofçe-i Loga *(Sibofci i Llugave J.O.)*.

Sipas një harte etnografike të fund shek. XIX dhe fillim të shek.XX, ky vendbanim kishte 40 shtëpi shqiptare. Serbët dhe malazezët vendosen në këtë fshat pas Luftës së Parë Botërore, përkatësisht në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore. Këtu u vendosen më se 38 familje kolone serbe e malazeze. Kolonët u vendosën prej vitit 1920-1927 dhe ishin nga Mali i Zi, Lika, Toplica, etj. Thuhet se kolonët ishin edhe në pjesën e tokës ku kanë qenë varrezat e vjetra të popullatës shqiptare, ku edhe kanë ndërtuar shtëpi,

kështu që edhe sot ato janë të zhdukura. Kolonët sllavë janë shpërngulur kryesisht në vitet e shtatëdhjeta të shekullit të kaluar. Në vitet e tetëdhjeta kishin mbetur vetëm 2 shtëpi.

Shumë familje shqiptare, rreth 50 sosh pas vitit 1912 dhe më vonë janë shpërngulur në Turqi e gjetiu, si Starasellët, Muzaqët në Shqipëri rreth viteve 1924-25, Konjuhët, Spancakët, Kojçiqët, Maqestentët, Shulejamet, Gërgurët dhe pothuajse nga të gjitha vëllazëritë janë shpërngulur në Turqi.

Familjet e Merofcëve janë shpërngulur në Sfeçër dhe në rrethinë të Lypjanit. Disa familje të Shulemajve dhe të Meqestenëve janë shpërngulur në vise të tjera.

Shënimet statistikore: Në vitin 1913 kishte 355 banorë; në vitin 1921 - 49 shtëpi me 317 banorë; në vitin 1948 - 45 shtëpi me 311 banorë; në vitin 1953 - 79 shtëpi me 523 banorë *(321 shqiptarë, 199 serbë, 3 malazez)*; në vitin 1961 - 92 shtëpi me 604 banorë *(389 shqiptarë, 212 serbë, 3 malazez)*. në vitin 1971 - 107 shtëpi me 617 banorë *(538 shqiptarë, 77 serbë, 2 malazez)*; në vitin 1981 - 108 shtëpi me 789 banorë *(779 shqiptarë, 10 serbë)*.

Sipas regjistrimit serb të vitit 1991 kishte vetëm 1 banor serb.

Në vitin 1999 kishte 135 shtëpi me rreth 1300 banorë shqiptarë. Nga agresori serb janë djegur 57 shtëpi dhe disa objekte të tjera ndihmëse. Nga ky fshat 11 persona janë të vrarë *(1 plak, 1 grua, 6 burra të moshuar dhe 3 të rinj)*. Më 21 mars 1999 popullata u detyrua ta braktis fshatin dhe u strehua nëpër fshatra të tjera si në Kolaj, pastaj në Besianë *(Podujevë)*, etj.

Vendi i origjinës

Sibofc

Viti sipas kalendarit gregorian

1905

Gjendja momentale

I thyer

Epitafi nr. 4.6.1

Kitabeja në origjinal:

هوالباقي
المرحوم المغفور
ولچترين قضاسندن
غلامنك قريلى
منلا زينل بن لطيف
روحنه فاتحه
سنه ١٣٢٣

Kitabeja e transkriptuar:

Hüve'l-Bâkî
el-Merhûmü'l-Mağfûr
Vılçıtrîn kazâsından
Glamnik karyeli
Molla Zeynel
bin Latîf
Rûhuna Fâtiha
Sene 1323

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Ai (Allahu) është
i Përjetshëm.
Qoftë i mëshiruar
dhe falur Molla
Zejneli i biri i Latifit
nga fshati Gllamnik,
kazaja e Vushtrrisë.
Për shpirtin e tij
Fatiha!
Viti 1323

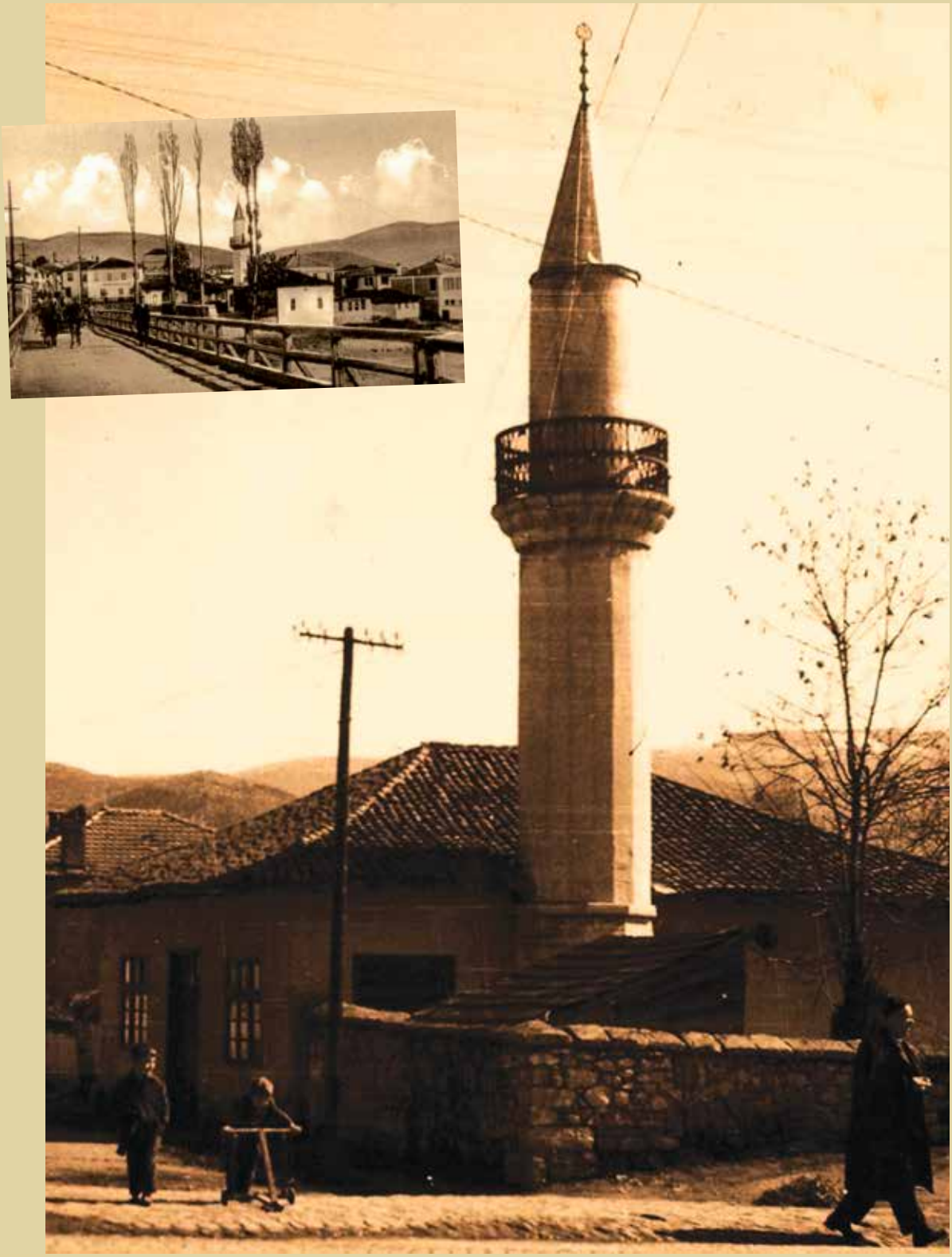

Pamje nga Mitrovica e vjetër - Xhamia e Ibrit, e shkatërruar gjatë luftës së fundit me 1999

KRONOLOGJIA E EPITAFEVE SIPAS KAPITUJVE

Emri/Emri i Babës	Vendnodhja e Epitafit	Viti hixhri/ Miladi-Gregorian	Kapitulli	Nr. i epitafit	Prejardhja
			MITROVICË		
Fatime/Behram	Xhamia e Mulla Veselit	1301/1883		05	
Hasibe/Murat	--	1305/1887		04	
Ali Pashë Draga/Ferhat	--	1318/1900		03	
Hamdi efendi Rrezak/hafız Reshad	Varrezat e vjetra	1399/1978		01	
Ibrahim/Hamdi	--	--		02	
			MAZHIQ		
Murtezan/Osman	Xhamia e Mazhiqit	1000/1592		01	
Idris/Hazir	Varrezat e Mazhiqit	1340/1921		02	
Ismail/?	--	1927		03	
			ZHABAR		
Halid/Jusuf	Varrezat e Zhabarit	1268/1851		07	
?/Junus		1304/1886		05	
Sylejman/Islamil		1312/1894		01	Zhabar
Mufid/Nezir		1321/1903		06	
Sylejman/Shaban		1304/1886		04	Koshtovë
Idris/Behram		1353/1934		02	
Nazif/Bajram		1354/1935		03	
Fazile/Beshe		1372/1953		11	
Rexhep/Bejtullah		1393/1974		10	
Rifat/Rexheb		1932 (lindja)		08	
Bejtullah/Jahja		??		09	
			KOSHTOVË		
Bajram/Bajram	Koshtovë	1297/1879		03	
Adem/Bajram		1299/1881		02	
Bajram/Adem		1282/1865		01	
Ramadan/Ramadan		1330/1912		04	
			BARE		
Ali/Hasan	Varrezat e Bares	1194/1780		01	
Muhammed/Hamid		1315/1898		02	
Dervish/Fejzullah		1313/1895		03	
Feko/Ali		1307/1889		04	

Emri/Emri i Babës	Vendnodhja e Epitafit	Viti hixheri/ Miladi-Gregorian	Kapitulli	Nr. i epitafit	Prejardhja
			LIPË		
Rexheb/Rexheb	Varrezat e Lipës	1339/1920		3	
?/Rexhep muhtar (kryeplaku)		?			
Rexheb/Ahmed		?		0	Urumiç?
			MELENICË		
Bekir Voca	Melenicë	1341/1923		01	
			SUHADOLL		
Ibrahim Uka	Suhadoll i Muhaxherëve	1326/1908		01	Rudar, kazaja Kurshunlu
			VAGANICË		
Nuro/Ibrahim	Varr. Vaganicë	1234/1818		01	
			VLLAHI		
Iljas/Sadik	Varr. Vllahi	1216/1801		01	
			VUSHTRRI		
Sefire/Haxhi Mahmud		1211/1796		03	
Shaban/Jusuf		1294/1877		05	
Azize/Nezir		1304/1886		06	
Gylfirarz Feride/Haxhi Agush		1310/1892		04	
Esma/Ajvaz		1311/1893		14	
Murteza Aga	Varr. Vushtrri	1324/1906		08	Gjakovë
Jusuf/Hasan Aga		1327/1909		02	
Jusuf/Shaban		1327/1909		07	
Nurishah/Hajdar		1327/1909		15	
Haxhi Mustafa/Haxhi Ali Ağa		1919		09	
Rukije/Jusuf Aga		1341/1922		10	
Lejla/Shaqir Aga		1922		11	
Tahire/Hava		1354/1935		13	Pasoma dhe Beraniku
Tahir/Hajdar		1355/1937		01	Pasoma
Mehmed/?		?		16	
Veterani Aziz/Mulla Mahmud				12	
Osman ağa/Haxhi Hazir	Muzeu i Vushtrrisë	?		17	
			NOVOLAN		
Hasan/Zahir Riza	Varr. Novolan	1203/1788		01	
Sylejman/Mihona?		1375/1955		03	
Raif Sait/?		1378/1958		04	
Bajram/Hysejn		?			

Emri/Emri i Babës	Vendnodhja e Epitafit	Viti hixheri/ Miladi-Gregorian	Kapitulli	Nr. i epitafit	Prejardhja
			ROPICË		
Shaqir/Fazli	Varr. Ropicë	1263/1864		01	
Arif/Halid		1326/1908		02	
			DUBOC		
Ahmed/Murad	Varr. Duboc	1194/1780		01	
			STANOC I POSHTËM		
Ali/Mefa	Varr. e Stanocit	1299/1881		08	
Sherif/Elkas		1300/1882		09	
Jusuf/Abid		1302/1884		07	
Zize/ ?		1300/1884		17	
Gugu/İbrahim		1305/1887		13	
Asife/?		1306/1888		21	
Harun/Musa		1308/1890		10	
Fatime/Mirza Beğ		1308/1890		14	
Jakub/Shuzuk?		1307/1889		11	
Zejneb/Davud		1309/1891		18	
Mahmud/Davud		1309/1891		15	
Buzar/Abid		1309/1891		12	
Davud/Ismail		1312/1894		19	
Fatime/Ismail		1326/1903		02	
Behnaze?/İbrahim		1339/1920		06	
Feride/Junus		1340/1921		05	
Xhevaxhid?/Bimar?		1340/1921		01	
Hyrije/Hazesher		1340/1921		20	
Bekir/İsmail		1338/1968		04	
Belkis/Milmirza		---		03	
Nasrihan/?		---		16	
			LUMADH		
Batuka/Musa	Varr. Lumadh	1271/1855		09	Çerkez
Ibrahim/Komiç		1299/1881		05	
Hafiza/İsmail		1290/1873		06	
Shehid Yusuf/İljas		1293/1876		08	
Hasa/ Haxhi İsmail		1314/1896		02	
Ahmed/Haxhi Musa		1314/1896		07	
Paku?/?		?		01	
Nuh/Semirez?		?		04	Muhaxher
Osman/Kameneri		?		03	

Emri/Emri i Babës	Vendnodhja e Epitafit	Viti hixheri/ Miladi-Gregorian	Kapitulli	Nr. i epitafit	Prejardhja
			SKËNDERAJ		
			PREKAZ		
Malik/Hajdar	Varr. Prekaz	1267/1850		01	
Hysejn/Hajdar		1297/1879		02	
			POLAC		
Abdullah/Ali	Varr. Polac	1213/1798		02	
Hava/Selman		1271/1854		03	
Zejneb/Adem		1298/1880		04	
Feriz/Bejazir		1313/1895		01	
			SYRIGANË		
Numan/Ferhad	Xhami e Syriganës	1319/1901		01	
			LLAUSHË		
Said/?	Rrugës për Llaushë	1211/1796		01	
			VERBOC		
Mulla Jusuf / Mulla Bajram	Xhami e Vërbocit	1230/1814		03	Vërbofc
Mullah Bajram/ Mulla Sylejman		1236/1821		02	Vërbofc
Sylejman/Mulla Adem		1285/1868		01	
Osman efendi/Mulla Jusuf		1301/1883		04	

KRONOLOGJIA E KAPITULLIT IV -SHTOJCËS

Emri/Emri i Babës	Vendnodhja e Epitafit	Viti hixheri/ Miladi-Gregorian	Kapitulli	Nr. i epitafit	Prejardhja
			AZIZIJE-MILLOSHEVË		
Kushra/ Hamza	Xhamia e Milloshevës	1302/1884		03	
Behram/Shaqir		1307/1890		06	
Ramfes/İbrahim		1308/1890		02	
Nafije/Shaqir		1308/1890		01	
Behram/Sylejman		1319/1902		04	Fshati Azizije
Ahmed/Hysejin		?		05	
			BUTOC		
Malik/Kasim	Varr. Butoc	1320/1902		02	
Miha/Ramadan		1340/1921		01	
			REÇICË		
Veterani Mehmet Ağa		1239/1823		01	
Veterani Jahja		1239/1823		02	
			SHTUTICË		
Sylejman/ Haxhi Shaban	Varr. Shtuticë	1305/1887		01	
Bali/Osman		1317/1899			
			KUNUSHEC		
Sylejman/Maksud	Lagja e Bajgorëve	1326/1908		1	
			SIBOC		
Zejenl/Nazif	Xhamia e Vjetër	1323/1905		1	Gllamnik-Vushtrri

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës "Pjetër Bogdani"

94(496.51).05
929.55(496.51-2)
Epitafet në gjuhën osmane : deshifrimi dhe përkthimi i tyre: regjioni i Mitrovicës / Përgatiti për botim Agron Islami, Selim Selimi. – Prishtinë : Fakulteti i Studimeve Islame, 2019. – 180 f. : 21 cm.
Titulli paralel në gjuhën shqipe dhe angleze. – Parathënie : f. 5-6
1. Islami, Agron 2. Selimi, Selim
ISBN 978-9951-583-15-2